

**JAMK:sta vuosina 2007 – 2014 valmistuneiden
toimintaterapeuttien (AMK) osaaminen,
työllistyminen, työelämässä koetut haasteet ja
koulutuksen kehittämisideat**

Heta Korpela
Susanna Partti

Opinnäytetyö
Syyskuu 2015

Toimintaterapian koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijät Korpela, Heta Partti, Susanna	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 07.09.2015
	Sivumäärä 96	Julkaisun kieli suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: X
Työn nimi JAMK:sta vuosina 2007 - 2014 valmistuneiden toimintaterapeuttien (AMK) osaaminen, työllistyminen, työelämässä koetut haasteet ja koulutuksen kehittämisideat		
Koulutusohjelma Toimintaterapian koulutusohjelma		
Työn ohjaaja Tiina Lautamo		
Toimeksiantaja Hyvinvointiyksikkö, Jyväskylän ammattikorkeakoulu		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa JAMK:sta vuosina 2007 - 2014 valmistuneiden toimintaterapeuttien osaamista, työllistymistä, työelämässä koettuja haasteita ja koulutuksen kehittämisideoita. Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Jyväskylän ammattikorkeakoulun Hyvinvointiyksikkö.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin kyselytutkimuksena. Sähköinen kysely laadittiin Webropol-ohjelmalla. Kyselyyn vastasi 96 (48 %) vuosina 2007 – 2014 JAMK:sta valmistunutta toimintaterapeuttia. Saatua aineistoa analysoitiin sekä kvantitatiivisin että kvalitatiivisin menetelmin. Määrällistä analyysia tehtiin kolmen ensimmäisen tutkimuskysymyksen kohdalla Webropolista saatavien taulukoiden, prosenttiosuuksien ja frekvenssien avulla. Koulutuksen kehittämisideat analysoitiin käyttäen teorialähtöistä sisällönanalyysia.</p> <p>Vastaajat kokivat osaamisensa pääasiassa hyväksi ja riittäväksi työn vaatimuksiin nähden. Noin 10 % vastaajista ilmaisi kokemusta jatkuvasta riittämättömyydestä ja epäpätevyydestä. Keväällä 2015 kyselyyn vastanneista toimintaterapeuteista oli töissä 80 %. Valtaosa koki työllistyneensä koulutustaan vastaaviin tehtäviin. Vastaajien työelämässä kokemista haasteista yleisimmät liittyivät ajankäyttöön, koulutuksellisiin puutteisiin ja oma osaamiseen sekä henkiseen jaksamiseen. Koulutuksen kehittämisideat painottuivat toimintaterapian teoreettisen opetuksen sekä toimintaterapiaprosessin sekä ammatillisen harkinnan opettamisen kehittämiseen. Erityisesti käytännönläheisyyttä toivottiin opintoihin lisää.</p> <p>Tulosten perusteella koulutuksessa voisi olla hyödyllistä panostaa toimintaterapeuttiopiskelijoiden työelämävalmiuksien vahvistamiseen, sillä kyky ylläpitää omaa työhyvinvointia on nykyajan työelämässä tärkeä taito. Aiheesta voisi tehdä toiminnallisen opinnäytetyön, jossa suunnitellaan näitä taitoja vahvistava kokonaisuus opiskelijoille ja arvioidaan sen toimivuutta. Myös toimintaterapeuttien työelämässä kokemia haasteita voisi selvittää jatkossa tarkemmin.</p>		
Avainsanat (asiasanat) toimintaterapia, osaaminen, työllistyminen, työelämä, haasteet, koulutus, kehittäminen		
Muut tiedot Sivuja 79 + Liitteet 4		

Authors Korpela, Heta Partti, Susanna	Type of publication Bachelor's thesis	Date 07.09.2015
		Language of publication: Finnish
	Number of pages 96	Permission for web publication: X
Title of publication The competence, employment situation, challenges in working life and ideas for the development of education of occupational therapists graduated from JAMK University of Applied Sciences between the years 2007 - 2014		
Degree Programme Occupational Therapy		
Tutor Lautamo, Tiina		
Assigned by The School of Health and Social Studies, JAMK University of Applied Sciences		
Abstract <p>The purpose of the thesis was to examine the competence, employment situation and challenges in working life of occupational therapists who graduated from JAMK University of Applied Sciences between the years 2007 – 2014 as well as their development ideas for occupational therapy education. The principal of the thesis was the School of Health and Social Studies of JAMK University of Applied Sciences.</p> <p>The thesis was implemented as a survey for which an electronic questionnaire was made by using the Webropol software. The survey was answered by 96 (48 %) occupational therapists who had graduated from JAMK between the years 2007 – 2014. The answers were analysed with quantitative and qualitative research methods. The quantitative analysis of the first three research questions was performed by using the charts, percentages and frequencies available in Webropol. The development ideas for education were analysed by using deductive content analysis.</p> <p>The respondents deemed their competence mainly good and adequate for the challenges of their work. About 10 percent of the respondents told that they constantly had feelings of inadequacy and incompetence. 80 percent of the respondents were employed in the spring 2015. Most of them felt that they had been employed for duties matching their education. At work the most common challenges were related to the use of time, lack of further education and coping. The development ideas of education were mainly related to the theoretical studies of occupational therapy, the therapy process and the development of clinical reasoning. In addition, a more practical approach for studies was particularly hoped by the respondents.</p> <p>According to the results, it would be useful to invest in strengthening the working-life skills of occupational therapy students because the ability to maintain one's well-being at work is an important skill in modern working life. This could be the topic of a functional thesis that would focus on planning a course promoting these skills and assessing its functionality. Furthermore, the working-life challenges faced by occupational therapists could be researched in greater detail in the future.</p>		
Keywords/tags (subjects) occupational therapy, competence, employment, working life, challenges, education, development		
Miscellaneous Pages 79 + Attachments 4		

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	4
2	TIETOPERUSTA	5
2.1	Osaaminen työelämässä	5
2.2	Toimintaterapeuttiopiskelijoiden osaamisalueet JAMK:ssa	7
2.3	Oppimisen teorialat	10
2.4	Ammattikorkeakoulut ja lainsäädäntö	12
2.5	Toimintaterapian tutkinto-ohjelma JAMK:ssa.....	13
2.6	Kansainväliset tutkimukset	14
3	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	16
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	16
4.1	Tutkimusjoukon valinta ja rajaus.....	16
4.2	Tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmät	17
4.3	Aineiston analysointi	21
5	TULOKSET	22
5.1	Vastaajien taustatiedot.....	22
5.2	Työllistyminen.....	25
5.3	Työsuhteen laatu	29
5.4	Työtehtävien sisältö ja työhön liittyvät haasteet	31
5.5	Koulutus ja osaaminen.....	35
5.5.1	Osaamisaluekohtaiset tulokset	35
5.5.2	Osaamisalueiden vertailua	43
5.6	Koulutuksen kehittämisideat.....	47
5.6.1	Sisällönanalyysi koulutuksen kehittämisideoista	47
5.6.2	Vastaajien lisäkouluttautumistarpeet ja -suunnitelmat.....	56
5.6.3	JAMK:n täydennyskoulutustarjontaan liittyvät toiveet.....	59
6	JOHTOPÄÄTÖKSET TUTKIMUSKYSYMYKSITTÄIN	60
6.1	Osaamisen työelämävastaavuus	61
6.2	Tutkittavien työtilanne	64
6.3	Haasteet työelämässä.....	66
6.4	Koulutuksen kehittäminen	67

6.5 Yhteenveto.....	70
7 POHDINTA.....	72
LÄHTEET	76
LIITTEET	80
Liite 1. Toimintaterapeuttiopiskelijoiden osaamisalueet JAMK:ssa	80
Liite 2. Kyselylomake	83
Liite 3. Saatekirje	95
Liite 4. Tutkimuslupa	96

KUVIOT

Kuvio 1. Vastaajien (n=96) ikäjakauma.	22
Kuvio 2. Vastaajien (n=96) valmistumisvuodet.....	23
Kuvio 3. Vastaajien (n=96) työtilanne valmistumisen jälkeen.	25
Kuvio 4. Vastaajien (n=96) työtilanne keväällä 2015.	26
Kuvio 5. Työllistymistä edistäneet tekijät.	28
Kuvio 6. Vastaajien (n=84) työsuhteen laatu.	30
Kuvio 7. Vastaajien (n=84) työnantaja.	30
Kuvio 8. Vastaajien (n=83) työn sisällöt.	32
Kuvio 9. Vastaajien (n=96) työelämässä kohtaamat haasteet.....	34
Kuvio 10. Toimintaterapian teoreettisen perustan osaaminen.....	35
Kuvio 11. Toimintaterapiaprosessin ja ammatillisen harkinnan osaaminen.	36
Kuvio 12. Toimintaterapeuttisen vuorovaikutussuhteen osaaminen.....	36
Kuvio 13. Vastuullisen toimintaterapiatyöskentelyn osaaminen.	37
Kuvio 14. Toimintaterapian tutkimus- ja kehittämistyön osaaminen.	37
Kuvio 15. Toimintaterapiapalvelujen johtamisen ja edistämisen osaaminen.	38
Kuvio 16. Sosiaali- ja terveysalan asiakkuusosaaminen.....	38
Kuvio 17. Sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristöosaaminen.	39
Kuvio 18. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osaaminen.	39
Kuvio 19. Oppimisen taidot.....	40
Kuvio 20. Tiedonhallintaosaaminen.....	40

Kuvio 21. Yrittäjyysosaaminen.	41
Kuvio 22. Työelämäosaaminen.	41
Kuvio 23. Kansainvälisyysosaaminen.	42
Kuvio 24. Viestintäosaaminen.	42

TAULUKOT

Taulukko 1. Toimintaterapian osaamiset tärkeysjärjestyksessä.	43
Taulukko 2. Toimintaterapian osaamiset vaativuusjärjestyksessä.	44
Taulukko 3. Toimintaterapian osaamisten riittävyys työn vaatimukseen nähden.	44
Taulukko 4. Sosiaali- ja terveysalan yhteiset osaamiset tärkeysjärjestyksessä.	45
Taulukko 5. Sosiaali- ja terveysalan yhteiset osaamiset vaativuusjärjestyksessä.	45
Taulukko 6. Sosiaali- ja terveysalan osaamisten riittävyys työn vaatimukseen nähden.	45
Taulukko 7. JAMK:n yhteiset osaamiset tärkeysjärjestyksessä.	46
Taulukko 8. JAMK:n yhteiset osaamiset vaativuusjärjestyksessä.	46
Taulukko 9. JAMK:n yhteisten osaamisten riittävyys työn vaatimukseen nähden.	47
Taulukko 10. Esimerkki vastausten pelkistämisestä.	48
Taulukko 11. Sisällönanalyysin luokat ja pelkistettyjen ilmausten lukumäärät.	50

1 JOHDANTO

Monipuolisen osaamisen merkitys on korostunut nykyaikaisessa työelämässä. Teknologian muutokset ja globalisaatio ovat muokanneet työn luonnetta ja organisointia sekä työntekijöiltä vaadittavia tietoja ja taitoja. Työelämä on nykyään nopeammin muuttuvaa, epävakampaa ja hankalammin ennustettavaa kuin aiemmin. Korkeakoulututkintokaan ei enää suojaa mahdolliselta työttömyydeltä. (Rouhelo 2006, 121.) Työntekijöitä vaivaavat usein kiire, epävarmuus työn jatkumisesta, organisaatioiden muutokset sekä ammattirakenteiden ja ammattitaitovaatimusten epäselvyydet. Tällaisesta työelämän epävarmuudesta juontuu ammattitaidon kehittämisen ja jatkuvan oppimisen vaatimukset. (Mäkinen, Kyhä ja Olkinuora 2006, 139, 152.) Osaamisen on todettu olevan tärkeä kilpailukykytekijä tämän päivän uudistuvassa työelämässä (Helakorpi 2005, 56).

Osaamisen merkitys korostuu tulevaisuudessa erityisesti sosiaali- ja terveysalalla, joka on suurten muutosten edessä. Vesterisen (2011, 31) mukaan sosiaali- ja terveysalan töitä tullaan tulevaisuudessa tekemään yhä enemmän moniammatillisesti ja verkostoissa. Samalla työn tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden vaatimukset vahvistuvat ja asiakkaiden valinnanvapaus kasvaa lainsäädännön turvin. Tällä hetkellä sosiaali- ja terveysministeriö jatkaa paljon puhutun sote-uudistuksen valmistelua nykyisen hallitusohjelman mukaisesti. Tämän palvelurakennemuutoksen tavoitteena on kaventaa ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroja sekä hallita kustannuksia luomalla toimivat peruspalvelut. (Sosiaali- ja terveysministeriö.) Nämä sosiaali- ja terveysalan muutokset näkyvät varmasti myös toimintaterapeuttien työkentällä ja asettavat paineita toimintaterapeuttien osaamiselle.

Toimintaterapeuttien ammatillisen osaamisen perusta rakennetaan koulutuksessa. Opinnäytetyömme keskittyy tähän koulutuksen ja osaamisen väliseen yhteyteen. Tarkoituksena on kartoittaa, kuinka Jyväskylän ammattikorkeakoulusta (JAMK) vuosina 2007 - 2014 valmistuneiden toimintaterapeuttien osaaminen vastaa nykypäivän työelämän tarpeisiin. Kyseisinä vuosina JAMK:sta on valmistunut yhteensä 233 toimintaterapeuttia (Karila 2015), jotka muodostivat tämän tutkimuksen perusjoukon.

Toteutimme opinnäytetyön kyselytutkimuksena, jossa osaamisen lisäksi keräsimme tietoa näiden toimintaterapeuttien työllistymisestä, työssä koetuista haasteista sekä koulutuksen kehittämideoita. Opinnäytetyömme toimeksiantaja on Jyväskylän ammattikorkeakoulun Hyvinvointiyksikkö.

Osaamiseen kohdistuvien kasvavien vaatimusten ohella myös aiemmat tutkimukset tukivat opinnäytteemme aiheen merkityksellisyyttä. Maailmalla on tutkittu esimerkiksi toimintaterapeuttien työn stressitekijöitä ja vastavalmistuneiden kokemusta valmiuksistaan työelämän vaatimukseen nähden. Mielestämme näiden kansainvälisten tutkimusten tulosten perusteella on tärkeää, että tunnistetaan, mitkä tekijät ammattikorkeakoulun opetuksessa ovat olleet toimivia ja tukeneet opiskelijoiden oppimista ja ammattilaiseksi kasvua. Näin mahdollistuu koulutuksen kehittäminen entistä paremmaksi.

2 TIETOPERUSTA

Seuraavassa käsitellään tarkemmin tutkimuksen tietoperustaa. Tarkastelemme niin yksilöllisiä tekijöitä, kuten oppimista ja osaamista, kuin myös laajempia yhteiskunnallisia tekijöitä, kuten lainsäädäntöä. Pohdinnassa peilataan tässä tutkimuksessa saatuja tuloksia tietoperustaan.

2.1 Osaaminen työelämässä

Tutkimus kohdentui toimintaterapeuttien osaamisen kartoittamiseen ja johtopäätöksissä pohdimme miten koulutusta voisi kehittää niin, että se tuottaisi entistä parempaa osaamista. Osaamisen määrittely on keskeisessä roolissa tässä opinnäytetyössä. Osaamista voidaan jaotella ja tarkastella monin eri tavoin. Yleisesti työhön liittyvinä osaamisina on pidetty 1) työn edellyttämien tietojen ja taitojen hallintaa, 2) työn ja

sen muuttamisen hallintaa sekä 3) työhön kuuluvien sosiaalisten tilanteiden ja suhteiden hallintaa (Työ ja terveys Suomessa 2012, 114).

Toisen määritelmän mukaan osaaminen tarkoittaa työn vaatimien tietojen ja taitojen soveltamista käytännön työtehtäviin. Ammatillinen osaaminen ei muodostu vain ammatissa tarvittavista tiedoista ja taidoista, vaan myös henkilön persoonallisuuden eri puolista, joita perimä ja sosiaalinen toimintaympäristö muokkaavat. Ammatillinen osaaminen on siis sekä teoriaa että käytäntöä, jotka ilmenevät toisiinsa sulautuneena osaamisena, eli ammatillisena asiantuntijuutena. Asiantuntijalla on aina käytännöllisen osaamisen lisäksi vahva teoreettinen tausta (eli tietoa ja tietämystä), minkä turvin hän pystyy kehittämään työtään, työyhteisöään sekä ammattialaansa laajemmin. (Helakorpi 2005, 56 - 57.)

Jos osaamiseen liittyvät määritelmät ja käsitteet ovat moninaisia, niin sitä ovat myös työelämän osaamiselle asettamat haasteet: uusi teknologia muuttaa työn sisältöä, vaatimuksia ja kuormittavuutta (Mäkitalo 2010, 180), työsuhteet ovat muuttuneet epävarmemmiksi ja työn ja vapaa-ajan raja on hämärtynyt (Kasvio 2010, 26 - 28). Kiire on monilla työpaikoilla arkipäivää. Yli puolet työntekijöistä sosiaali- ja terveyspalveluissa kokee työnsä olevan henkisesti rasittavaa (Kinnunen, Feldt ja Mauno 2005, 7 - 8).

Kokemus osaamisesta ja osaaminen ovat tärkeitä, sillä niillä on monia etuja työntekijän kannalta: kun osaamisen taso vastaa työn haasteita, mahdollistuvat työn imu ja virtauskokemukset työtehtäviä tehdessä (Helakorpi 2005, 181). Työn imu tarkoittaa suhteellisen pysyvää ja myönteistä tunne- ja motivaatiotilaa, jota kuvastavat työntekijän kokemukset tarmokkuudesta, omistautumisesta ja työhön uppoutumisesta. Virtauskokemukset ovat kestoltaan lyhytaikaisempia huippukokemuksia, jotka liittyvät tietyn tehtävän suorittamiseen. (Mäkikangas, Feldt ja Kinnunen 2005, 69.)

Työn imulla on monia positiivisia seurauksia, esimerkiksi myönteiset työasenteet ja koettu hyvinvointi (Mäkikangas ym. 2005, 71). Parhaassa tapauksessa positiiviset vaikutukset, halu oppia uutta, työssä kehittyminen ja arvostettu asiantuntijuus, voivat laajentua myös tiimitasolle ja lopulta koko organisaatioon (Helakorpi 2005, 181).

Mikäli osaaminen on vähäistä työn haasteisiin nähden, seurauksena voi olla ahdistuksen tunteita. Tällainen tilanne on tyypillinen uusien työtehtävien aloittaessa, mutta menee yleensä ohi, kun osaaminen vähitellen kasvaa. Toisaalta jos osaaminen on korkeaa ja työn tarjoamat haasteet vähäiset, työntekijä ikävyystyy. (Helakorpi 2005, 181).

Laaja-alaisen määritelmän mukaan osaaminen voidaan nähdä voimavarana, joka koostuu sekä yksilöllisestä että yhteisöllisestä kyvykkyydestä (Työ ja terveys Suomessa 2012, 114). Nykyisessä työelämässä yksi työntekijä ei voi hallita kaikkea, vaan yhteistyö eri ammattilaisten ja työntekijöiden välillä on tärkeää. Osaamista ei tulisi kehittää pelkästään organisaatioiden nykytilan säilyttämiseksi vaan niiden uudistamiseksi (Työ ja terveys Suomessa 2012, 114).

2.2 Toimintaterapeuttiopiskelijoiden osaamisalueet JAMK:ssa

Toimintaterapeuttien osaamisen määrittelyn ja tutkimisen pohjaksi otettiin toimintaterapeuttien koulutuksessa käytetyt kompetenssit (Toimintaterapian kompetenssit), joita kutsutaan myös osaamis- tai pätevyysalueiksi. Jatkossa opinnäytetyössä käytetään osaamisalue -käsitettä. Osaamisalueiden tarkoitus on kuvata kattavasti toimintaterapeuteilta työssä vaadittavan osaamisen eri puolia. Jyväskylän ammattikorkeakoulun nykyiset osaamisalueet ovat olleet käytössä syksystä 2013 lähtien.

Osaamisalueiden perustana on Toimintaterapeuttien maailmanliitto (World Federation of Occupational Therapists), joka valvoo toimintaterapeuttien koulutuksen laatua ja on määritellyt kansainvälisen lähtötason toimintaterapeuteilta vaadittavaan osaamiseen. Toimintaterapeuttien maailmanliiton määrittämät osaamisalueet liittyvät 1) yksilö-toiminta-ympäristö -suhteeseen ja sen merkitykseen terveydelle, 2) terapeutin ja ammatilliseen suhteeseen, 3) toimintaterapiaprosessiin, 4) kliiniseen päättelyyn ja 5) käytännön harjoittelun näkökulmaan. (World Federation of Occupational Therapists 2008, 12.)

Maailmanliiton määrittelemien vähimmäisvaatimuksien pohjalta ENOTHE eli Euroopan toimintaterapian opettajien järjestö on rakentanut yhteiset osaamisalueet. Nämä osaamisalueet ovat 1) toimintaterapian tietoperusta, 2) ammatillinen vuorovaikutussuhde ja kumppanuus, 3) toimintaterapiaprosessin ja kliinisen päättelyn osaaminen ja edistäminen, 4) toimintaterapian tutkimus ja kehittäminen tieteenä sekä 5) ammatillinen pätevyys ja vastuullisuus (Mathiasson 2013).

Näistä ENOTHEN luomista yhteisistä osaamisalueista on johdettu myös JAMK:ssa käytössä olevat toimintaterapeuttiopiskelijoiden osaamisalueet. Näitä osaamisalueita hyödynnettiin opinnäytetyössä. Jyväskylän ammattikorkeakoulussa toimintaterapeuttiopiskelijoilla on yhteensä kuusi toimintaterapian osaamisaluetta.

Ensimmäinen osaamisalue on (1) toimintaterapian teoreettisen perustan osaaminen. Tämän osaamisalueen hallitessaan valmistunut toimintaterapeutti osaa selittää toimintaterapian peruskäsitteet sekä toiminnan ja hyvinvoinnin välisen suhteen. Toimintaterapeutti osaa soveltaa muilta tieteenaloilta (esimerkiksi lääketieteestä, psykologiasta tai teknologiasta) saatavaa tietoa toiminnan teorioihin. Valmistunut osaa myös vakuuttaa muut toimintaterapiasta ja sen tarpeesta perustelevalla argumentaatiolla.

Toinen toimintaterapeuttiopiskelijoiden osaamisalue on (2) toimintaterapiaprosessin ja ammatillisen harkinnan osaaminen. Osaamisalueen kuvauksen mukaan valmistunut toimintaterapeutti osaa käyttää toimintaa sekä toiminnan analyysiä ja synteisiä tarkoituksenmukaisesti ja vaikuttavasti niin yksilöiden kuin ryhmien kanssa. Toimintaterapeutti osaa mukauttaa ja soveltaa toimintaterapiaprosessia yhteistyössä yksilöiden/yhteisöjen kanssa vastaamaan heidän tarpeitaan. Osaamisalueeseen kuuluu myös kyky arvioida kriittisesti, että toiminta ja toiminnallisuus ovat toimintaterapian käytännön keskiössä.

Kolmas toimintaterapeuttiopiskelijoiden osaamisalue on (3) toimintaterapeutin vuorovaikutussuhteen osaaminen. Tässä osaamisalueessa keskeistä on valmistuneen

taidot työskennellä asiakaslähtöisten periaatteiden mukaisesti. Valmistuneen toimintaterapeutin tulee osata luoda terapeuttinen vuorovaikutussuhde toimintaterapiaprosessin perustaksi. Asiakkaiden yksilöllisten erojen, kulttuuristen uskomusten ja tapojen sekä niiden vaikutusta toimintoihin ja osallistumiseen tulee arvostaa ja kunnioittaa.

Neljäs osaamisalue on (4) vastuullisen toimintaterapiatyöskentelyn osaaminen, mihin kuuluu toimintaterapeutin taito laatia, päivittää ja hyödyntää toimintaterapiaprosessiin liittyviä dokumentteja. Tämän lisäksi valmistunut toimintaterapeutti osaa noudattaa lakeja, ammatillisia standardeja ja toimeksiantajan määräyksiä. Taito toimia toimintaterapeutina luotettavasti ammattieettisten ohjeiden mukaisesti sekä omien kykyjen ja rajoitusten tiedostaminen on yksi osa tätä osaamisaluetta.

Toimintaterapeuttiopiskelijoiden viides osaamisalue, (5) toimintaterapian tutkimus- ja kehittämistyön osaaminen, sisältää nimensä mukaisesti kyvyn etsiä tietoa itsenäisesti sekä tulkita, analysoida, yhdistellä ja tarkastella tutkimustuloksia kriittisesti. Valmistuneen toimintaterapeutin tulee myös osata välittää tietoa tutkimustuloksista tiedon tarvisijoille sekä osata kehittää toimintaan ja toimintaterapian käytäntöön liittyvää tietoa.

Kuudes toimintaterapeuttiopiskelijoiden osaamisalue on (6) toimintaterapiapalveluiden johtamisen ja edistämisen osaaminen. Tämän osaamisalueen hallitessaan toimintaterapeutti osaa kehittää toimintaterapian toimintatapoja huomioiden samalla kustannustehokkuuden sekä hallinnolliset resurssit ja keinot. Valmistunut toimintaterapeutti osaa myös osallistua toimintaterapiapalveluiden laadun jatkuvaan arviointiin ja kehittämiseen. Taito ottaa huomioon toimintaterapiapalveluihin vaikuttavia seikkoja, kuten lainsäädännön kehittyminen, on yksi osa kyseistä osaamisaluetta. (Toimintaterapian kompetenssit).

Toimintaterapeuttiopiskelijoiden osaamisalueisiin kuuluvat JAMK:ssa lisäksi sekä sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelmien yhteiset että koko ammattikorkeakoulun

kaikille opiskelijoille yhteiset osiot, jotka heijastelevat kaikkien työympäristöjen yhteisiä osaamisvaatimuksia. Näitä osaamisalueita ovat sosiaali- ja terveysalan asiakkuusosaaminen, sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristöosaaminen, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osaaminen sekä oppimisen taidot, tiedonhallintaosaaminen, yrittäjyysosaaminen, työelämäosaaminen, kansainvälisyysosaaminen ja viestintäosaaminen. (Toimintaterapian kompetenssit.) Tarkemmat sisältökuvaukset kaikista JAMK:n toimintaterapeuttiopiskelijoiden käytössä olevista osaamisalueista löytyvät liitteestä 1.

Edellä mainitut osaamisalueet muodostavat pätevän ja kansainvälisesti tunnustetun perustan osaamisen määrittelylle, minkä vuoksi opinnäytetyössä kuvattiin osaamista niiden kautta. Koetun osaamisen vertailu osaamisalueiden avulla oli selkeää ja tarkoituksenmukaista ja toi luotettavuutta myös mittaamiseen. Opinnäytetyössä hyödynnettiin osaamisalueita niin osaamisen mittaamisessa kuin koulutuksen kehittämissä ideoihin liittyvän sisällönanalyysin taustateorian.

2.3 Oppimisen teoriat

JAMK:n opetuksessa pyritään soveltamaan oppimisen teorioita. Oppimisen teoriat kuvaavat miten oppimisen ajatellaan tapahtuvan ja millaisten tekijöiden vaikuttavan siihen. Nykypäivänä puhutaan paljon konstruktivisesta oppimisesta, jonka Tynjälä on määrittellyt olevan aktiivista toimintaa, jossa opiskelija konstruoi eli liittää uutta tietoa aikaisemmin opittuun. (Kauppila 2007, 17 - 18.) Näin edellytykset uuden oppimiselle lisääntyvät jatkuvasti uusien tietojen ja taitojen karttuessa aiempien päälle (Rauste-Von Wright, Von Wright & Soini 2003, 73). Konstruktivisen oppimiskäsityksen mukaan oppimisympäristön tulisi olla kiinnostava, motivoiva ja virikkeitä antava. Viime aikoina on tarkasteltu erityisesti asenteiden merkitystä oppimisessa, sillä ne voivat edistää tai estää oppimista. (Kauppila 2007, 36 - 46.)

Konstruktivisesta oppimiskäsityksestä on kehittynyt sosiaalinen konstruktivismi, jota kutsutaan myös sosiokonstruktivismiksi. Sen mukaan oppiminen rakentuu toisten kanssa tapahtuvassa vuorovaikutuksessa, jossa opiskelija sisäistää ja ulkoistaa oppimansa. Tiedon nähdään olevan suhteellista ja muodostuvan opiskelijan kielen ja vuorovaikutuksen kautta. Sosiaalinen vuorovaikutus on siis edellytys syvälliselle oppimiselle. Oppiminen on myös sidoksissa ympärillä olevaan kulttuuriin. Opettajan tehtävä on sosiaalisen konstruktivismin mukaan olla tiedon hankkimisprosessia ohjaava henkilö verrattuna perinteiseen opettajan rooliin. Lisäksi opettajan odotetaan tukevan opiskelijan itseohjautuvuutta. (Kauppila 2007, 47 - 53.) JAMK:ssa korostetaan sosiokonstruktivismin mukaisesti opiskelijan aktiivista roolia ja suositaan ryhmässä tapahtuvaa opiskelua.

Nykyään suosittu käsite on elinikäinen oppiminen, mikä tarkoittaa kehittymistä arjen ja työn erilaisissa tilanteissa sekä osallistumista koulutukseen. Tärkeimpiä mahdollistajia tai estäjiä läpi elämän kestäväälle elinikäiselle oppimiselle ovat perhe, työpaikka ja arjen sosiaaliset ympäristöt. (Elinikäisen oppimisen neuvosto 2010.) Koulutus ja työ on nähty toisistaan erillisinä oppimisympäristöinä, vaikka oppimista tapahtuu ihmisten arkielämässä suunnittelematta ja käytännön toiminnassa omien virheiden kautta. (Kaksonen, Karila & Nummenmaa 2006, 225.) Elinikäisestä oppimisesta puhuttaessa tulisi muistaa, että tiedot, taidot ja valmiudet kasautuvat, mikä vaikuttaa muun muassa ajattelemiseen, tulkitsemiseen ja tavoitteiden asettamiseen (Silvennoinen 2004, 62 - 63). Valmistuessaan opiskelijan ei siis tarvitse olla valmis kaikkiin työelämässä kohdattaviin haasteisiin, vaan kyky oppia läpi elämän on tärkeämpää.

Tärkeä näkökulma oppimiseen on myös vanhempien työntekijöiden välittämä kokemuksellinen tieto, jota kutsutaan mentoroinniksi. Mentoroinnilla käsitteenä viitataan hyvinkin erilaisiin toimintoihin ja sitä kuvaavat esimerkiksi termit tuutorointi, konsultointi, neuvonta, opastaminen ja työnohjaus. Ruohotie, Johon Leskelä (2006, 166) viittaa, on määritellyt mentoroinnin tarkoittavan kiinteää ja kehittävää vuorovaikutussuhdetta kokeneemman seniorin eli mentorin tai ohjaajan ja vähemmän kokeneemman juniorikollegan tai ohjattavan välillä. Ammattikorkeakouluopintoihin kuuluvissa käytännön harjoitteluissa työelämäohjaajat toimivat opiskelijoiden mentorei-

na. Mentorit sitoutuvat tukemaan ja auttamaan vähemmän kokeneemman ohjattavan ammatillista ja/tai persoonallista kehitystä. Tämä auttaa mentoroitavaa etenevämmän haastavampiin työtehtäviin. Esimerkiksi aikuisopiskelijoilla mentorointi voi edistää ammatillista kasvua vaikuttamalla ajatteluun, toimintaan, itsereflektioon ja persoonallisuuden kehittymiseen. Mentoroinnin tarkoituksena on tapahtua työn ohessa eikä siihen ole tyypillisesti käyty erityistä koulutusta vaan tavoitteena on siirtää omaa elämäkokemusta ja hiljaista tietoa. (Leskelä 2006, 164 - 167, 185 - 186.)

2.4 Ammattikorkeakoulut ja lainsäädäntö

Ammattikorkeakoulun opetuksen perusteista ja laadusta on säädetty laissa. Ammattikorkeakoululaki edellyttää ammattikorkeakoulujen vastaavan järjestämänsä koulutuksen laatutasosta ja jatkuvasta kehittämisestä. Koulutusta ja sen vaikuttavuutta tulee siis arvioida. (L 932/2014 62 §.) Jyväskylän ammattikorkeakoulun laadunhallinnan ja laatujärjestelmän yhdeksi tavoitteeksi on asetettu osaavan työvoiman tuottaminen (Jyväskylän ammattikorkeakoulun laatujärjestelmä). Opinnäytetyö pyrkii tukemaan tämän tavoitteen onnistumista tarjoamalla kehitysideoita toimintaterapeutien koulutukseen.

Valtioneuvoston ammattikorkeakouluihin liittyvän asetuksen mukaan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneella tulee olla 1) laaja-alaiset käytännölliset perustiedot ja -taidot sekä teoreettiset perusteet toimia työelämässä oman alansa asiantuntijatehtävissä, 2) valmiudet seurata ja edistää oman ammattialansa kehittymistä, 3) edellytykset oman ammattitaidon kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen sekä 4) riittävät viestintä- ja kielitaidot oman alansa tehtäviin sekä kansainväliseen toimintaan ja yhteistyöhön (A 1129/2014 4 §). Nämä vaatimukset koskevat kaikkia ammattikorkeakoulututkintoja mukaan lukien toimintaterapian tutkinto-ohjelmat.

2.5 Toimintaterapian tutkinto-ohjelma JAMK:ssa

Työelämän ja ammattikorkeakoulujen toimintaa säätelevien lakien vaatimuksiin vastaten koulutusta kehitetään JAMK:ssa jatkuvasti. Toimintaterapian tutkinto-ohjelman rakenne on muuttunut vuosien kuluessa. Nykyisessä 3,5 puolen vuoden tutkinto-ohjelmassa opiskelijat opiskelevat ensimmäisenä opiskeluvuotena moniammatillisissa tiimeissä, jotka muodostuvat sosiaali- ja terveysalan eri tutkinto-ohjelmien opiskelijoista. Ensimmäisenä vuotena rakennetaan yhteistä perusosaamista sosiaali- ja terveysalan työskentelyn pohjaksi tiimissä tapahtuvaan dialogiin perustuen. Tiimit toimivat itseohjautuvasti ja vastuullisesti esimerkiksi erilaisissa projekteissa ja muissa oppimistilanteissa. Opiskelumuotoja ovat dialogitreenit, luennot, tentit, ryhmätyöskentely, verkko-opinnot sekä ammatilliset harjoittelut ja työelämään linkittyvät hankkeet. Toisena opiskeluvuotena tiimioppiminen jatkuu oman alan opiskelijoiden kanssa. (Toimintaterapeutti.)

Syksyllä 2015 alkaa ensimmäistä kertaa päiväopiskelun rinnalla joustava monimuoto-opetuksen toteutus, jossa yhdistyvät verkko-opiskelu, itsenäinen opiskelu, ryhmätyöskentely, kontaktiopiskelun päivät Jyväskylässä, työn opinnollistaminen sekä käytännön harjoittelu työelämässä. Tämä toteutus soveltuu opiskelijoille, joilla on jo aiempaa alaan liittyvää osaamista ja enemmän tarvetta joustolle opintojen suorittamisajankohtaan ja -paikkaan nähden, eli aikuisopiskelijoille. Opinnoissa hyödynnetään sekä opetusteknologian että sosiaalisen median sovelluksia. Opiskelun työtapoja ovat esimerkiksi oppimistehtävät, verkkoluennot, käytännön taitojen harjoitukset, seminaariesitykset, verkkotentit ja reaaliaikainen työskentely verkon välityksellä. (Toimintaterapeutti.)

Yleensä toimintaterapian tutkinto-ohjelmassa aloittaa vuosittain 40 opiskelijaa mutta syksyllä 2015 Jyväskylän ammattikorkeakoulussa on 20 lisäpaikkaa opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella. Perinteisessä päivätoteutuksessa on 40 aloituspaikkaa ja monimuoto-opetuksessa 20 paikkaa. Näin ollen syksyllä 2015 toimintaterapiaopinnot aloittaa yhteensä ennätyselliset 60 opiskelijaa. Tulevina vuosina päivätoteutuksessa

on tarjolla 20 aloituspaikkaa ja monimuoto-opetuksessa 20 aloituspaikkaa. (Sarén 2015.)

Opinnäytetyössä tulee huomioida se, että perusjoukkoon kuuluvat henkilöt ovat opiskelleet omat opintonsa ennen viimeisintä, syksyllä 2013 tapahtunutta opetussuunnitelman uudistusta ja tiimiopiskelun aloittamista. Näin ollen osa aineistossa esitetyistä kehitysideoista voi olla jo huomioitu nykyisessä koulutuksessa.

2.6 Kansainväliset tutkimukset

Opinnäytetyön aiheeseen liittyviä kansainvälisiä tutkimuksia haettiin Cinahl-tietokannan kautta. Tässä luvussa esille nostetaan keskeisimpiä tutkimuksia, jotka käsittelevät toimintaterapeuteilta vaadittavia tietoja ja taitoja, työn vaatimuksia ja vastavalmistuneiden kokemusta osaamisestaan.

Toimintaterapeuttien työelämässä kokemiin haasteisiin liittyen löytyi Wresslen ja Samuelssonin (2014) tutkimus, jossa he tarkastelivat työperäisen stressin vaikutuksia Ruotsissa. Tutkimuksessa lähetettiin kysely 803 toimintaterapeutille, joista 472 vastasi. Keskeinen tulos oli, että stressiä aiheutti liian suuri työmäärä rajatussa ajassa, liialliset hallinnolliset tehtävät potilasaikaan nähden, ajan puute suunnittelun ja arvioinnin hoitamiseen sekä jatkuvat työn keskeytykset. Myös viimeisen kahden viikon aikana koettu kokonaisvaltainen stressi oli melko korkea. Näistä tuloksista tutkijat tekivät johtopäätöksen, että resurssien ja ajan puute aiheuttavat eniten stressiä. (Wressle & Samuelsson 2014, 422 - 424.)

Artikkelissaan Wressle ja Samuelsson (2014) viittasivat tutkimukseen, jossa oli tutkittu Australiassa mielenterveyspuolella työskenteleviä toimintaterapeutteja. Näillä toimintaterapeuteilla stressiä aiheutti korkea työmäärä, resurssien puute ja ristiriidat muiden työntekijöiden kanssa sekä ammatilliset epäilykset itseen kohdistuen. Itsenäisyyden ja arvostuksen puute, hallitsematon työmäärä ja konfliktit työnantajan

kanssa toimintaterapian arvostusta koskien voivat johtaa työuupumukseen. (Wressle & Samuelsson 2014, 422.)

Adamin, Petersin ja Chipchasen (2013) tekemässä systemaattisessa katsauksessa, joka koski vastavalmistuneiden toiminta- ja fysioterapeuttiopiskelijoiden tietämystä, taitoja ja ammatillista käyttäytymistä, ilmeni, että yhteistyön merkitys eri ammattilaisten välillä on tärkeää. Tietämys loukkaantumisten ja sairauksien hoidosta sekä kuntoutuksesta nähtiin tärkeänä. Viestintätaitojen - sekä kasvokkain tapahtuvan että sähköisen - osaamisen merkitys on myös tärkeä. Katsaukseen päätyneet artikkelit eivät koskeneet pelkästään vastavalmistuneita, mikä heikentää katsauksen luotettavuutta jonkin verran. (Adam, Peters & Chipchase 2013, 80 - 83.)

Gray, Clark, Penman, Smith, Bell, Thomas ja Trevan-Hawke (2012) ovat tutkineet australialaisten (n=178) ja uusiseelantilaisten (n=53) vastavalmistuneiden omaa kokemusta valmiuksistaan työelämäänsä vuoden työskentelyn jälkeen. Artikkelin alussa Gray ym. (2012, 446) viittaavat myös Mulhollandin ja Deraldin (2004) tutkimukseen, jonka mukaan työnantajat odottavat työntekijöiltään kokemusta, hyviä ryhmätyötaitoja, käytännön taitoja, kykyä ja ihmissuhdetaitoja. Samassa tutkimuksessa ilmeni, että työnantajat painottivat vastavalmistuneiden palkkaamisessa innostusta sekä halua oppia uutta ja kykyä kysyä tarvittaessa apua.

Grayn ym. tekemän tutkimuksen mukaan vain 17 % vastavalmistuneista australialaisista koki täyttävänsä hyvin senhetkisen työnsä vaatimukset. Noin kaksi kolmasosaa vastaajista koki täyttävänsä vaatimukset jotenkin ja noin 10 % koki, ettei täytä tai ei täytä lainkaan työn vaatimuksia. Uusiseelantilaisista vastaajista noin 9 % koki täyttävänsä hyvin työn vaatimukset, mutta noin 79 % koki täyttävänsä vaatimukset jotenkin, mikä on enemmän verrattuna australialaisiin. Noin 9 % koki, ettei täytä työn vaatimuksia. Molempien maiden vastaajien mielestä osaamisalueista heikoimpia olivat toimintaterapian roolin selittäminen, toimintojen tehokkuuden arvioiminen, interventioiden suunnittelu näyttöön tai ammatilliseen kirjallisuuteen perustuen sekä arviointien puhtaaksikirjoittaminen muulle työryhmälle. Osaamisista vahvimiksi nähtiin tehokkaat viestintätaidot, luottamuksellisen ja turvallisen terapiaympäristön luominen sekä eettinen työskentely. (Gray ym. 2012, 448 - 450.)

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, tuottaako JAMK:n toimintaterapiakoulutus työelämän tarpeita vastaavaa osaamista. Tekemämme kyselyn avulla tutkimme JAMK:sta 1.1.2007 - 31.12.2014 välisenä aikana valmistuneiden toimintaterapeuttien kokemusta omasta osaamisestaan työelämän vaatimukseen nähden. Tämän lisäksi kartoitimme toimintaterapeuttien työllistymistä, työssä koettuja haasteita sekä koulutuksen kehittämideoita.

Opinnäytetyön **tutkimuskysymykset** olivat:

1. Vastaako JAMK:sta valmistuneiden toimintaterapeuttien koettu osaaminen työelämän vaatimuksia?
2. Mikä on tutkittavien työtilanne ja mitkä tekijät ovat edesauttaneet työllistymistä?
3. Millaisia haasteita tutkittavat ovat kohdanneet työelämässä?
4. Millaisia kehitysideoita tutkittavilla on toimintaterapian koulutukseen ja JAMK:n tarjoamiin lisäkoulutuksiin liittyen?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tämän osion alaluvuissa esitellään keskeisin osin tutkimuksen toteutusta. Mukana on myös teoriaa ja perusteluja tekemillemme ratkaisuille. Kyselyn toteutusta luotettavuuden kannalta käsitellään tarkemmin pohdinnassa.

4.1 Tutkimusjoukon valinta ja rajaus

Opinnäytetyön perusjoukkona oli JAMK:sta aikavälillä 1.1.2007 - 31.12.2014 valmistuneet toimintaterapeutit (AMK) (N=233) (Karila 2015). Perusjoukkoon sisältyi siis

sekä kokeneempia ammattilaisia että vähemmän aikaa toimintaterapeutteina toimineita. Kriteerinä aikaväliä valittaessa oli, että ennen kyseistä aikaväliä valmistuneiden toimintaterapeuttien koettu osaaminen sekä mahdolliset kehittämisideat eivät välttämättä palvele koulutuksen suunnittelijoiden ja kehittäjien työtä, koska opetus suunnitelmat ovat jo muuttuneet ratkaisevasti heidän opiskeluajoistaan. Tarkoituksena oli nyt saavuttaa vuosina 2007 – 2014 valmistuneiden näkökulmia tutkimuskysymyksiin.

Perusjoukon valintaa ohjasi lisäksi opinnäytetyön toimeksiantajan toive, sillä Laineen ja Napan (2014) opinnäytetyössä oli tutkittu JAMK:sta aikavälillä 1.1.2007 - 31.12.2013 valmistuneita kuntoutuksen ohjaajia ja -suunnittelijoita. Toimeksiantajaa kiinnosti, millaisia tuloksia lähes vastaavalta aikaväliltä valmistuneilta toimintaterapeuteilta saataisiin. Perusjoukkoon liittyen on tärkeä muistaa, että kyselystä saatavat tulokset pätevät ainoastaan tähän kohdejoukkoon. Tuloksia ei voi siis yleistää koskemaan sellaisenaan esimerkiksi muista ammattikorkeakouluista valmistuneita toimintaterapeutteja. (Karjalainen 2010, 11, 30.)

4.2 Tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmät

Opinnäytetyö oli kyselytutkimus, jonka aineisto kerättiin verkkokyselynä Webropol-ohjelmiston avulla. Webropol on kysely- ja tiedonkeruuohjelma, jonka kautta voi luoda kyselyjä ja analysoida saatuja vastauksia. Kysely tehtiin ja julkaistiin Webropol-ohjelmistossa, jossa myös saatujen vastausten tarkastelu ja analysointi tapahtui. (Webropol 2.0 käyttöopas, 4 - 12, 60 - 66.)

Verkkokysely valittiin aineistonkeruumenetelmäksi, koska kyselytutkimuksen etuina ovat aineiston nopea keruu laajalta tutkittavien joukolta ja mahdollisuudet monenlaisten ilmiöiden tutkimiseen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 190 - 191). Oletimme, että jokaisella tutkittavalla on tietokone ja Internet käytössään, mikä mahdollistaa sähköisen kyselyn käyttämisen menetelmänä (Heikkilä 2014, 17). Verkkokyselyn suurena etuna voidaan nähdä myös aineiston saaminen suoraan sähköisessä muo-

dossa. Tällöin vastauksia ei tarvitse tallentaa koneelle erikseen käsin analyysija varten, jolloin minimoidaan virheiden mahdollisuudet vastausten tallennusvaiheessa (Vehkalahti 2008, 47).

Kyselyn laatiminen

Hyvän kyselyn rakentaminen oli yksi tutkimuksen kulmakivistä, sillä toimiva kysely on edellytys luotettaville tutkimustuloksille (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 190 - 191; Vehkalahti 2008, 11). Erityisen tärkeää oli se, että tutkittavat ymmärtäisivät kysymykset samalla tavalla, jolloin vastaukset ovat vertailukelpoisia (Karjalainen 2010, 23). Tekemämme kysely löytyy kokonaisuudessaan liitteestä 2.

Kyselyssä käytettiin kolmen tyyppisiä kysymyksiä. Strukturoiduissa kysymyksissä vastaus valittiin annetuista vaihtoehdoista. Avoimissa kysymyksissä vastaajat saivat kirjoittaa vastauksensa vapaasti. Joidenkin kysymysten kohdalla päädyimme käyttämään sekamuotoisia kysymyksiä, joissa vastausvaihtoehtojen perään lisättiin ”Muu, mikä?” – vaihtoehto tai vapaaehtoinen kommenttikenttä. Nämä olivat perusteltuja, sillä emme välttämättä kysymyksiä laatiessamme olleet osanneet ottaa huomioon kaikkia mahdollisia vaihtoehtoja. (Heikkilä 2014, 49 - 50.) Näiden vastausten avulla ajateltiin myös mahdollisesti saatavan arvokasta tietoa, mitä emme osanneet kysyä.

Osaamista mittavia kysymyksiä rakennettaessa käytettiin pohjana JAMK:ssa vuonna 2013 aloittaneiden toimintaterapeuttiopiskelijoiden osaamisaluekuvauksia. Jokaisesta osaamisalueesta (ks. liite 1) valitsimme mielestämme tärkeimmät ja kuvailevimmat asiat, jotka esitimme tiiviisti jokaisen kysymyksen kohdalla. Tämän tarkoituksena oli auttaa vastaajaa saamaan käsitys siitä, mistä asioista yksittäinen osaamisalue koostuu. Osaamisalueita on yhteensä 15, joista jokaista mitattiin kolmella neliportaisella Likert-asteikollisella monivalintakysymyksellä. Kysymykset koskivat osaamisalueen tärkeyttä työn kannalta, osaamisalueen vaatavuutta omassa työssä ja oman osaamisen tasoa työn vaatimukseen nähden. ”En osaa sanoa” - vaihtoehto jätettiin pois vastausasteikosta, sillä se voi olla liian houkutteleva valinta (Heikkilä 2014, 52). Siten vastaaja ”pakotettiin” ottamaan kantaa omaan osaamiseensa liittyen.

Ennen kyselyn lähettämistä teetettiin koekysely. Koekyselyn tarkoituksena oli saada selville kysymysten mahdollisia puutteita tai moniselitteisyyksiä (Karjalainen 2010, 35). Koekyselyssä testattavien on hyvä kuulua kohderyhmään, sillä siten saa totuudenmukaisimman käsityksen siitä, ymmärretäänkö kysymykset oikein, onko kyselyssä turhia kysymyksiä tai onko jotakin jäänyt kysymättä (Vehkalahti 2008, 48). Koekysely toteutettiin neljälle keväällä 2015 valmistuneelle toimintaterapeutille, jotka eivät siis kuuluneet varsinaiseen tutkimusjoukkoon. Tiedoiltaan ja taidoiltaan he olivat rinnastettavissa tutkittaviimme. Koekyselyn avulla saatiin hyviä vinkkejä kysymysten asetteluun ja teimme vielä viimeiset muutokset ennen kyselyn julkaisua.

Saatekirje

Tutkittaville lähetettyyn sähköpostiin ja kyselyn alkuun laadittiin saatekirje. Saatekirjeen tarkoituksena oli kertoa tutkittaville tutkimuksen perustiedot ja herätellä vastaajan kiinnostus kyselyyn vastaamiseksi. (Vehkalahti 2008, 47 - 48.) Laatimassamme saatekirjeessä (ks. liite 3) kerrottiin ytimekkäästi kyselyn tarkoituksesta, kuinka kyselyyn vastataan, opinnäytetyön tekijöiden yhteystiedot sekä kannustimena toimineesta 50 € lahjakortista. Vastaajien kesken arvottava lahjakortti, jokin muu ”palkinto” tai mahdollinen hyöty kyselyn täyttämisestä voi lisätä vastaajien määrää, mikä taas nostaa tulosten luotettavuutta (Verkasalo 2015).

Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista, mutta osana hyvää tutkimuskäytäntöä kuuluu perehtyneesti annettu suostumus tutkittavan harhaanjohtamisen ja manipuloinnin välttämiseksi (Hirsjärvi ym. 2007, 25). Vastaaja antoi luvan vastaustensa käyttämiseen saatekirjeen lukemisen ja ymmärtämisen myötä. Saatekirjeessä kerrottiin myös vastausten säilyttämisestä, sillä tutkimustietoa käsitellessä tärkeimpiä asioita ovat luottamuksellisuus ja anonymiteetti (Saaranen-Kauppinen & Puusniemi 2006). Tutkimusaineistoa ei anneta ulkopuolisten käsiteltäväksi tai nähtäväksi, millä varmistetaan luottamuksellisuus. Tutkittavien anonymiteetti suojataan tarkastamalla tuloksia julkaistaessa, ettei kenenkään henkilökohtaisia vastauksia ole tunnistettavissa opinnäytetyöstämme.

Kyselyn julkaiseminen ja vastausten keruu

Kun kyselyrunko, saatekirje sekä opinnäytetyön suunnitelma oli saatu valmiiksi ja opinnäytetyön ohjaaja oli hyväksynyt ne, haimme tutkimuslupaa Jyväskylän ammattikorkeakoululta. Tutkimuslupa myönnettiin 4.5.2015 (ks. liite 4). Tutkimusluvan hyväksymisen myötä saimme JAMK:n tietohallinnolta valmistuneiden sähköpostiosoitteet niiltä tutkittavilta, jotka olivat antaneet luvan yhteystietojensa käyttämiseen tutkimustarkoituksissa. Kaikista vuosina 2007 -2014 valmistuneista 233 toimintaterapeutista yhteystietonsa antaneita oli 198.

Tutkittaville lähetettiin Webropol-ohjelmiston kautta sähköpostitse henkilökohtainen linkki kyselyyn vastaamiseksi 13.5.2015. Lähetimme muistutussähköpostin kyselyyn vastaamisesta kolme kertaa ennen kyselyn viimeistä aukiolopäivää 31.5.2015. Muistutussähköpostien tarkoituksena oli lisätä vastaajien määrää, sillä usein kyselyjen luotettavuutta heikentävä tekijä on kato eli vastausten puutteellisuus siitä syystä, ettei kaikkia tutkittavia tavoiteta tai kaikki tutkittavat eivät vastaa kyselyyn (Karjalainen 2010, 34).

Toukokuun loppuun mennessä saatiin 77 henkilöltä vastaukset eli vastausprosentti oli paljon pienempi kuin odotimme. Päätimme jatkaa kyselyn aukioloaikaa 6.6.2015 asti, minkä lisäksi kerroimme JAMK:n toimintaterapeuttien Facebook-ryhmässä kyselystä. Facebookin kautta tavoitettiin kolme kohderyhmään kuuluvaa. Tämän myötä käytössä oli 201 tutkittavan yhteystiedot. Heistä muodostui lopullinen tutkittavien joukko.

Kysely suljettiin 6.6.2015, johon mennessä saatiin 96 vastausta. Vastausprosentti koko perusjoukkoon (N=233) nähden oli siis 41 % ja niistä tutkittavista, joiden yhteystiedot oli käytettävissä (n=201) vastausprosentti oli 48 %. Vastaajista 83 halusi osallistua vapaaehtoiseen arvontaan, jossa arvottiin kyselyyn vastanneiden kesken 50 euron arvoinen lahjakortti. Lahjakortti arvottiin 7.6.2015 hyödyntäen RANDOM.org-sivustoa. Arvontaan osallistuvat olivat valmiissa jonossa Webropol-ohjelmassa vastausajankohdan perusteella niin, että jokaisella oli oma järjestysnumeronsa. Ainoastaan nämä järjestysnumerot syötettiin arvontageneraattoriin, joka antoi onnennu-

meroksi 67 ja siten henkilö, jolla tämä järjestysnumero oli, voitti lahjakortin. Voittajalle ilmoitettiin samana päivänä voitosta.

4.3 Aineiston analysointi

Opinnäytetyön aihetta lähestyttiin kolmen ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen menetelmin. Määrällisessä tutkimuksessa tutkimuskohdetta kuvataan ja tulkitaan tilastojen ja numeroiden avulla (Määrällinen tutkimus). Kyselyllä saatu havaintoaineisto tallentui Webropol – kyselyohjelmistoon. Suljettujen, sekamuotoisten ja Likert-asteikollisten kysymysten tulokset saatiin suoraan taulukoiksi, prosenttilukuina ja lukumäärinä eli frekvensseinä ohjelmiston kautta. (Webropol 2.0 raportointiopas 2013, 12 - 25.) Niiden avulla tehtiin päätelmiä ja analysoitiin havaintoaineistoa. Excel-taulukkolaskentaohjelmistoa hyödynnettiin opinnäytetyössä esitettävien kuvioiden muodostamisessa.

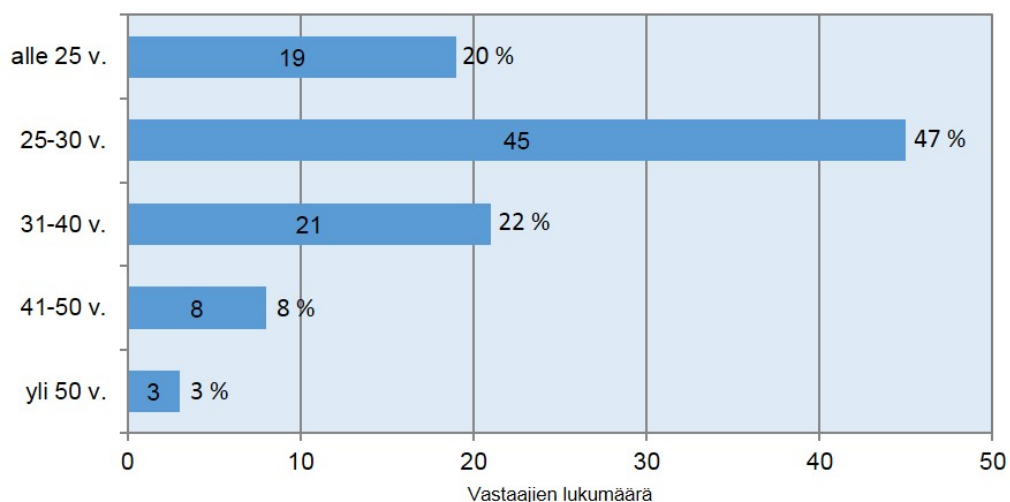
Kvalitatiivista eli laadullista lähestymistapaa hyödynnettiin vastattaessa tutkimuskysymykseen ”Millaisia kehitysideoita tutkittavilla on toimintaterapian koulutuksen kehittämiseen ja JAMK:n tarjoamiin lisäkoulutuksiin liittyen?”. Laadullisessa tutkimuksessa tarkoitus on ymmärtää kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti (Laadullinen tutkimus). Koulutuksen kehittämisideoita kysyttiin avoimilla kysymyksillä, joiden vastaukset analysoitiin teorialähtöisen sisällönanalyysin mukaisesti. Kyseistä analyysia ohjaa aina jokin aikaisempia teoria tai viitekehys (Tuomi & Sarajärvi 2012, 97), joka tässä opinnäytetyössä oli toimintaterapeuttiopiskelijoille suunnatut osaamisalueet. Tarkempi kuvaus tehdystä sisällönanalyysista löytyy luvusta 5.6.1. Lisäkoulutus suunnitelmien ja -tarpeisiin sekä JAMK:n täydennyskoulutustoiveisiin liittyvien kysymysten kohdalla saadut avoimet vastaukset ryhmiteltiin vapaamuotoisesti samankaltaisten vastausten joukoiksi.

5 TULOKSET

Seuraavissa alaluvuissa käydään läpi kyselyn tulokset kysymyksittäin. Tulokset on ryhmitelty kyselyn alaotsikoiden mukaisesti taustatietoihin, työllistymiseen, työsuhteen laatuun, työtehtävien sisältöön ja työhön liittyvät haasteisiin, koulutukseen ja osaamiseen sekä koulutuksen kehittämideoihin. Kyselyyn vastasi yhteensä 96 tutkittavaa. Vastausprosentti koko perusjoukkoon (N=233) nähden oli siis 41 % ja niistä tutkittavista, joiden yhteystiedot oli käytettävissämme (n=201) vastausprosentti oli 48 %.

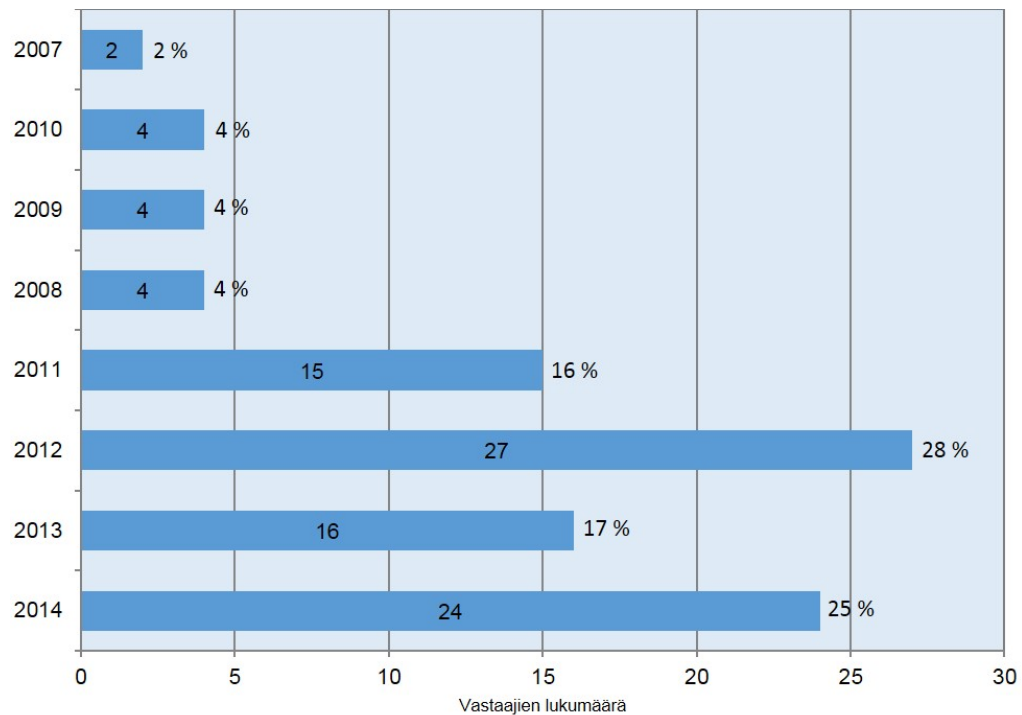
5.1 Vastaajien taustatiedot

Kyselyyn vastasi 95 naista (99 %) ja 1 mies (1 %) (n=96). Naiset olivat yliedustettuina havaintoaineistossamme verrattuna Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry:n jäsenten sukupuolijakaumaan, sillä sen jäsenistä naisia on 97 % ja miehiä 3 % (Mäkelä 2015). Vastaajien ikää kysyttäessä vastausvaihtoehdot oli jaettu viiteen ryhmään. Vastaneista suurin osa, 45 henkilöä (47 %), oli 25 - 30-vuotiaita. Vähiten vastaajia, kolme tutkittavaa (3 %), oli yli 50-vuotiaiden ikäluokassa. Ikäjakama on esitetty seuraavasta taulukossa.

Kuvio 1. Vastaajien (n=96) ikäjakama.

Valmistumisvuosi valittiin annetuista vaihtoehdoista. Suurin osa kyselyyn vastanneista (85 %) oli valmistunut vuosina 2011 - 2014. Vastaajista 27 henkilöä (28 %) oli valmistunut vuonna 2012. Seuraavaksi eniten, 24 vastaajaa (25 %), oli valmistunut vuonna 2014. Vuosina 2007 - 2010 valmistuneita kyselyyn vastaajia oli yhteensä vain 14 henkilöä (15 %) eli huomattavasti vähemmän verrattuna myöhempinä vuosina valmistuneisiin vastaajiin.

Kuvio 2. Vastaajien (n=96) valmistumisvuodet.

Pohjakoulutus

Kysyttäessä pohjakoulutusta ennen toimintaterapeutin (AMK) tutkintoa vastaaja sai valita tarvittaessa useamman vaihtoehdon. Tuloksia tarkasteltaessa on otettava huomioon, että samalta henkilöltä voi olla useampi vastaus. Valitsemansa vaihtoehdon perään vastaaja sai kirjoittaa suorittamansa tutkinnon. Lisäksi valittavissa oli Muita, mitä? -vaihtoehto.

Kyselyn 96 vastaajasta lukion oli käynyt 80 vastaajaa. Ammattikoulututkinnon oli suorittanut 21 vastaajaa. Näistä 21 vastaajasta 11 oli suorittanut lähihoitajan tutkinnon. Huomattavaa on, että kymmenen vastaajaa oli suorittanut muun kuin sosiaali- ja terveysalan ammattikoulututkinnon.

Ennen toimintaterapeutin opintoja 13 vastaajaa oli suorittanut jonkin muun alemman ammattikorkeakoulututkinnon. Hieman yli kolmasosa oli suorittanut sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, joita olivat esimerkiksi sairaanhoitajan, sosionomin ja fysioterapeutin tutkinnot. Joukossa oli vajaa kaksi kolmasosaa muita kuin sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon käyneitä.

15 vastaajaa oli valinnut Muita, mitä? -vaihtoehdon. Vastauksissa mainittiin opistotason koulutuksia ja kansanopistojen erilaisia linjoja sekä avoimen yliopiston opintoja. Vastausvaihtoehtoina oli myös ylempi ammattikorkeakoulututkinto, yliopiston kandidaatin tutkinto ja yliopiston maisterin tutkinto, joihin ei tullut vastauksia.

Aiempi työkokemus ennen toimintaterapeutin opintoja

Aiempaa työkokemusta kysyttiin sekä sosiaali- ja terveysalalta että muulta kuin sosiaali- ja terveysalalta. Vastaukseksi kelpasi myös tehdyt kesätyöt. Vastaaja sai kirjoittaa avoimeen kenttään aiemman työkokemuksensa puolen vuoden tarkkuudella. Opintoja edeltänyt työkokemus vaihteli paljon. Laitettaessa saadut arvot suuruusjärjestykseen havaitsimme muutamia poikkeavan suuria arvoja muihin arvoihin verrattuna, minkä vuoksi tarkastelimme aiempaa työkokemusta mediaanien avulla. Mediaani on keskimäinen arvo suuruusjärjestykseen asetetuista arvoista. Poikkeavat arvot eivät vaikuta mediaaniin, toisin kuin keskiarvoon, jota poikkeavat arvot vetävät puoleensa. (Karjalainen 2010, 90 - 91.)

Aikaisempi työkokemus sosiaali- ja terveysalalta ennen toimintaterapeutin opintoja vaihteli 0 vuodesta 25 vuoteen. 36 vastaajalla (38 %) ei ollut aiempaa työkokemusta sosiaali- ja terveysalalta. Niillä 60 vastaajalla (62 %), joilla oli aiempaa työkokemusta sosiaali- ja terveysalalta, mediaani oli 1,0 vuotta. Tämä tarkoittaa sitä, että puolella

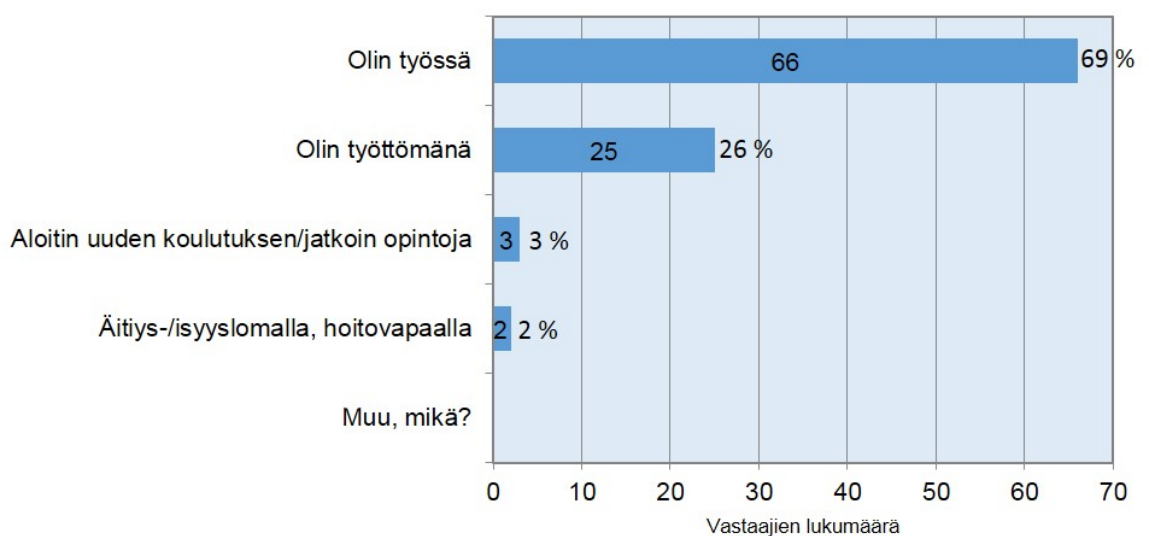
näistä 60 vastaajasta työkokemusta oli alle yhden vuoden ja puolella oli sitä enemmän.

Aikaisempi työkokemus muulta kuin sosiaali- ja terveysalalta vaihteli 0 vuodesta 24 vuoteen. Yhdeksällä vastaajalla (9 %) ei ollut aikaisempaa työkokemusta muulta kuin sosiaali- ja terveysalalta. Niillä vastaajilla 87 (91 %), joilla oli aiempaa työkokemusta joltain muulta kuin sosiaali- ja terveysalalta, mediaani oli 2,0 vuotta. Tämä tarkoittaa sitä, että puolella näistä 87 vastaajasta työkokemusta oli vähemmän kuin kaksi vuotta ja puolella oli sitä enemmän.

5.2 Työllistyminen

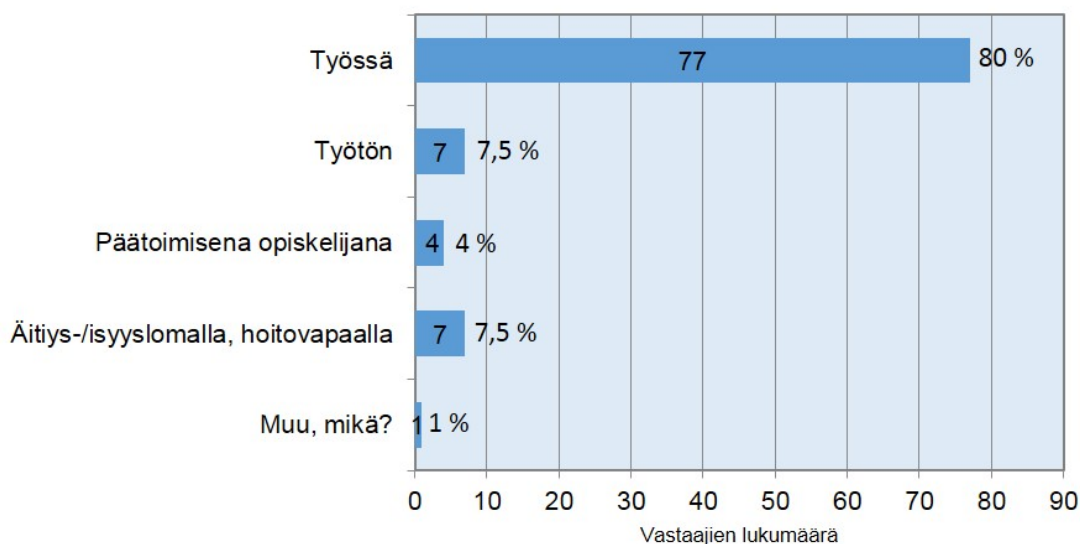
Työllisyystilanne

Valmistumisen jälkeen 96 vastaajasta oli ollut töissä 66 henkilöä (69 %). Työttömänä oli 25 henkilöä (26 %). Kolme vastaajaa (3 %) oli valmistuttuaan jatkanut opintoja tai aloittanut uuden koulutuksen ja kaksi vastaajaa (2 %) oli äitiys-/isyysvapaalla tai hoitovapaalla.

Kuvio 3. Vastaajien (n=96) työtilanne valmistumisen jälkeen.

Keväällä 2015 vastaajista (n=96) oli töissä 77 henkilöä (80 %). Työttömänä oli seitsemän henkilöä (7,5 %). Päätoimisena opiskelijana oli neljä vastaajaa (4 %) ja äitiys-/isyyslomalla tai hoitovapaalla seitsemän vastaajaa (7,5 %). Muu, mikä? -vaihtoehdon oli valinnut yksi vastaaja (1 %), jonka tilanne ei sopinut muihin annettuihin vaihtoehtoihin.

Kuvio 4. Vastaajien (n=96) työtilanne keväällä 2015.

Kysyttäessä tutkittavien (n=96) mielipidettä työllistymisestä koulutustaan vastaavaan työhön, 83 vastaajaa (86 %) valitsi Kyllä -vaihtoehdon, eli he kokivat työllistyneensä toimintaterapeutin koulutusta vastaaviin tehtäviin. 13 vastaajaa (14 %) ei kokenut työllistyneensä koulutusta vastaavaan työhön. Vastaukseen sai liittää halutessaan perusteluja. Kyllä-vastausta perusteltiin monissa kohdin sillä, että työnimike oli toimintaterapeutti tai työote oli toisesta nimikkeestä huolimatta toimintaterapeutin. Ei-vastauksissa perusteluina oli muun muassa hoitotyö, markkinointi, lähihoitajan työ tai ohjaajan nimikkeellä toimiminen. Kokemus työn ja koulutuksen vastaavuudesta on yksilöllinen, sillä esimerkiksi ohjaajan nimikkeellä työskentelevistä osa koki työllistyneensä koulutusta vastaaviin tehtäviin ja osa ei. Positiivista on, että valtaosa (86 %) koki työnsä vastaavan koulutustaan.

Työllistymistä edistäneet tekijät

Kysyttäessä mitkä asiat opiskeluihin liittyen olivat olleet hyödyksi työllistymisessä, vastaajilla (n=96) oli yksimielinen kokemus ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta. Peräti 91 vastaajaa (95 %) koki olevansa täysin samaa mieltä ja 5 vastaajaa (5 %) osittain samaa mieltä siitä, että harjoittelut olivat olleet hyödyksi työllistymisessä. Muu opiskelun aikana hankittu työkokemus oli ollut hyödyksi joko täysin tai osittain yhteensä 73 vastaajan (76 %) mielestä ja vastakkainen mielipide, täysin tai osittain eri mieltä, oli yhteensä 23 henkilöllä (24 %).

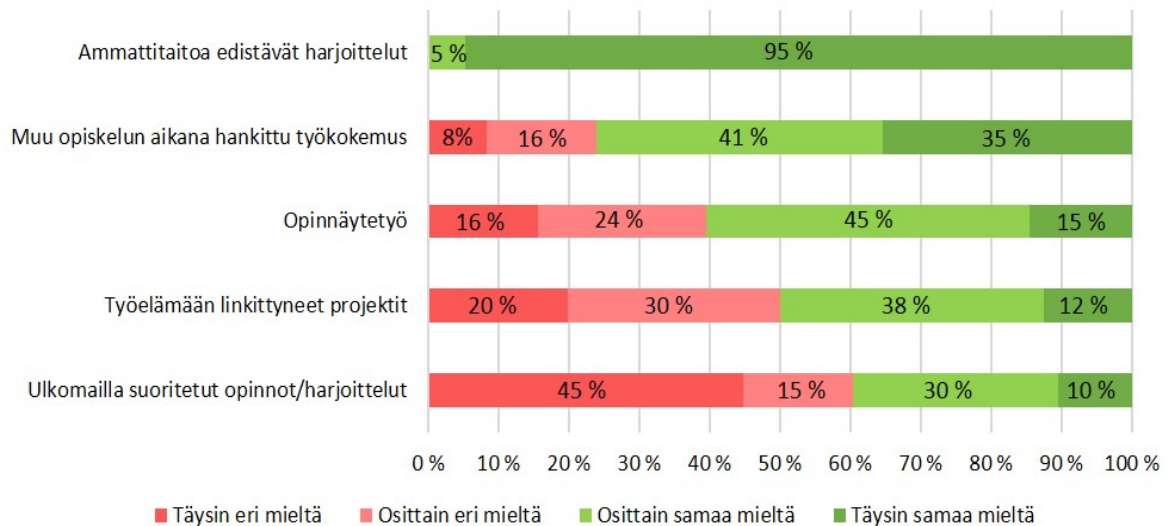
Opinnäytetyön hyödyllisyydestä täysin ja osittain samaa mieltä oli yhteensä 58 vastaajaa (60 %). Täysin ja osittain eri mieltä oli 38 henkilöä (40 %). Työelämään linkittyneiden projektien hyödyllisyys työllistymisessä jakoi vastaajien mielipiteet, sillä yhteensä 48 vastaajaa (50 %) oli hyödyllisyydestä täysin tai osittain samaa mieltä ja 48 vastaajaa (50 %) täysin tai osittain eri mieltä. Kuitenkin suurin osa vastaajista, 36 henkilöä (38 %), oli valinnut vaihtoehdon ”osittain samaa mieltä” projektien hyödyllisyydestä.

Ulkomailla suoritettujen opintojen tai harjoittelujen hyödyllisyydestä täysin ja osittain samaa mieltä oli 38 henkilöä (40 %). Täysin ja osittain eri mieltä oli yhteensä 58 vastaajaa (60 %). Tässä kohtaa täytyy huomioida se, että vastaajat, joilla ei ole kokemusta ulkomaan opinnoista tai vaihdosta, vastasivat myös kysymykseen. Oletettavasti he ovat valinneet täysin eri mieltä kohdan, sillä ulkomaan opinnot eivät ole voineet olla heille hyödyksi työllistymisessä. Sen sijaan heistä, joilla kokemus ulkomaan vaihdosta on, suuri osa on voinut kokea sen olleen hyödyksi työllistymisessä.

Viimeisessä Muita, mitä? -kohdassa tutkittavat saivat itse kertoa muita mahdollisia opintoihin liittyviä asioita, jotka olivat olleet hyödyksi työllistymisessä. Näissä vastauksissa mainittiin täysin samaa mieltä -kohdassa opintojen aikana luodut kontaktit muihin terapeutteihin, oman osaamisen analysointi, teoriaopinnot, opiskelijajärjestötoiminta ja oppituntien käytännönläheiset tehtävät, kuten arviointimenetelmien harjoittelu. Osittain samaa mieltä -kohdassa mainittiin konkreettiset työvälineet, toi-

minnat ja tehtävät esimerkiksi luovien kurssilta ja verkostoituminen muiden oppilaiden kanssa.

Seuraavassa taulukossa on kuvattuna prosentteina tarkat vastaajamäärät kysymyksen kaikkien vastausvaihtoehtojen osalta.

Kuvio 5. Työllistymistä edistäneet tekijät.

Työllistyminen maakunnittain

Vastaajilta (n=96) kysyttiin maakuntaa, jossa he työskentelevät. Mikäli vastaaja ei ollut työssä, häntä pyydettiin vastaamaan asuinmaakuntansa. Vastaajista suurin osa, 35 vastaajaa (36 %) asui tai työskenteli kyselyyn vastaamisen hetkellä Keski-Suomessa. Toisella sijalla olivat tasan Pirkanmaa ja Uusimaa, joissa kummassakin oli 12 vastaajaa (13 %). Pohjois-Karjalassa asui tai työskenteli 11 vastaajaa (11 %). Etelä-Pohjanmaalta oli 5 vastaajaa (5 %). Varsinais-Suomessa ja Etelä-Savossa kummassakin oli 4 vastaajaa (4 %). Lisäksi oli muita maakuntia, joissa työskenteli muutamia vastaajia.

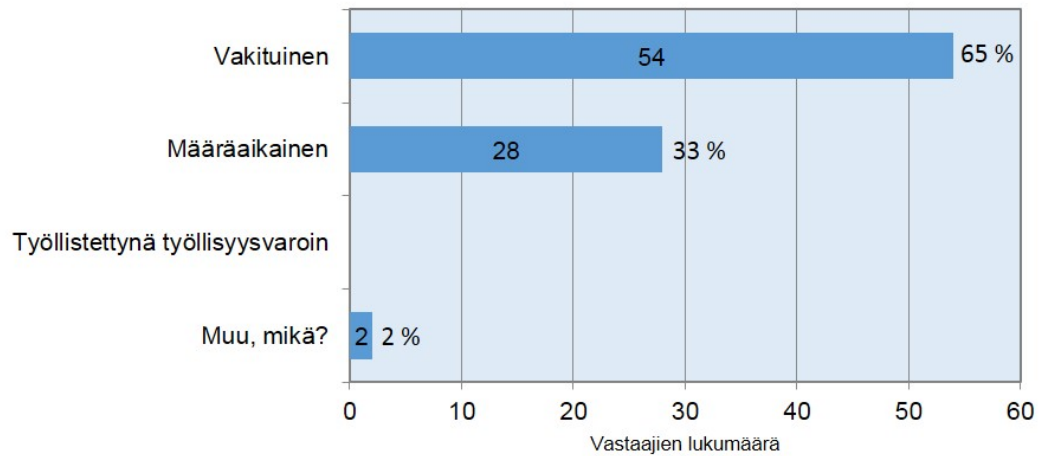
Keski-Suomen suosiota selittänee ammattikorkeakoulun sijoittuminen Jyväskylään: opiskelujen aikana monet luovat kontakteja työelämään Jyvässeudulla. Opiskelujen

aikana monet myös kotiutuvat Jyväskylään ja asettuvat aloilleen. Kyselyyn vastanneista toimintaterapeuteista seitsemän oli työttömänä keväällä 2015 ja näistä työttömistä viisi asui Keski-Suomessa. Uusimaa ja Pirkanmaa ovat molemmat väkimäärältään suuria maakuntia, joissa toimintaterapeuttien tarve ja tunnettavuus lienee kasvanut muita seutuja nopeammin. Pirkanmaan alueella ei järjestetä toimintaterapian koulutusta, joten alueella on Keski-Suomeen verrattuna enemmän vapaita toimintaterapian harjoittelupaikkoja, jotka voivat edistää myös työllistymistä kyseiselle seudulle.

Pohjois-Karjalan suhteellisen suurta lukua selittänee osin vuosina 2010 - 2012 Jyväskylän ja Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulujen sekä alueen muiden toimijoiden yhteistyönä järjestämä muuntokoulutus. Kyseessä oli työvoimapolitiittinen koulutus, jonka tarkoituksena oli lisätä toimintaterapeuttien määrää Pohjois-Karjalassa. Maakunnassa oli pulaa toimintaterapeuteista samalla kun työttömyysuhan alla oli fysioterapeutteja ja sosionomeja. Muuntokoulutuksesta näistä ammattilaisista valmistui 18 uutta toimintaterapeuttia vuonna 2012. (Heiskanen, Liimatainen ja Ritsilä 2012, 21 - 22.) Kyselyyn vastanneista Pohjois-Karjalassa asuvista toimintaterapeuteista kuusi oli valmistunut vuonna 2012 eli he saattavat olla muuntokoulutuksen käyneitä.

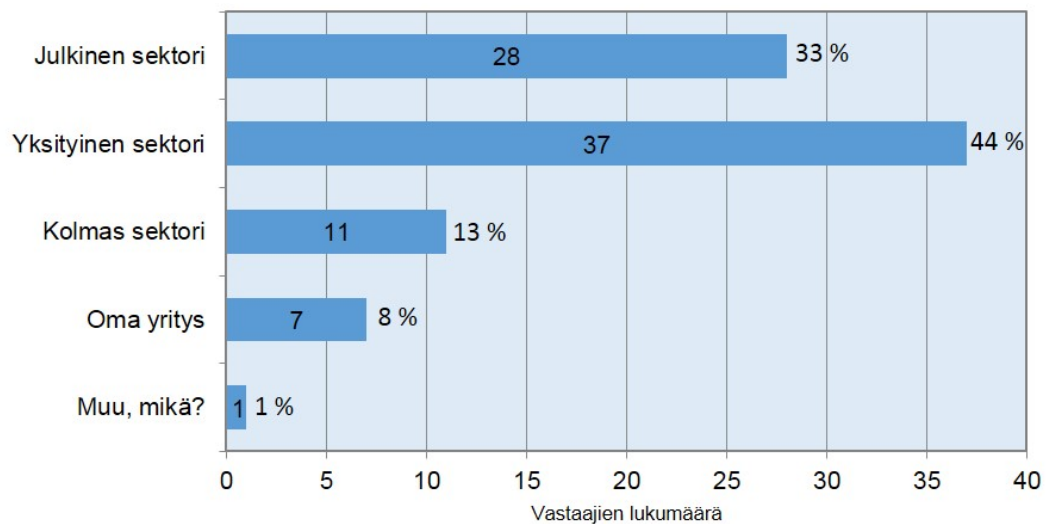
5.3 Työsuhteen laatu

Työsuhteen laatu -otsikon alla oleviin kysymyksiin vastasivat vain he, jotka olivat työsuhteessa. Työsuhteen laatua ja työnantajaa koskeviin kysymyksiin vastasi 84 henkilöä. Heistä 54 oli vakituksessa työsuhteessa (65 %) ja 28 määräaikaisessa (33 %). Muu, mikä? -vaihtoehdon valitsi kaksi (2 %) henkilöä.

Kuvio 6. Vastaajien (n=84) työsuhteen laatu.

Työnantajaa kysyttäessä 84 vastaajasta julkisella sektorilla työskenteli 28 (33 %), yksityisellä sektorilla 37 (44 %) ja kolmannella sektorilla 11 vastaajaa (13 %). Oma yritys oli seitsemällä vastaajalla (8 %). Muu, mikä? -vaihtoehtoon oli tullut yksi vastaus (1 %), jota vastaaja ei ollut avannut.

Kuvio 7. Vastaajien (n=84) työnantaja.

Tehtävänimike, jolla vastaaja työskenteli kyselyyn vastaamisen hetkellä - kysymykseen vastasi 81 henkilöä. 70 vastauksessa mainittiin toimintaterapeutin nimike ja näistä kolmessa vastauksessa mainittiin lisäksi ohjaajan nimike. Pelkällä oh-

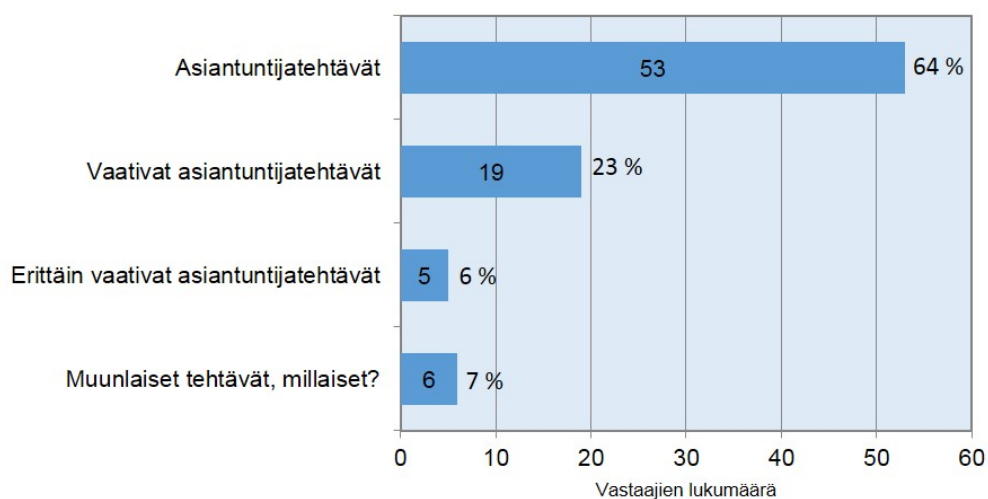
jaajan tai muilla ohjaajan nimikkeeseen rinnastettavissa tehtävissä toimi seitsemän vastaajaa. Muita tehtävänimikkeitä oli toiminnanjohtaja, lähihoitaja, alueellinen kehitysyhteistyökoordinaattori ja etsivä nuorisotyöntekijä.

5.4 Työtehtävien sisältö ja työhön liittyvät haasteet

Työtehtävien sisältöä kartoittavassa kysymyksessä hyödynnettiin Akavan Erityisalojen ja Suomen Toimintaterapeuttiliiton vähimmäispalkkasuosituksen mukaisia kuvauksia toimintaterapeuttien palkkauksen perusteista. Suosituksen mukaisesti tehtävät jaettiin sisällöltään asiantuntijatehtäviin, vaativiin asiantuntijatehtäviin sekä erittäin vaativiin asiantuntijatehtäviin.

Asiantuntijatehtävät muodostuvat yhdestä tai useammasta toimintaterapian asiakastyön osa-alueesta eli asiakkaiden toimintamahdollisuuksien arvioinnista, toimintamahdollisuuksien edistämisestä, toimintakokonaisuuksia edistävästä neuvonnasta ja ohjauksesta sekä toimintaterapian muusta asiakastyöstä. Vaativissa asiantuntijatehtävissä on lisänä esimerkiksi suunnittelua, kehittämistehtäviä, markkinointia ja tiedottamista tai terapiatyössä käytettävän aineiston tuottamista. Erittäin vaativat asiantuntijatehtävät puolestaan käsittävät kokonaisvastuun esimerkiksi yksikön johtamiseen liittyvistä tehtävistä tai yksikön toiminnan suunnittelusta ja kehittämisestä. (Toimintaterapeutit Vähimmäispalkkasuositus 1.6.2014 - 31.3.2016.)

Työtehtävien sisältöä koskeneeseen kysymykseen pyydettiin vastauksia ainoastaan työsuhteessa olevilta tutkittavilta. Kysymykseen vastasi 83 henkilöä. Vastaajista 53 henkilöä (64 %) työskenteli asiantuntijatehtävissä. Vaativista asiantuntijatehtävistä koostui 19 tutkittavan (23 %) työn sisältö ja erittäin vaativissa asiantuntijatehtävissä työskenteli viisi vastaajaa (6 %). Muunlaisissa työtehtävissä työskenteli kuusi vastaajaa (7 %). Muunlaisia työn sisältöjä oli esimerkiksi ohjaajien töissä, avustamisessa, sosiaalialan järjestöissä ja lastensuojelulaitoksessa.

Kuvio 8. Vastaajien (n=83) työn sisällöt.

Asiakasryhmät

Kysyttäessä työsuhteessa olevien toimintaterapeuttien asiakkaiden ikäryhmää saatiin 82 vastausta. Asiakkaat luokiteltiin lapsiin, nuoriin, työikäisiin ja ikääntyneisiin. Vastaajan oli mahdollista valita useampi asiakasryhmä. 45 vastaajaa (55 %) työskenteli lasten kanssa. Vastaajia, joilla asiakkaiden ikäryhmään kuului nuoria, oli 37 (45 %). Työikäisten kanssa työskenteli yhteensä 46 vastaajaa (56 %) ja vastaajista ikääntyneiden kanssa työskenteli 41 henkilöä (50 %).

82 vastaajasta 36 (44 %) työskenteli vain yhteen ikäryhmään kuuluvien asiakkaiden kanssa. Pelkästään lasten kanssa työskenteleviä toimintaterapeutteja oli 15. Ainoastaan nuorten kanssa työskenteleviä vastaajia oli 4. Vastaajia, joiden ainoa asiakasryhmä oli työikäiset, oli 8 ja pelkästään ikääntyneiden kanssa työskenteleviä vastaajia oli 9.

Vastaajista 18:lla (22 %) oli kaksi asiakasryhmää. Vastaajat jakoutuivat lähes tasan lasten ja nuorten kanssa työskenteleviin sekä työikäisten ja ikääntyneiden kanssa työskenteleviin. Vastaajista 15 henkilöä (18 %) työskenteli kolmeen eri ikäryhmään kuuluvien asiakkaiden kanssa. Kaikkien neljän ikäryhmien kanssa työskenteli 13 vas-

taajaa (16 %). Näin ollen vastaajia, joilla oli vähintään kolmeen eri ikäryhmään kuuluvia asiakkaita, oli 28 henkilöä eli kolmasosa (34 %).

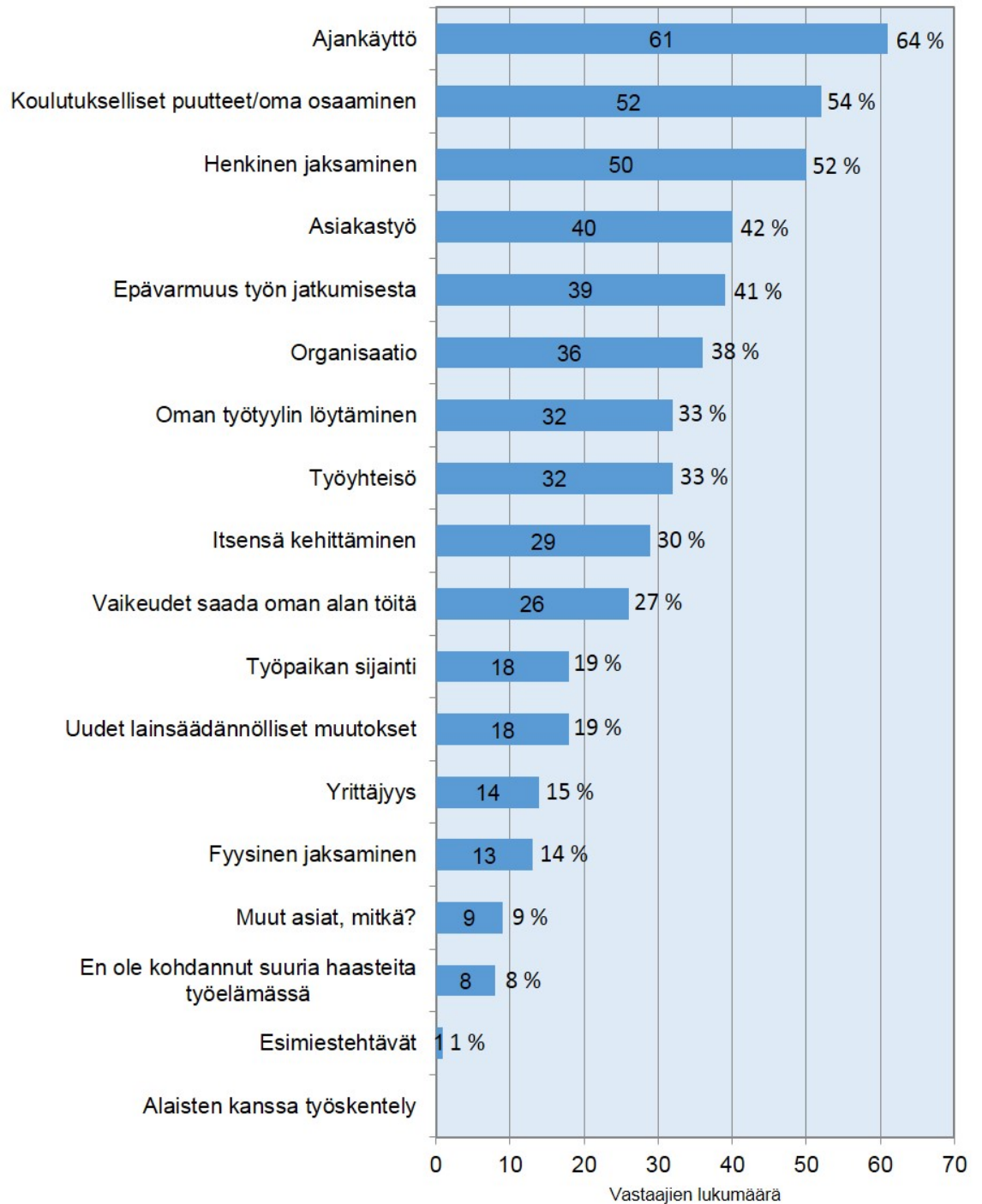
Työelämässä kohdatut haasteet

Työelämässä kohdattuja haasteita kartoittavassa kysymyksessä vastaajat valitsivat kohtaamansa haasteet annetusta listasta. Vaihtoehtona oli myös Muita, mitä? -kohta, johon sai kirjoittaa oman vastauksen. Kysymys kohdennettiin kaikille vastaajille (n=96).

Kolme yleisintä haastetta liittyivät ajankäyttöön, koulutuksellisiin puutteisiin ja omaan osaamiseen sekä henkiseen jaksamiseen. Ajankäytön haasteeksi ilmoitti 61 vastaajaa (64 %). 52 vastaajalla (54 %) oli haasteita koulutuksellisten puutteiden ja oman osaamisen kanssa. Henkisessä jaksamisessa haasteita oli ollut 50 vastaajalla (52 %).

Myös asiakastyöhön ja epävarmuuteen työn jatkumisesta liittyi haasteita huomattavan monilla, noin 40 %:lla vastaajista. Noin kolmasosalla vastaajista oli ollut haasteita organisaatioon ja työyhteisöön liittyen sekä oman työtyylin löytämisessä. Hieman alle kolmasosalla oli ollut haasteita itsensä kehittämisessä ja oman alan työtehtävien saamisessa. Yrittäjyyteen liittyviä haasteita raportoi 14 vastaajaa, vaikka työnantajaan liittyvässä kysymyksessä omasta yrityksestä raportoi seitsemän vastaajaa. Haasteiden kokeminen saattaa selittyä sillä, että tämän päivän työelämässä toimintaterapeuteilta vaaditaan monenlaisissa tehtävissä yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä asennetta.

Ainoa asia, jossa ei koettu lainkaan haasteita, oli alaisten kanssa työskentely. Muita haasteisiin liittyviä tekijöitä, joita yksittäiset tutkittavat raportoivat, olivat muun muassa toimintaterapian rajaaminen ja sisältö, toimintaterapian heikko tunnettavuus monilla työnantajilla, laajan verkoston kanssa työskentely, vanhemmuuden ja työn yhdistäminen sekä Kelaan liittyvät asiat, kuten avoterapiastandardi ja palautelomakkeen täyttäminen.

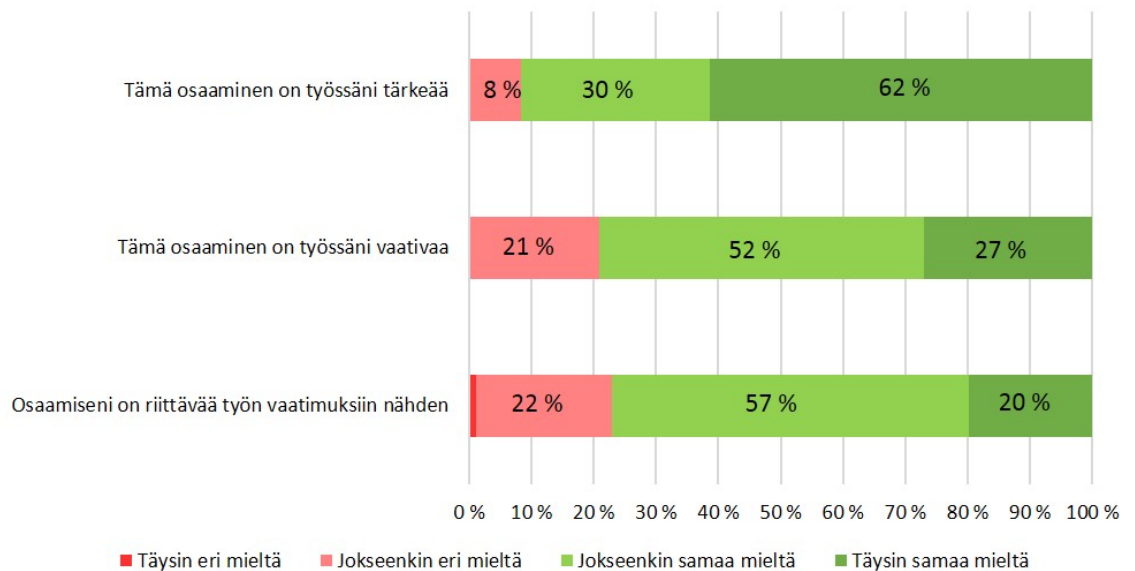
Kuvio 9. Vastaajien (n=96) työelämässä kohtaamat haasteet.

5.5 Koulutus ja osaaminen

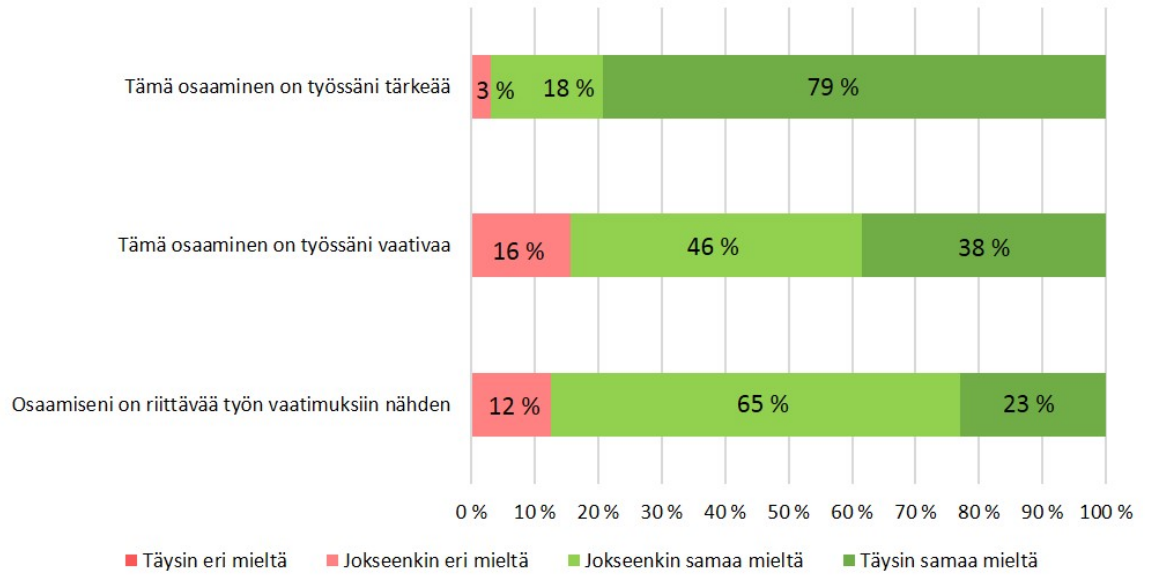
Osaamisen ja työn vastaavuutta selvitettiin väittämillä, jotka mittasivat osaamisen tärkeyttä tutkittavien työssä, osaamisen vaativuutta työssä ja oman osaamisen riittävyyttä työn vaatimuksiin nähden. Vastausvaihtoehdot olivat täysin eri mieltä, jokseenkin eri mieltä, jokseenkin samaa mieltä ja täysin samaa mieltä. Osaamisaluekysymykset olivat pakollisia kaikille vastaajille (n=96) riippumatta senhetkisestä työtilanteesta. Kuvaukset osaamisalueista löytyvät liitteestä 1.

5.5.1 Osaamisaluekohtaiset tulokset

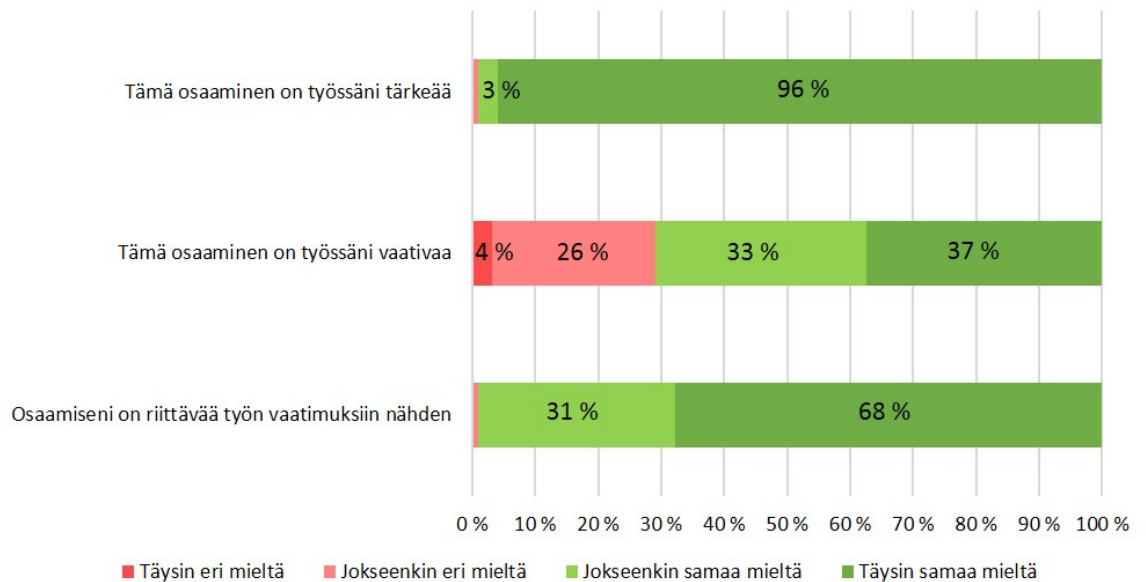
Seuraavissa kuvioissa esitellään tulokset ensin toimintaterapian osaamisalueiden osalta (kuviot 10 – 15), sitten sosiaali- ja terveystieteiden osaamisalueiden (kuviot 16 – 18) ja viimeisenä JAMK:n kaikkien alojen yhteisten osaamisalueiden osalta (kuviot 19 – 24).

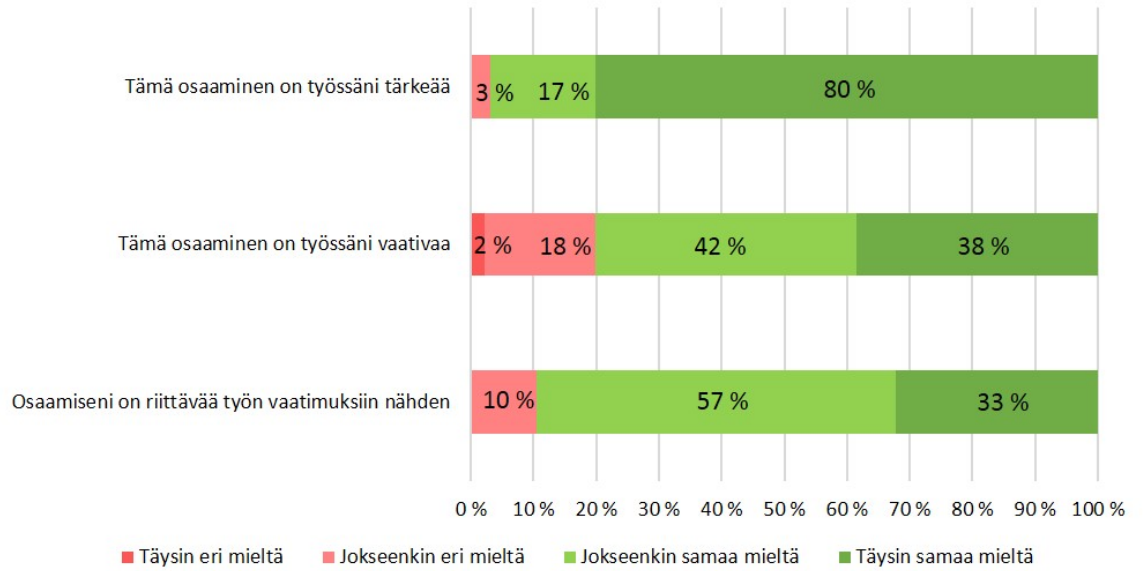
Kuvio 10. Toimintaterapian teoreettisen perustan osaaminen.

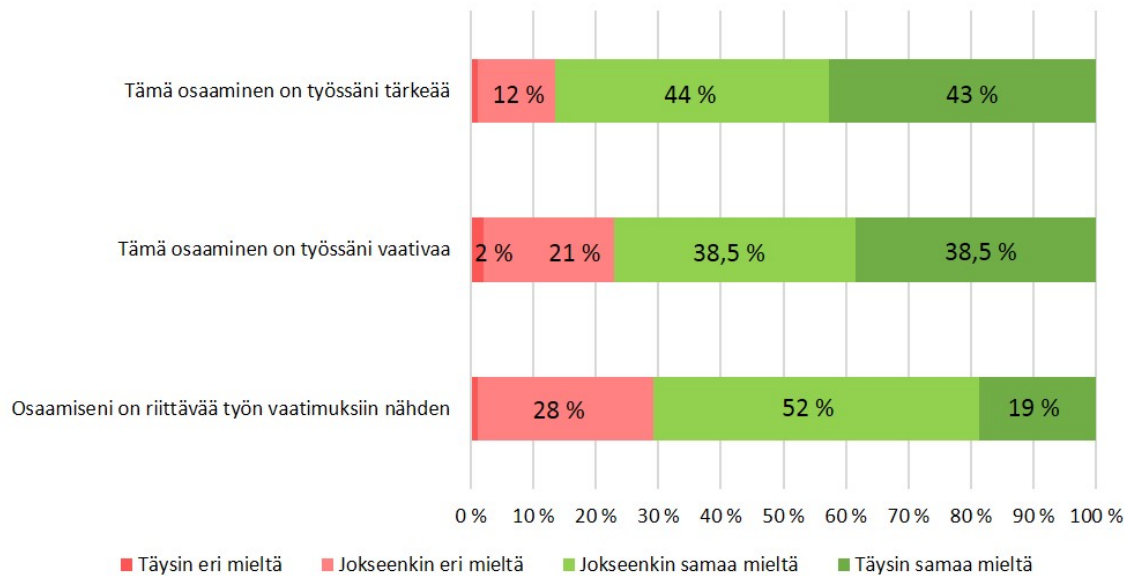
Kuvio 11. Toimintaterapiaprosessin ja ammatillisen harkinnan osaaminen.

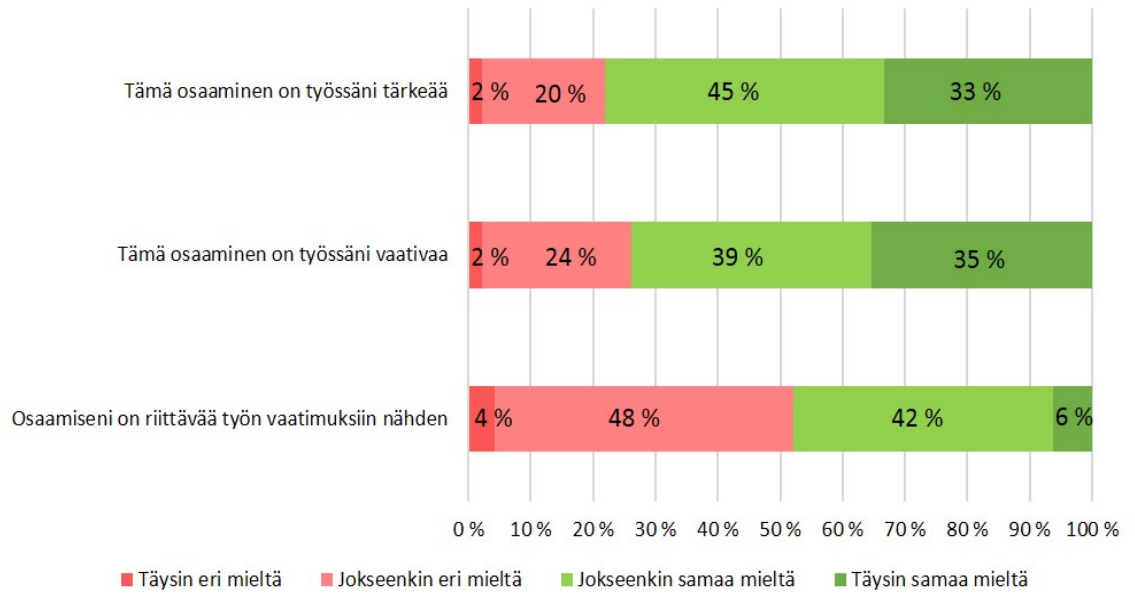
Kuvio 12. Toimintaterapeuttisen vuorovaikutussuhteen osaaminen.

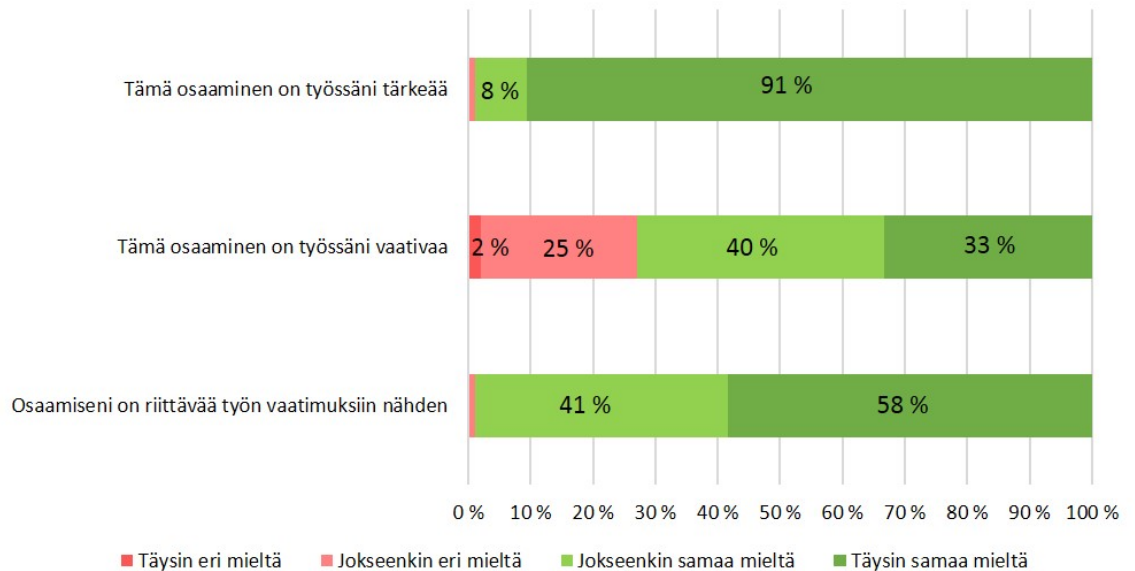
Kuvio 13. Vastuullisen toimintaterapiatyöskentelyn osaaminen.

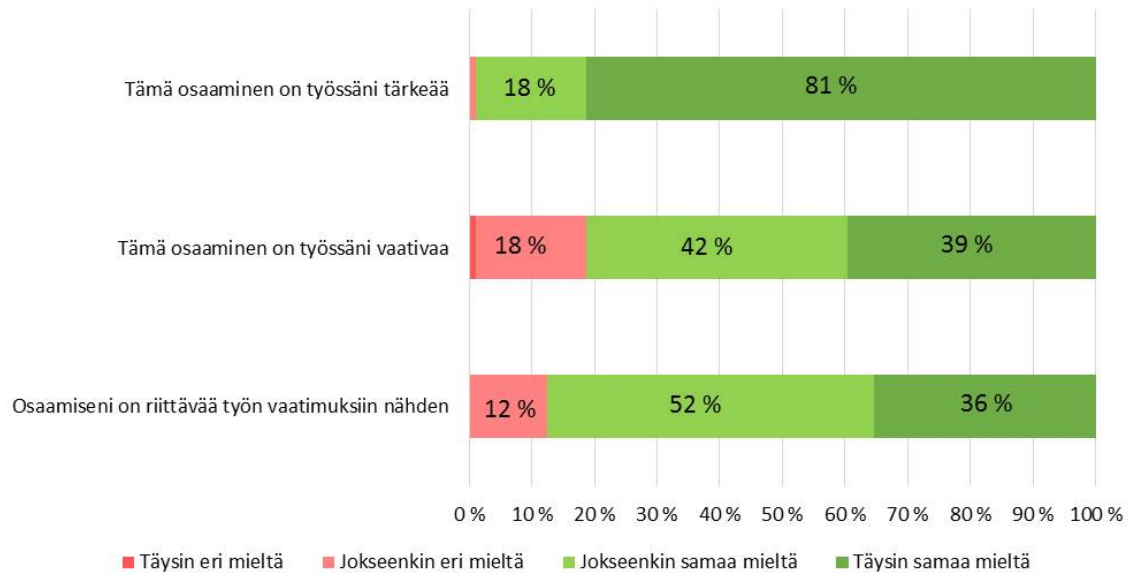
Kuvio 14. Toimintaterapian tutkimus- ja kehittämistyön osaaminen.

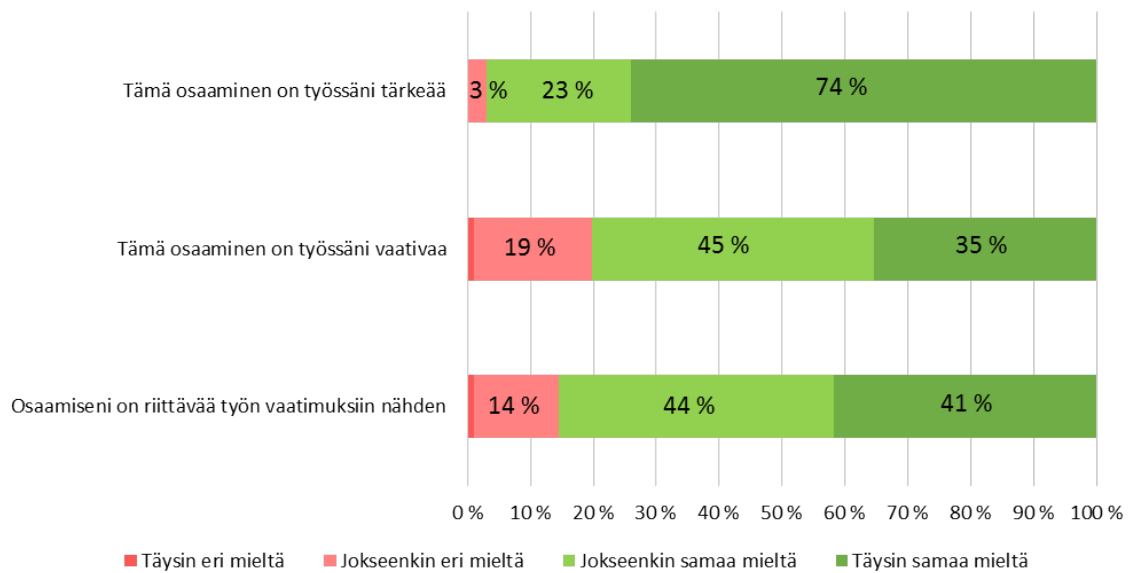
Kuvio 15. Toimintaterapiapalvelujen johtamisen ja edistämisen osaaminen.

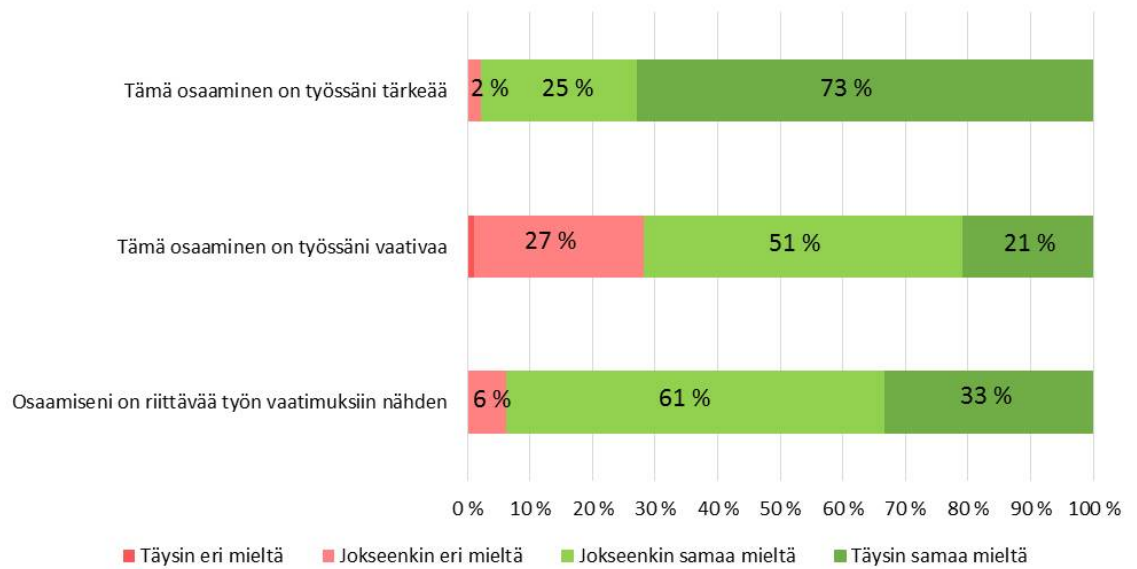
Kuvio 16. Sosiaali- ja terveysalan asiakkuusosaaminen.

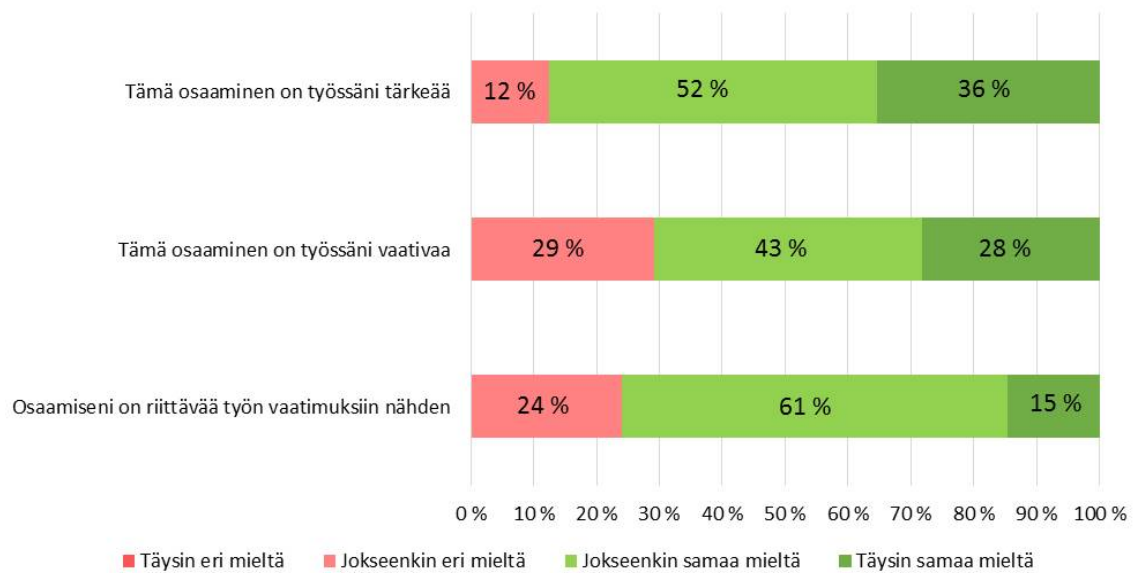
Kuvio 17. Sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristöosaaminen.

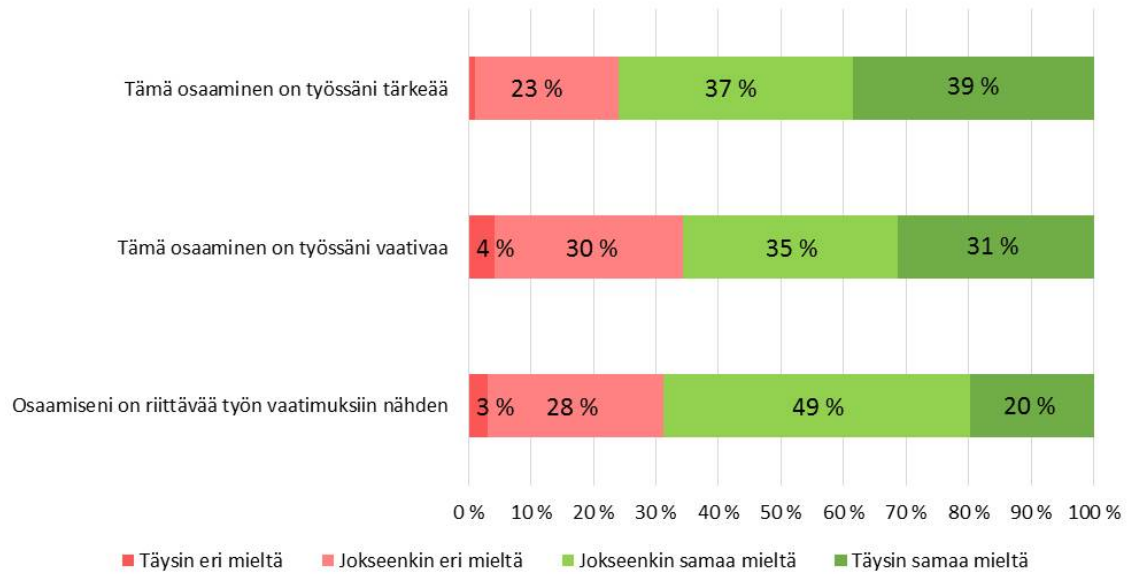
Kuvio 18. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osaaminen.

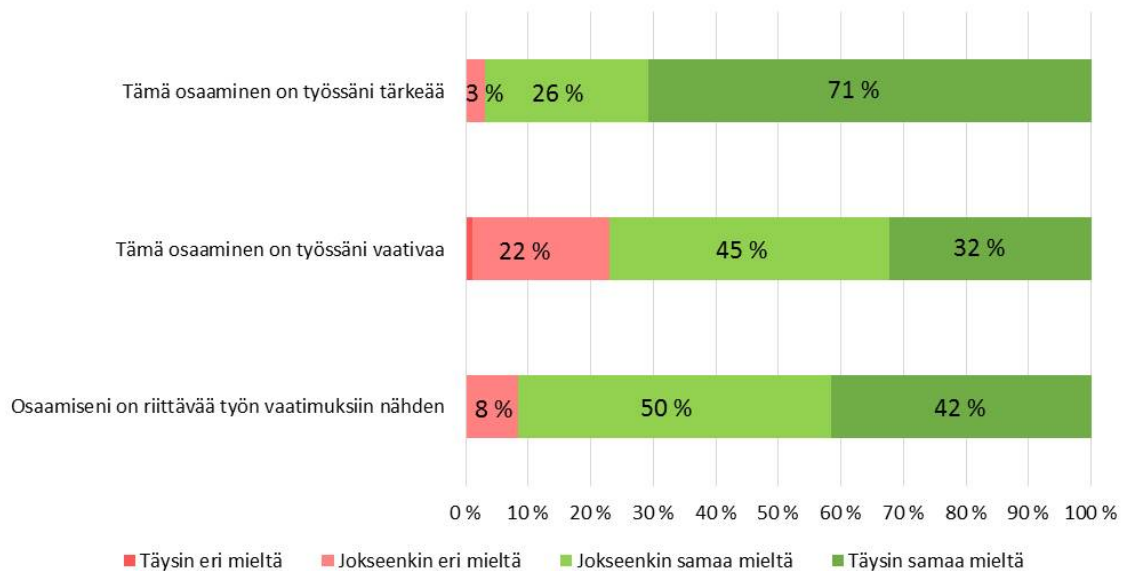
Kuvio 19. Oppimisen taidot.

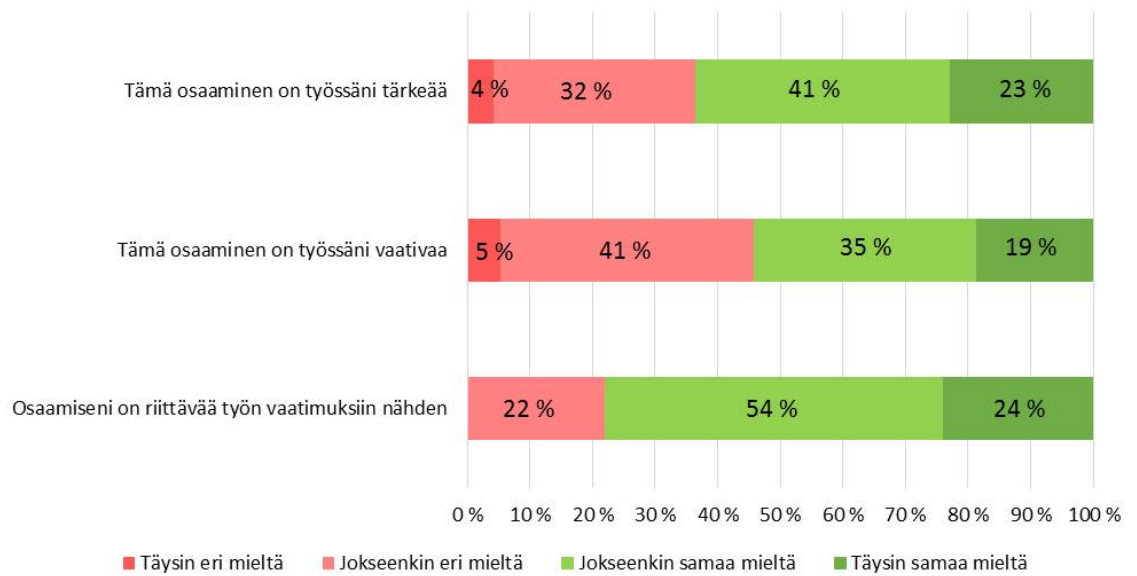
Kuvio 20. Tiedonhallintaosaaminen.

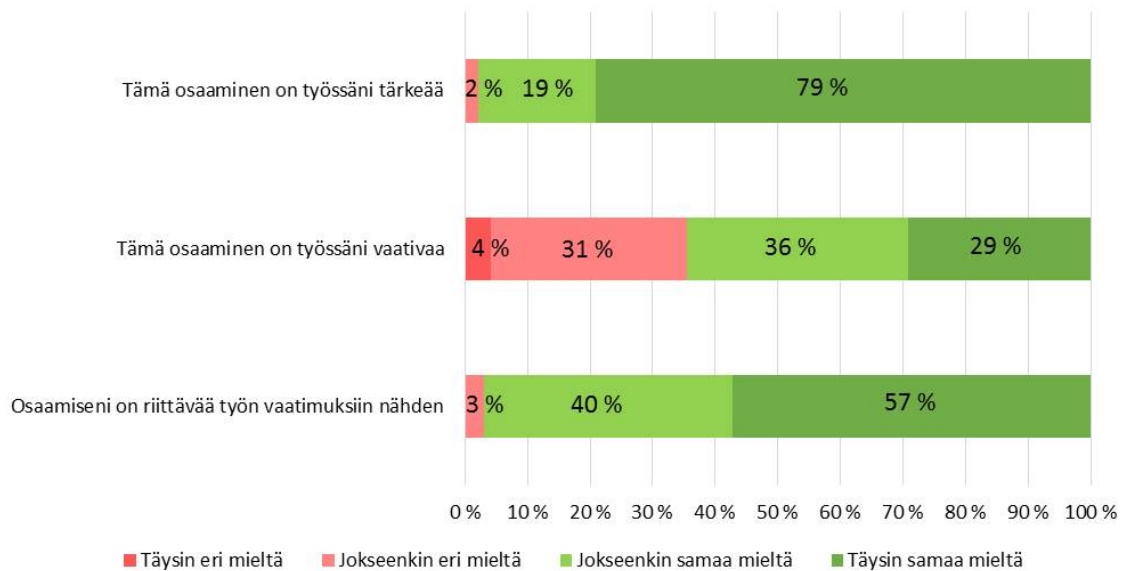
Kuvio 21. Yrittäjyysosaaminen.

Kuvio 22. Työelämäosaaminen.

Kuvio 23. Kansainvälisyysosaaminen.

Kuvio 24. Viestintäosaaminen.

5.5.2 Osaamisalueiden vertailua

Seuraavissa taulukoissa vertaillaan toimintaterapian osaamisalueita (taulukot 1 – 3), sosiaali- ja terveysalan osaamisalueita (taulukot 4 – 6) ja kaikille opiskelijoille yhteisiä osaamisalueita (taulukot 7 -9) keskenään osaamisten tärkeyden, vaativuuden ja riittävyyden suhteen.

Taulukko 1. Toimintaterapian osaamiset tärkeysjärjestyksessä.

Osaamisen tärkeys työssä	
1. Toimintaterapeutin vuorovaikutussuhteen osaaminen	99 % koki osaamisen tärkeäksi työssään
2. Vastuullisen toimintaterapiatyöskentelyn osaaminen	97 % koki osaamisen tärkeäksi työssään
3. Toimintaterapiaprosessin ja ammatillisen harkinnan osaaminen	97 % koki osaamisen tärkeäksi työssään
4. Toimintaterapian teoreettisen perustan osaaminen	92 % koki osaamisen tärkeäksi työssään
5. Toimintaterapian tutkimus- ja kehittämistyön osaaminen	86 % koki osaamisen tärkeäksi työssään
6. Toimintaterapiapalvelujen johtamisen ja edistämisen osaaminen	78 % koki osaamisen tärkeäksi työssään

Taulukko 2. Toimintaterapian osaamiset vaativuusjärjestyksessä.

Osaamisen vaativuus työssä	
1. Toimintaterapiaprosessin ja ammatillisen harkinnan osaaminen	84 % koki osaamisen vaativaksi työssään
2. Vastuullisen toimintaterapiatyöskentelyn osaaminen	80 % koki osaamisen vaativaksi työssään
3. Toimintaterapian teoreettisen perustan osaaminen	79 % koki osaamisen vaativaksi työssään
4. Toimintaterapian tutkimus- ja kehittämistyön osaaminen	77 % koki osaamisen vaativaksi työssään
5. Toimintaterapiapalvelujen johtamisen ja edistämisen osaaminen	74 % koki osaamisen vaativaksi työssään
6. Toimintaterapeutin vuorovaikutussuhteen osaaminen	70 % koki osaamisen vaativaksi työssään

Taulukko 3. Toimintaterapian osaamisten riittävyys työn vaatimuksiin nähden.

Osaamisen riittävyys työn vaatimuksiin nähden	
1. Toimintaterapeutin vuorovaikutussuhteen osaaminen	99 % piti omaa osaamistaan riittävänä
2. Vastuullisen toimintaterapiatyöskentelyn osaaminen	90 % piti omaa osaamistaan riittävänä
3. Toimintaterapiaprosessin ja ammatillisen harkinnan osaaminen	88 % piti omaa osaamistaan riittävänä
4. Toimintaterapian teoreettisen perustan osaaminen	77 % piti omaa osaamistaan riittävänä
5. Toimintaterapian tutkimus- ja kehittämistyön osaaminen	70 % piti omaa osaamistaan riittävänä
6. Toimintaterapiapalvelujen johtamisen ja edistämisen osaaminen	48 % piti omaa osaamistaan riittävänä

Taulukko 4. Sosiaali- ja terveysalan yhteiset osaamiset tärkeysjärjestyksessä.

Osaamisen tärkeys	
1. Sosiaali- ja terveysalan asiakkuusosaaminen	99 % koki osaamisen tärkeäksi työssään
2. Sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristöosaaminen	99 % koki osaamisen tärkeäksi työssään
3. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osaaminen	97 % koki osaamisen tärkeäksi työssään

Taulukko 5. Sosiaali- ja terveysalan yhteiset osaamiset vaativuusjärjestyksessä.

Osaamisen vaativuus	
1. Sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristöosaaminen	81 % koki osaamisen vaativaksi työssään
2. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osaaminen	80 % koki osaamisen vaativaksi työssään
3. Sosiaali- ja terveysalan asiakkuusosaaminen	73 % koki osaamisen vaativaksi työssään

Taulukko 6. Sosiaali- ja terveysalan osaamisten riittävyys työn vaatimuksiin nähden

Osaamisen riittävyys	
1. Sosiaali- ja terveysalan asiakkuusosaaminen	99 % piti omaa osaamistaan riittävänä
2. Sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristöosaaminen	88 % piti omaa osaamistaan riittävänä
3. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osaaminen	85 % piti omaa osaamistaan riittävänä

Taulukko 7. JAMK:n yhteiset osaamiset tärkeysjärjestyksessä.

Osaamisen tärkeys	
1. Oppimisen taidot	98 % koki osaamisen tärkeäksi työssään
2. Viestintäosaaminen	98 % koki osaamisen tärkeäksi työssään
3. Työelämäosaaminen	97 % koki osaamisen tärkeäksi työssään
4. Tiedonhallintaosaaminen	88 % koki osaamisen tärkeäksi työssään
5. Yrittäjyysosaaminen	76 % koki osaamisen tärkeäksi työssään
6. Kansainvälisyysosaaminen	64 % koki osaamisen tärkeäksi työssään

Taulukko 8. JAMK:n yhteiset osaamiset vaativuusjärjestyksessä.

Osaamisen vaativuus	
1. Työelämäosaaminen	77 % koki osaamisen vaativaksi työssään
2. Oppimisen taidot	72 % koki osaamisen vaativaksi työssään
3. Tiedonhallintaosaaminen	71 % koki osaamisen vaativaksi työssään
4. Yrittäjyysosaaminen	66 % koki osaamisen vaativaksi työssään
5. Viestintäosaaminen	65 % koki osaamisen vaativaksi työssään
6. Kansainvälisyysosaaminen	54 % koki osaamisen vaativaksi työssään

Taulukko 9. JAMK:n yhteisten osaamisten riittävyys työn vaatimuksiin nähden.

Osaamisen riittävyys työn vaatimuksiin nähden	
1. Viestintäosaaminen	97 % piti omaa osaamistaan riittävänä
2. Oppimisen taidot	94 % piti omaa osaamistaan riittävänä
3. Työelämäosaaminen	92 % piti omaa osaamistaan riittävänä
4. Kansainvälisyysosaaminen	78 % piti omaa osaamistaan riittävänä
5. Tiedonhallintaosaaminen	76 % piti omaa osaamistaan riittävänä
6. Yrittäjyysosaaminen	69 % piti omaa osaamistaan riittävänä

5.6 Koulutuksen kehittämisideat

Tässä luvussa käsitellään tuloksia tutkittavien toimintaterapiakoulutuksen kehittämisideoista, koetuista lisäkoulutustarpeista ja lisäkoulutukseen liittyviä suunnitelmia. Esittelemme lyhyesti myös tutkittavien esittämiä toiveita JAMK:n täydennyskoulutustarjontaan liittyen. Kyselyssä tämän osa-alueen kysymykset olivat tutkittaville vapaaehtoisia.

5.6.1 Sisällönanalyysi koulutuksen kehittämisideoista

Koulutuksen kehittämisideoita koskevaan avoimeen kysymykseen saatiin 76 vastausta. Tekstiä vastauksista tuli yhteensä kymmenen sivua fonttikoolla 12 ja rivivälillä 1,5. Lähdimme muokkaamaan koulutusehdotuksia tiiviimpään ja informatiivisempaan muotoon teorialähtöisen sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysillä pyrittiin luomaan selkeyttä aineistoon, jotta voisimme tehdä siitä luotettavia johtopäätöksiä (Tuomi ja Sarajärvi 2012, 108).

Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä aineiston luokittelu tapahtuu jonkin aikaisemman viitekehyksen tai teorian mukaan. Analyysin ensimmäinen vaihe on analyysirungon muodostaminen. (Tuomi ja Sarajärvi 2012, 113.) Sisällönanalyysin runkona käytettiin JAMK:n toimintaterapeuttiopiskelijoiden osaamisalueita, joiden kuvaukset löytyvät liitteestä 1. Toimintaterapian osaamisalueet, sosiaali- ja terveystieteiden osaamisalueet sekä yhteiset osaamisalueet muodostivat kolme ylintä luokkaa. Yksittäiset osaamisalueet muodostivat alaluokat. Käytännössä kehitysideat luokiteltiin eri osaamisalueiden alle ja tarkasteltiin, eroavatko osaamisalueet ja niiden opetus toisistaan kehitystarpeiden osalta.

Vastaajien kehitysideat olivat useimmiten pitkiä ja sisälsivät useita erilaisia asiakokonnaisuuksia. Siksi pelkistimme eli pilkoimme vastauksia merkityssisällön mukaan pienempiin osiin (Tuomi ja Sarajärvi 2012, 109). Seuraavaksi on kuvattu tarkempi esimerkki aineiston pelkistämisestä.

Taulukko 10. Esimerkki vastausten pelkistämisestä.

Lausuma	Pelkistys
”Vielä parempaa opetusta siitä, miten eri menetelmiä ja testejä käytetään. Vankempi teoriapohja esim. lapsen kehityksestä ja psykiatrisista sairauksista sekä lastensuojelusta”	Vielä parempaa opetusta eri menetelmien ja testien käytöstä
	Vankempi teoriapohja esim. lapsen kehityksestä ja psykiatrisista sairauksista sekä lastensuojelusta

Aineiston pelkistämisen jälkeen poimimme analyysirungon eri luokkiin kuuluvat pelkistetyt kehitysideat. Esimerkiksi edellä kuvatuista pelkistyksistä (Taulukko 10) menetelmiin ja testeihin liittyvä toive luokiteltiin osaamisalueiden kuvausten mukaisesti toimintaterapiaprosessin ja ammatillisen harkinnan osaamisen alaluokkaan. Teoriapohjaan liittyvä kehitysehdotus luokiteltiin toimintaterapian teoreettisen perustan osaamisen alaluokkaan.

Kaikki vastaukset eivät olleet luokiteltavissa valmiin analyysirungon mukaisiin luokkiin. Esimerkiksi pelkistetty kehitysidea *“Koulutukseen lisää harjoitteluja”* ei sopinut yksiselitteisesti vain yhteen jo olemassa olevista osaamisalueiden luokista, sillä harjoitteluissa on mahdollisuudet oppia monenlaista osaamista, kuten vaikka vuorovaiikutussuhteen osaamista, toimintaterapiaprosessiin ja ammatilliseen harkintaan liittyvää osaamista, työelämäosaamista ja niin edelleen. Poimimme analyysirunkoon (eli osaamisalueisiin) kuulumattomat pelkistetyt kehitysideat erilleen ja muodostimme niistä uusia luokkia (Tuomi ja Sarajärvi 2012, 113). Esimerkiksi harjoitteluihin liittyvä kehitysidea luokiteltiin muodostamaamme uuteen harjoittelut -alaluokkaan.

Avoimien vastauksien luokittelu oli melko vaativaa, sillä ideat ja ehdotukset olivat monessa eri muodossa. Esimerkiksi teoriaosaamiseen ja teorian opettamiseen liittyvissä kehitysideoissa oli sekä teorian vähentämisen, lisäämisen, samana pitämiseen että opetustavan muuttamiseen liittyviä ideoita. Joissain vastauksissa ei myöskään määritelty kehitysideoan kohdetta yksiselitteisesti. Ehdotus *“Turhat kurssit pois”* jättää avoimeksi sen, minkä osaamisalueen alla turhia kurseja on. Vastausten joukkoon mahtui myös jonkin verran tutkittavien omia kokemuksia ja tilanteiden kuvauksia, joista piti tavoittaa ydin. Esimerkiksi vastaus *“Teen töitä ohjaajan nimikkeellä mielenterveyskuntoutujien kanssa ja joidenkin standardien mukaan olen siis ammatillisesti epäpätevä vakinaiseen työsuhteeseen, sillä en ole käynyt minkäänlaisia mielenterveyteen liittyviä opintoja.”* kuvasti mielestämme parhaiten haasteita koulutuksen erikoistumisessa, joten vastaus luokiteltiin uuteen ”suuntautuminen ja syventäminen” -luokkaan.

Jotkin yksittäiset vastaukset olisi ollut mahdollista luokitella toisellakin tavalla ja toiseen luokkaan, sillä analyysirungon osaamisalue luokissa oli jossain määrin tulkinnanvaraista päällekkäisyyttä. Uskomme etteivät pienet muutokset kuitenkaan muuttaisi kokonaiskuvaa tai vaikuttaisi tehtyihin johtopäätöksiin, sillä lukumäärällisesti aineistosta nousi esiin keskeisimmät kehitysideat selkeästi. Näihin osioihin keskitetään eniten huomiota myös tulosten esittelyssä. Ensin käydään läpi valmiiseen analyysirunkoon kuuluneet kehitysideat luokittain. Sen jälkeen käsitellään uudet, osaamisalueiden ulkopuoliset kehitysideat -yläluokan alle muodostetut luokat. Seuraavassa taulukossa on esitettyä toteutetun sisällönanalyysin mukaiset luokat kokonaisuudessaan.

Taulukko 11. Sisällönanalyysin luokat ja pelkistettyjen ilmausten lukumäärät.

	Koulutuksen kehittämisideat			
Yläluokat	Toimintaterapian osaamisalueisiin liittyvät kehitys-ideat (90 kpl)	Sosiaali- ja terveysalan osaamisalueisiin liittyvät kehitys-ideat (11 kpl)	Yhteisiin osaamisalueisiin liittyvät kehitys-ideat (12 kpl)	Osaamisalueiden ulkopuoliset kehitys-ideat (78 kpl)
Alaluokat	Toimintaterapian teoreettisen perustan osaaminen (33 kpl)	Sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristö-osaaminen (11 kpl)	Oppimisen taidot (3 kpl)	Käytännönläheisyys (17 kpl)
	Toimintaterapia-prosessin ja ammatillisen harkinnan osaaminen (44 kpl)		Yrittäjyys-osaaminen (2 kpl)	Työelämälähtöisyys (8 kpl)
	Toimintaterapeuttisen vuorovaikutussuhteen osaaminen (3 kpl)		Työelämä-osaaminen (7 kpl)	Suuntautuminen ja syventäminen (14 kpl)
	Vastuullisen toimintaterapia-työskentelyn osaaminen (4 kpl)			Harjoittelut (17 kpl)
	Tutkimus- ja kehittämistyön osaaminen (6 kpl)			Koulutuksen yleiset piirteet (23 kpl)

Toimintaterapian osaamisalueisiin liittyvät kehitysiedat

Toimintaterapian teoreettisen perustan osaamiseen kuuluu kehitysehdotuksissa vastaajien mielipide jakaantui. Teoriaopintoja toivottiin sekä vähennettävän, pitävän ennallaan ja lisättävän tai syvennettävän. Eniten vastauksissa korostui se, että teoria pitäisi koulutuksessa ja opetuksessa kytkeä paremmin käytäntöön. Vastaajat olisivat halunneet tietää mihin teorioita ja malleja tarvitaan käytännön asiakastyössä ja työelämässä sekä kuulla konkreettisia esimerkkejä.

Toimintaterapian teorit ja kompetenssit on usein vaikeasti ymmärrettävää tekstiä, joten jos opetuksessa niitä ei tarpeeksi hyvin sovelleta käytäntöön, oppimista ei tapahdu.

Vastaajilla oli myös monia ajatuksia siitä, millaista teoriatietoa muilta tieteenaloilta he jäivät koulutuksessa kaipaamaan. Enemmän opetusta ja vankempaa teoriapohjaa toivottiin kehityspsykologiasta (esim. lasten normaali kehitys, diagnoosit), neurologiasta, mielenterveyspuolelta sekä lisää yleistä tietoa erilaisista asiakasryhmistä. Myös anatomian, fysiologian ja kinesiologian oppeja olisi kaivattu perusteellisemmin toimintaterapian näkökulmasta.

Muutama vastaaja koki, että työelämässä joutuu usein perustelemaan omaa paikkaansa, joten toimintaterapeutin tulisi osata paremmin perustella "miksi jokin asia tehdään niin kuin se tehdään".

Toimintaterapiaprosessin ja ammatillisen harkinnan osaamiseen liittyvien kehitysehdotusten mukaan vastaajat kaipasivat omissa opinnoissaan kipeästi tietoa ja konkreettisia esimerkkejä siitä, mitä toimintaterapia voi olla eri asiakasryhmien sekä sairaus- ja vamma-ryhmien kanssa. Useat vastaajat toivoivat myös yleisiä käytännön vinkkejä työn toteuttamisesta, käytännön tekniikoiden opettelua, valmiita työkaluja sekä kikkoja ja ideoita toimintaterapian sisällöstä. Luovat toiminnot koettiin erittäin hyviksi ja niitä kaivattiin lisää. Yksi vastaaja ehdotti, että opiskelijoiden voisi olla hyödyllistä kerätä koko opiskeluaikaa käytännön työkalupakkia. Toinen ehdotti, että opiskelijat voisivat ryhmässä miettiä näistä käytännön vinkeistä ja työkaluista toiminnan analyysit valmiiksi.

Opiskelijaa ei helpota tieto, että toimintaterapia voi olla mitä vaan.

Enemmän käytännön tehtäviä, ja sellaista opetusta, jossa oikeasti näytettäisiin keinoja ja menetelmiä, jotka auttavat, eikä vain mietitä ympäröivästä, että mieti ite.

Menetelmäosaamisesta korostui arviointimenetelmiin liittyvät ehdotukset. Pääasias-
sa vastaajat olisivat halunneet enemmän opetusta ja harjoittelua arviointimenetel-
mien käyttöön sekä käytännön vinkkejä arviointiin. Kolme vastaajaa toivoi koulutuk-
seen lisää käsiterapiaa, lastojen valmistusta ja käden kuntoutusta. Erilaisia menetel-
miä ja terapiatapoja toivottiin myös kokeiltavan itse esimerkiksi pienryhmissä.

Toimintaterapiaprosessin oppimisessa suuri joukko vastaajista olisi kokenut hyödylliseksi suuremman case-esimerkkien määrän. Todellisen elämän tapausesimerkkien kautta olisi haluttu miettiä interventioita, terapian suunnittelua, toteuttamista ja koko terapiaprosessia.

Toimintaterapiaprosessin läpikäymistä case-tapauksia hyödyntäen, monipuolisemmin ja laajemmin tarkasteltuna alusta loppuun saakka (tavoitteet, kirjalliset tuotokset, menetelmät, yms eri sairaudet/vammat/kehityshäiriöt/iän tuomat haasteet toimintakykyyn sekä huomioiden myös se, onko asiakas avotoimintaterapia-asiakas /kurssi-asiakas/ arviointiasiakas/tms).

Toimintaterapeutin vuorovaikutussuhteen osaamisen luokassa kolme vastaajaa nosti esille oikeiden asiakkaiden kanssa työskentelyn. Tämä nähtiin positiivisena ja sitä toivottiin enemmän. Oikeiden asiakkaiden kanssa tapahtuvan työskentelyn nähtiin opettavan paljon ja siihen toivottiin panostettavan koulutuksen alusta lähtien.

Vastuullisen toimintaterapiatyöskentelyn osaamiseen liittyviä ideoita nosti esille kolme vastaajaa. Heidän mielestään lainsäädäntöä ja vaitiolovelvollisuutta olisi hyvä käydä enemmän läpi. Myös Kelaan liittyvien asioiden tarkempi läpikäyminen ja GAS-tavoitteiden asettamisen osaamisen alkeet nähtiin tärkeänä.

Toimintaterapian tutkimus- ja kehittämistyön osaamista koski muutama kehitysehdotus. Painotuksen koettiin siirtyneen liikaa tutkimusosaamiseen ja että tiedonetsin-

tätaitojen sijaan tulisi panostaa käytännön taitoihin. Myös opinnäytetyön tekemiseen yksi vastaaja koki tarvittavan enemmän tukea sekä valmennusta ja yksi vastaaja ehdotti opinnäytetyön korvaamista jollain muulla työllä.

Sosiaali- ja terveysalan osaamisalueisiin liittyvät kehitysiedat

Sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristöosaamiseen liittyen vastaajat toivoivat lisää tietoa ja kokemusta sosiaali- ja terveysalan palvelujärjestelmistä ja erityisesti toimintaterapeutin roolista erilaisissa työpaikoissa ja tehtävissä. Vastaajat kokivat esimerkiksi, että opiskeluaikana ei vielä ollut tietoa monestakaan asiasta mitä työelämässä on joutunut tekemään.

Perustuntuma alalta olisi myös hyväksi, jotta työelämän realiteetit eivät olisi niin järkyttäviä.

Tarkempaa tietoa/vierailijoita erilaisista toimintaterapeuttien työmahdollisuuksista erilaisissa työpaikoissa ja tehtävissä.

Yhteisiin osaamisalueisiin liittyvät kehitysiedat

Oppimisen taitoihin katsotaan kuuluvan valmius jatkuvaan oppimiseen ja taito hankkia oman alan tietoja. Kolmessa vastauksessa tuotiin esille tiedonetsinnän haasteet ja rankkuus työelämään siirtymisen jälkeen. Vastauksissa ei annettu suoraa kehitysehdotusta oppimisen taitoihin liittyen, mutta niistä voidaan johtaa tarve sille. Kaikkea tietoa ei ole mahdollista koulutuksessa opettaa, vaan työelämässä tietoa joutuu hakemaan ja uutta oppimaan omin päin. Suotavaa olisi, että taidot siihen olisivat mahdollisimman hyvät.

Yrittäjyysosaamiseen laitettiin kaksi kehitysehdotusta. Toisen mukaan yrittäjyysosaamisen opetusta voisi hieman hillitä, sillä kaikkien ei tarvitse ryhtyä yrittäjäksi. Perustiedot jollain tasolla vastaaja näki eduksi kaikille. Toisen vastaajaan mielestä koulutuksessa tulisi harjoittaa yrittäjyyttä ja yrittäjämäisiä piirteitä, sillä toimintate-

rapeutin työtehtävissä toimitaan asiantuntijatehtävissä ja usein ainoana oman alansa edustajana.

Työelämäosaamiseen kuuluvissa kehitysehdotuksissa muutama vastaaja koki, että koulutuksessa pitäisi miettiä enemmän verkostoitumista ja työllistymistä esimerkiksi koko ryhmän kanssa loppuvaiheen opinnoissa. Samalla voisi kartoittaa erilaisia vaihtoehtoja, mikäli koulutuksen jälkeen jää työttömäksi.

Viidessä kommentissa nousi esiin työelämävalmiudet oman jakamisen näkökulmasta. Vastaajien mielestä koulutuksessa voisi käsitellä miten voi edistää omaa jaksamista työelämässä. Ensimmäiset työvuodet saattavat olla hyvin kuormittavia eikä siihen ollut osattu varautua. Työelämässä oli tullut vastaan yllätyksiä ja omien voimavarojen tunnistamista pidettiin erittäin tärkeänä.

Lisäksi olisi hyvä keskustella siitä että työn aloittamisessa on tärkeää muistaa se että jokainen aloittaa joskus ja jokaisella ihmisellä on ollut se ensimmäinen työpäivä.

Osaamisalueiden ulkopuoliset kehitysideat

Kaikki esiin nousseet koulutuksen kehittämisideat eivät olleet luokiteltavissa valmiiden osaamisalueiden alle. Monesti nämä ideat olivat yleisiä kehitysideoita, jotka eivät kohdentuneet tiettyyn osaamiseen. Monien ideoiden avulla olisi myös mahdollista kehittää opetusta monen eri osaamisalueen kohdalla. Luokat näille kehittämisideoille muodostettiin aineiston pohjalta.

Käytännönläheisyyden lisääminen koulutuksessa nousi esiin merkittävässä osassa ehdotuksia. Tämän ei voida katsoa kuuluvan vain yhden osaamisalueen piiriin, vaan koko koulutuksessa voi hyödyntää käytännöllisiä harjoitteita ja konkreettista tekemistä osaamisalueista riippumatta. Ehdotusten mukaan koulutuksessa tulisi olla enemmän tai mahdollisimman paljon käytäntöä ja käytäntöön liittyviä oppimistilanteita.

Työelämälähtöisyys sai myös useita mainintoja. Ideoissa esitettiin suurempaa yhteistyötä työelämän ja työssä olevien toimintaterapeuttien kanssa. Erilaiset työelämän kanssa toteutettavat projektit ja työelämästä tulevat käytännön ongelmat oppitunneille ratkottavaksi näkyivät ehdotuksissa.

Suuntautumisen ja syventymisen alaluokkaan luokiteltiin ehdotukset, joissa moni vastaaja toivoi vahvempaa mahdollisuutta erikoistua opinnoissaan haluamaansa suuntaan. Erikoistumisen uskottiin lisäävän ammattitaitoa. Vastausten mukaan koulutus voisi olla pidempikin, mikäli se mahdollistaisi suuntautumisen. Tällä hetkellä nämä vastaajat kokivat osaavansa hieman joka osa-alueelta ja että tieto on hajanaista ja käytännöstä irrallaan. Erikoistumisalueen valitseminen toimintaterapiaopinnoissa nähtiin toivottavana osassa vastauksia.

Koulutus raapaisi pintaa useista alueista ja ikäryhmistä. Itsellä oli opiskelujen alussa jo vahva näkemys, että haluaa tietyn ikäryhmän, lasten ja nuorten parissa työskennellä. Näin ollen olisi kaivannut laajempaa näkökulmaa tälle alueelle sen sijaan, että oppii kaikesta mahdollisesta vähän.

Valinnaisuus ja mahdollisuus valita mielenkiinnon mukaisia kursseja yleensäkin nähtiin tärkeänä. Muutamissa vastauksissa nousi esiin myös se, että kurssien koettiin olleen melko pintapuolisia. Kurssien sisältöjä toivottiin syventävän ja opinnoissa edettävän nopeammin yleisistä kursseista pintaa syvemmälle.

Enemmän vaihtoehtoja syventyä eri aihepiireihin; meidän koulutuksessa oli paljon ”sitä, tätä ja tuota”, mutta enemmän työmarkkinoilla merkitsevää jonkun asian syvällisempi tieto ja perehtyminen toimintaterapeutin työkentän yhteen / kahteen sektoriin.

Harjoitteluihin liittyviä erilaisia kehitysehdotuksia tuli runsaasti. Muutama vastaaja ehdotti lisää tukea ja ohjausta harjoittelupaikan etsimiseen ja valintaan. Vastaajat kokivat tarpeelliseksi, että opiskelijoita kannustetaan hakeutumaan harjoitteluun opiskelupaikkakunnan ulkopuolelle. Myös harjoittelupaikoille toivottiin asetettavan tietynlaisia vaatimuksia, kuten toimintaterapeutti ohjaajaksi.

Ehdotusten mukaan harjoittelu pitäisi myös kytkeä paremmin teoriaan ja katsoa, että tarpeelliset opintokokonaisuudet tulisi olla tehtynä ennen harjoitteluun menoa. Esimerkiksi ikääntyvän toiminnan tukemisen kurssi olisi hyvä olla tehtynä ennen ikään-tyneiden parissa tehtävää harjoittelua. Kuusi ehdotusta koski harjoittelujen määrän ja keston lisäämistä. Muutamissa vastauksissa nousi esiin kokemus siitä, että käytän-
nön työn oppiminen jäi pitkälti harjoittelujen varaan.

Koulutuksen yleiset piirteet alaluokkaan sijoitettiin monenlaisia yleisiä kehitysehdo-
tuksia. Vastaajat esittivät muun muassa opetusmenetelmien monipuolistamista. Ryhmätöitä toivottiin olevan vähemmän ja valmiita opetusmateriaaleja, kuten opis-
kelijoiden tekemiä videoita arviointimenetelmien käytöstä, toivottiin hyödynnettä-
vän enemmän. Myös tenttejä ”tärkeistä aiheista” toivottiin olevan lisää.

Muutama vastaaja toivoi turhien tuntien ja kurssien karsimista pois ja opetuksen keskittämistä tärkeisiin asioihin. Vastauksista puuttui tarkemmat esimerkit mahdolli-
sista sisällöistä. Kurssien ja opintokokonaisuuksien etenemisen toivottiin olevan loo-
gista niin, että irralliset tiedot jäsenyisivät koulutuksen edetessä. Ehdotuksissa näh-
tiin mahdollisuutena työelämässä olevien toimintaterapeuttien tietämyksen hyödyn-
täminen kurssien suunnittelussa. Vastauksissa myös opettajat saivat muutamia pa-
lautteita. Yliopiston kanssa tehtävä yhteistyö oli yksi kehitysidea.

Haastava opetettava toimintaterapia kyllä on, koska ala on niin laaja.

5.6.2 Vastaajien lisäkouluttautumistarpeet ja -suunnitelmat

Lisäkouluttautumistarpeita ja -suunnitelmia kartoittavaan kysymykseen vastasi 89 henkilöä. Heistä monet myös kertoivat jo käymistään lisäkoulutuksista. Vastauksista nousi selkeästi esille, että lisäkouluttautuminen koettiin tarpeelliseksi ja tärkeäksi.

*Uuden oppiminen ja olemassa olevan tiedon syventäminen ja laajenta-
minen on välttämätöntä tässä ammatissa.*

Vastaajista lisäkouluttautumista suunnitteli 66 henkilöä. Lisäkouluttautumisen tarvetta osassa vastauksia ei ollut avattu enempää eli vastauksena saattoi olla pelkätään “kyllä” tai “olen suunnitellut”. Näistä 66 vastaajastakin osa on jo voinut käydä lisäkoulutuksia, vaikka vastauksissa ei siitä kerrottu. 22 vastaajaa ilmaisi selkeästi jo käyneensä lisäkoulutuksia opintojensa jälkeen, minkä lisäksi lähes jokainen heistä suunnitteli ja koki tarvetta kouluttautumiselle. Yksi vastaaja koki, ettei lisäkouluttautuminen ole ajankohtaista nykyisessä työssä toimiessaan.

Vastanneet suunnittelivat tai olivat käyneet täydennysopintoina niin lyhyitä kursseja kuin kokonaisia tutkintoja. Eniten raportoitiin arviointimenetelmiin liittyviä suunnitelmia ja tarpeita, joita mainittiin 14 vastauksessa. Vastanneilla oli toiseksi eniten suunnitteilla ylemmän ammattikorkeakoulun opintoja tai maisteriopintoja, joita ilmeni 10 vastauksessa. Kolme henkilöä oli jo suorittanut maisterin tutkinnon, joista yksi oli toimintaterapian maisterin tutkinto. Muita tieteenaloja, joiden vastaajat ajattelivat täydentävän toimintaterapeutin tutkintoa, olivat kuntoutustieteet, terveystieteet, psykologia, kasvatustieteet ja erityispedagogiikka esimerkiksi avoimen yliopiston kautta. Alanvaihtoon liittyviä ajatuksia mainittiin seitsemässä vastauksessa.

Erilaisista lisäkoulutuksista käden kuntoutuksen ja ortoosien täydennyskoulutus mainittiin kuudessa vastauksessa. Joitakin vastauksia suunnitelluista tai käydyistä täydennyskoulutuksista koski sensorisen integraation terapiamenetelmän ja neuropsykiatrisen valmentajan koulutuksia sekä mielenterveystyön opintokokonaisuutta. Luoviin toimintoihin rinnastettavia koulutuksia suunnittelivat yksittäiset vastaajat, mistä esimerkkejä ovat tanssi- ja liiketerapia, voimauttava valokuvaus ja eläinavusteinen terapia. Myös ADHD-terapeutti, NDT Bobath- ja psykoterapeutin koulutus saivat yksittäisiä mainintoja. Tarve arviointimenetelmien liittämiseen tiiviimmäksi osaksi peruskoulutusta ja pätevytyminen tiettyyn asiakasryhmään jo peruskoulutuksen aikana nostettiin esille yksittäisissä vastauksissa.

Kahdeksan vastaajaa mainitsi rahan ja taloudellisen tilanteen haasteena lisäkouluttautumiselle. Osa vastaajista kertoi, että lisäkoulutuksia joutuisi käymään omakustanteisesti. Yksittäisissä vastauksissa mainittiin, ettei itsellä ei ole varaa kustantaa

koulutuksia heti valmistumisen jälkeen tai työttömyyden takia. Muutama vastaaja kertoi, että työnantajat kustantavat lisäkoulutuksia, ja sitä arvostettiin.

Moni vastaaja korosti lisäkouluttautumisen tärkeyttä, sillä noin viidesosassa vastauksia kuvailtiin sen välttämättömyyttä. Vastaajien suhtautuminen lisäkouluttautumiseen näytti vaihtelevan: osa koki lisäopiskelun pakkona ja raskaana, osa oli innokkaita uuden oppimista kohtaan.

Tällä alalla tuntuu olevan pakko lisäkouluttautua.

Koen kouluttamisen tärkeäksi. Mielestäni tietenkin tarvitsemme koulutusta myös valmistumisen jälkeen.

Myös vastavalmistuneet kokivat kouluttautumisen opintojen jälkeen tärkeäksi.

Olen kokenut ehdottomasti, että olisi tarvetta lisäkouluttautumiselle, valmistumisen jälkeen on tuntunut siltä, että oma osaaminen ei ole vastannut työelämän vaatimuksiin.

Koen, että koulutus oli laaja ja valmistuttuani koin tietäväni vähän kaikesta, mutten mistään tarpeeksi.

Samalla, kun vastanneet raportoivat lisäkouluttautumisen tärkeydestä, useat ilmaisivat riittämättömyyden tunteita osaamisestaan työelämän vaatimuksiin nähden. Tärkeää on huomata, että osaamisensa kokeminen riittämättömäksi on ristiriidassa aiempien osaamisaluekysymyksistä saatujen tulosten kanssa, sillä oma osaaminen osaamisalueittain arvioitiin pääosin erittäin hyväksi.

Tuntuu, että opintojen jälkeen työelämään hypätessä oli aivan "takki tyhjä". Lisäkoulutuksista olen saanut paljon työkaluja itse työhön, nyt kun on kokemuspohjaa, mihin oppeja sitoa. Riittämättömyyden tunne on usein läsnä.

Lisäkouluttautumisen merkitys työllistymisen kannalta nousi esille yksittäisissä vastauksissa. Lisäkouluttautuminen liitettiin vahvasti oman osaamisen kartuttamiseen. Joissakin vastauksissa ilmaistiin myös, että työnantajat katsovat, millaisia koulutuksia on käynyt.

Tuntuu, että työllistyminen olisi helpompaa jos minulla olisi joku selkeä "spesifi taito".

Halusin itse vahvistaa ammattiosaamistani ja parantaa mm. työllistymis- ja edistymismahdollisuuksia

Monet vastaajat kokivat, että lisäkouluttautuminen on tärkeää koko työuran ajan.

Amk:n koulutus ei vielä anna tarpeeksi käytännön tietoa eri asiakasryhmien kanssa toimimiseen, joten jatkuva täydennyskoulutus on tarpeen.

Suunnitelmissa myös kouluttautua lisää jatkossakin, koulutus/vuosi taitia, jos sopivia koulutuksia löytyy

5.6.3 JAMK:n täydennyskoulutustarjontaan liittyvät toiveet

Viimeisessä kysymyksessä sai kertoa toiveita JAMK:n täydennyskoulutustarjonnasta. Toiveita esitti 34 vastaajaa, joka on noin kolmasosa vastaajien kokonaismäärästä. Toiveet olivat pääsääntöisesti kohdennettu tiettyihin osa-alueisiin. Yksi vastaaja piti toimintaterapeuteille suunnattua täydennyskoulutustarjontaa hyvänä jo tällä hetkellä.

Kymmenen vastaajaa kommentoi täydennyskoulutusten hintoja. Täydennyskoulutuksia toivottiin halvemmiksi tai ne todettiin liian kalliiksi. Koulutuslenuksia vastaavalmistuneille ja työttömille ehdotettiin neljässä kommentissa. Melkein kaikissa näissä vastauksissa perusteltiin lisäkouluttautumisen tukevan työllistymistä. Kolme henkilöä toivoi myös täydennyskoulutuksien markkinointia näkyvämmäksi ja laajemmaksi, josta yksittäisenä esimerkkinä mainittiin Facebookin kautta markkinointi.

Hinta on liian iso, jos haluaa kouluttautua esimerkiksi omakustanteisesti. Harvoin vastavalmistunut työllistyy vakituisesti ja taas lisäkouluttautuminen tukisi työllistymistä.

Arviointimenetelmäkoulutuksia koskevia toiveita oli yhdeksällä vastaajalla. Osassa vastauksissa oli vain todettu, että arviointimenetelmien koulutuksia toivotaan. Kolme

vastaajaa toivoi lasten arviointimenetelmäkoulutuksia enemmän tarjottavaksi. Yksi henkilö toivoi AMPS-koulutusta tarjottavan edelleen tulevaisuudessa.

Yhdeksän vastaajaa toivoi tiettyyn asiakasryhmään kohdentuvia koulutuksia. Mainittuja asiakasryhmiä olivat lapset, neurologiset, lihassairaat ja psykiatriset asiakkaat. Psykiatriset ongelmat yhdistettynä kehitysvammaisuuteen oli yksi ehdotus järjestettävistä koulutuksista. Myös psyykkisiä traumoja käsittelevä koulutus kiinnosti yhtä vastaajaa. Yksi vastaaja ehdotti, että tietystä asiakasryhmästä ja tutkituista terapia-menetelmistä voisi järjestää koulutuksia workshop-työskentelynä. Käytännönläheisyys ja koulutuksien käyminen työn ohessa mainittiin kolmessa vastauksessa.

Neuropsykiatrisen valmentajan sekä käden ja yläraajan kuntoutuksen täydennysopin-toja toivoi kumpaakin kolme vastaajaa. Yksi henkilö toivoi yläraajakuntoutuksen lisäkoulutusta, jossa käytäisiin erilaisia arviointimenetelmiä ja kuntoutusmuotoja sekä lastojen valmistusta. Tutkimuksellisuuteen liittyviä opintoja toivoi myös kolme vastaajaa. Heistä kahdella toiveet liittyivät tutkimuksen tekemiseen työn ohella, mihin lisäopintojen kautta voisi saada tukea. Yksi vastaaja kommentoi yliopiston kanssa tehtävän tutkimustyön tärkeäksi. Yksi vastaaja toivoi JAMK:ssa järjestettävän toimintaterapeuteille kohdennettua YAMK-tutkintoa. Koira-avusteisesta terapiasta, NDT Bobath -koulutuksesta, luonto- ja luovista menetelmistä sekä voimauttavan valokuvauksen koulutuksesta tuli myös yksittäiset vastaukset.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET TUTKIMUSKYSYMYKSITTÄIN

Seuraavissa alaluvuissa (6.1 – 6.4) on esitettyinä johtopäätökset tutkimuskysymyksittäin. Nostamme esiin tuloksista keskeisiä seikkoja ja yhdistelemme niitä aiemmin esiteltyyn tietoperustaan. Alaluvusta 6.5 löytyy yhteenveto mielestämme keskeisimmistä tutkimuksen tuloksista koulutuksen kehittämisen kannalta ja sen perusteella muodostamamme ehdotukset toimintaterapiakoulutukseen liittyen.

6.1 Osaamisen työelämävastaavuus

Vastaajat arvioivat osaamisensa ja työelämän vaatimuksien vastaavuutta Jyväskylän ammattikorkeakoulun toimintaterapeuttiopiskelijoiden osaamisalueiden mukaisesti. Saaduista tuloksista on havaittavissa, että yleisesti ottaen vastaajat arvioivat oman osaamisensa tason hyväksi ja riittäväksi työelämän vaatimuksiin nähden. Näiden itsearviointien perusteella JAMK:sta valmistuneiden toimintaterapeuttien osaaminen näyttäisi siis vastaavan työelämän tarpeisiin. Tämä on hyvä asia JAMK:n laatutavoitteen eli osaavan työvoiman tuottamisen kannalta (Jyväskylän ammattikorkeakoulun laatujärjestelmä). Vastaajat näkivät osaamisalueiden mukaisen osaaminen myös tärkeänä omassa työssään. Seuraavissa kappaleissa on nostettu esiin tarkempia huomioita ja pohdintaa vastauksista.

Toimintaterapian osaamisalueista vastaajat kokivat osaamisensa vähiten riittävänä toimintaterapiapalvelujen johtamisen ja edistämisen osaamisessa. Tällä alueella oman osaamisensa riittäväksi koki noin puolet vastaajista. Toimintaterapian tutkimus- ja kehittämistyön osaamisensa riittäväksi arvioi reilu kaksi kolmasosaa vastaajista. Ensimmäisenä mainittuun osaamisalueeseen liittyen ei tullut kuitenkaan yhtään koulutuksen kehittämistä. Tutkimus- ja kehittämistyöhön liittyvät kuusi kehitysideoa liittyivät osaamisen riittävyyden arviosta huolimatta opetuksen vähentämiseen kyseisellä osa-alueella. Tulosta saattaa selittää se, että vastaajista kaksi kolmasosaa työskentelee asiantuntijatehtävissä. Asiantuntijatehtäviin kuuluu toimintamahdollisuuksien arviointi ja edistäminen, neuvonta ja ohjaus sekä muu asiakastyö, joten palvelujen johtaminen ja kehittäminen sekä tutkimustyö eivät välttämättä päivittäisessä työssä merkittävässä roolissa. Tämän vuoksi kokemusta osaamisen pienestä puutteellisuudesta ei ehkä nähdä ongelmana.

Suurin osa annetuista koulutuksen kehittämideoista koski toimintaterapian teoreettisen perustan sekä toimintaterapiaprosessin ja ammatillisen harkinnan osaamista. Teoreettisen perustan osaamisensa arvioi kuitenkin riittäväksi lähes neljä viidesosaa vastaajista ja toimintaterapiaprosessin ja ammatillisen harkinnan osaamisen kohdalla osuus oli vielä tuotakin suurempi, mikä on ristiriidassa kehitysehdotusten määrän

kanssa. Nämä osaamisalueet tärkeäksi työssään koki yli 90 % vastaajista eli tällaisen osaamisen merkitys arkityössä näyttää olevan suuri. Silloin vähäisetkin osaamiongelmät saatetaan kokea merkityksellisenä. Osaamisalueista toimintaterapiaprosessin ja ammatillisen harkinnan osaaminen on myös sisällöllisesti erittäin laaja. Tämä näkyi kehitysehdotuksissa, jotka painottuivat kyseisen osaamisalueen sisällä moniin eri osioihin, kuten arviointimenetelmiin.

Vastaajista yhdeksän kymmenestä koki vastuullisen toimintaterapiatyöskentelyn osaamisen riittäväksi työnsä kannalta ja osaamisalueeseen kohdistui vain muutama kehitysidea. Vastaajat toivoivat esimerkiksi lisää lainsäädäntöön liittyvää opetusta. Tulevaisuudessa esimerkiksi sote-uudistus asettaa omat paineensa toimintaterapeuttien työhön lisääntyvien asiakaslähtöisyyden vaatimuksien kautta (Sosiaali- ja terveysministeriö).

Toimintaterapeuttisen vuorovaikutussuhteen osaamisensa arvioi riittäväksi lähes jokainen vastaaja. Myös sosiaali- ja terveystieteiden asiakkuusosaamisen kohdalla arvio osaamisen riittävydestä oli samanlainen. Mielenkiintoista on, että vastaajista kuitenkin noin 40 % raportoi kohdanneensa haasteita asiakastyöhön liittyen.

Yhteisistä osaamisalueissa vähiten riittäväksi arvioitiin yrittäjyysosaaminen, tiedonhallintaosaaminen ja kansainvälisyysosaaminen, joskin näissäkin osa-alueissa osaamisensa riittäväksi koki noin 70 % vastaajista. Edellä mainittuihin osaamisalueisiin ei kuitenkaan tullut juurikaan koulutuksen kehittämideoita. Sen sijaan esimerkiksi työelämäosaamisen liittyen tuli jonkin verran kehitysehdotuksia ja tarpeita, vaikka osaamisensa katsoi riittäväksi huomattavan suuri osuus, yhdeksän kymmenesosa vastaajista. Nämäkin tulokset saattavat heijastella osaamisten erilaista merkitystä arkityön kannalta.

Kansainvälisiin tutkimuksiin verrattuna kyselymme tulos on erilainen: Grayn ym. tekemän tutkimuksen mukaan vain 17 % australialaisista vastavalmistuneista, vuoden töissä olleista toimintaterapeuteista koki täyttävänsä hyvin senhetkisen työnsä vaatimukset ja uusiseelantilaisista vastaajista vain noin 9 % koki täyttävänsä hyvin työn vaatimukset (Gray ym. 2012, 448 - 450). JAMK:sta valmistuneet toimintaterapeutit

puolestaan arvioivat oman osaamisensa tason kokonaisuudessaan hyväksi. Tulosten vertailtavuutta heikentää jossain määrin se, että kyselymme ei koskenut pelkästään vastavalmistuneita. Kuitenkin suurin osa vastanneista oli valmistunut JAMK:sta vuosina 2011 - 2014, eli vastaajat ovat melko tuoreita ammattilaisia muutaman vuoden työkokemuksella.

JAMK:sta valmistuneiden osaamista tarkasteltaessa on tärkeää huomioida, että vaikka osaaminen koettiin pääasiassa riittäväksi, tutkittavista yli puolet raportoi kohdanneensa työelämässä haasteita koulutuksellisiin puutteisiin ja omaan osaamiseen liittyen. Koulutuksellisten puutteisiin ja omaan osaamiseen liittyvien haasteiden kokeminen voi osittain selittyä sillä, että toimintaterapeuttien laajalla työkentällä vastaajat kokivat täydennyskoulutuksen välttämättömäksi: AMK-koulutuksessa ei ole mahdollista käydä perusteellisesti läpi kaikkia mahdollisia toimintaterapeutin työskentelysektoreita.

Toinen selittävä tekijä saattaa olla se, että kyselyssä kysyttiin millaisia haasteita tutkittavat *ovat kohdanneet* työelämässä. Voi olla, että tutkittavilla on ollut haasteita tietyissä asioissa jossain vaiheessa työuraa, mutta työn myötä varmuus ja osaaminen ovat lisääntyneet. Kaikki raportoidut haasteet eivät siis välttämättä ole olleet ajan-kohtaisia kyselyyn vastaamisen hetkellä. Emme myöskään tutkineet tarkemmin, kuinka usein mitäkin haasteita koetaan ja missä määrin ne vaivaavat tutkittavia.

Merkittävä havainto vastaajien osaamisen tasoa tarkasteltaessa oli mielestämme se, että vaikka valtaosa arvioi osaamisensa riittäväksi, kymmenesosa vastaajista ilmaisi avoimissa vastauksissa vahvoja riittämättömyyden tunteita ja kokemusta epävarmuudesta. Vähän yli puolet näistä vastaajista oli valmistunut vuonna 2014. Voi olla, että työelämään siirtyminen on osaamisen kannalta erityisen haastavaa aikaa.

Tämä tulos on samansuuntainen kuin kansainvälisissä tutkimuksissa, joissa myös noin 10 % vastanneista koki, etteivät täytä työn vaatimuksia (Gray ym. 2012, 448 - 450). Tämän tiedon perusteella voidaankin pohtia, tarjoaako koulutus varmasti Valtioneuvoston ammattikorkeakouluihin liittyvän asetuksen (A 1129/2014 4 §) mukaiset laaja-alaiset käytännölliset perustiedot ja -taidot sekä teoreettiset perusteet toimia työ-

elämässä oman alansa asiantuntija-tehtävissä, mikäli kymmenen prosenttia tutkittavista kokee valmistuttuaan merkittäviä haasteita ja epävarmuutta osaamisessaan.

6.2 Tutkittavien työtilanne

Tutkittaessa tutkittavien työtilannetta ja työllistymistä edesauttaneita tekijöitä havaittiin, että vastaajien työtilanne on selvästi kohentunut valmistumisen jälkeisestä ajasta. Heti valmistumisen jälkeen töissä oli ollut 69 % vastaajista. Työttömänä oli ollut 26 %. Keväällä 2015 vastaajista töissä oli 80 % ja työttömänä puolestaan oli enää 7,5 % eli seitsemän vastaajaa. Näistä työttömistä vastaajista kolme oli valmistunut vuonna 2014 ja viisi vastaajaa asui kyselyyn vastaamisen hetkellä Keski-Suomessa. Keväällä 2015 äitiys-/isyyslomalla tai hoitovapaalla oli 7,5 % ja 4 % vastaajista oli päätoimisena opiskelijana.

Tutkittavista 86 % koki työllistyneensä koulutusta vastaavaan työhön. Kokemus työn ja koulutuksen vastaavuudesta oli yksilöllinen. Esimerkiksi osa ohjaajan nimikkeillä työskentelevistä koki työn vastaavan koulutusta ja osa ei kokenut näin. Työssä olevista vastaajista kaksi kolmasosaa oli vakituudessa työsuhteessa ja määräaikaisessa työsuhteessa oli kolmasosa vastaajista.

Työssä käyvistä vastaajista huomattavan suuri osuus, 44 %, oli työllistynyt yksityiselle sektorille. Esimerkiksi Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry:n maksavista jäsenistä 32 % työskentelee yksityisellä sektorilla (Söderström 2015). Tutkimuksen tulos voi selittyä sillä, että Keski-Suomessa on vahva yksityinen sektori (Lautamo 2015). Myös yksi JAMK:n opetuksen painopiste on yrittäjyys (Tutustu JAMKiin), mikä voi tarjota eväitä yksityisellä sektorilla työskentelyyn. Julkinen sektori työllisti 33 % tähän kyselyyn vastanneista ja kolmannella sektorilla työskenteli 13 %. Oma yritys oli 8 %:lla vastaajista. Toimintaterapeuttiliitto ry:n maksavista jäsenistä julkisella sektorilla puolestaan työskentelee 55 % ja yksityisinä ammatinharjoittajina 11 %. Kolmannella sektorilla työskentelevät on laskettu mukaan yksityisellä sektorilla työskentelevien lukuun. (Söderström 2015.)

Vastaajien työn sisältöjä kuvasi suurimmaksi osaksi asiantuntijatehtävät. Näissä tehtävissä toimi 64 % työssä käyvistä vastaajista. Vaativissa asiantuntijatehtävissä toimi 23 % ja erittäin vaativissa asiantuntijatehtävissä toimi 6 % vastaajista. Muunlaisissa tehtävissä, kuten ohjaajan töissä ja avustajana, toimi 7 % kysymykseen vastanneista.

Vastaajista 44 % työskenteli vain yhteen ikäluokkaan kuuluvien asiakkaiden kanssa, joko lasten, nuorten, työikäisten tai ikääntyneiden. 22 %:lla vastaajista oli asiakkaina kaksi ikäryhmää, joko lapset ja nuoret tai työikäiset ja ikääntyneet. Vastaajista kolmasosa, 34 %, työskenteli joko kolmeen tai neljään eri ikäluokkaan kuuluvien asiakkaiden kanssa.

Työllistymistä edistäneistä tekijöistä vastaajat olivat erittäin yksimielisiä harjoitteluiden osalta. Jokainen vastaaja koki ammattitaitoa edistävien harjoitteluiden edistyneen työllistymistä. Suuri osa (76 %) vastaajista, koki myös muun opiskelun aikana hankitun työkokemuksen edistyneen työllistymistään. Opinnäytetyön kohdalla luku oli 60 %. Työelämään linkittyneiden projektien hyödyllisyys työllistymisessä jakoi tutkittavien mielipiteet: puolet koki ne hyödylliseksi ja puolet ei kokenut. Ulkomailla suoritettujen opintojen koki hyödylliseksi työllistymisessä 40 % vastaajista. Muita tutkittavien esille nostamia, työllistymistä edistäneitä tekijöitä olivat muun muassa oman osaamisen analysointi ja verkostoituminen.

Vaikka edellä esitetyt tulokset antavat positiivisen kuvan vastanneiden työllistymisestä, on tärkeää huomioida se, että epävarmuus työn jatkumisesta vaivasi noin 40 % tutkittavista ja lähes 30 % tutkittavista oli kohdannut vaikeuksia oman alan töiden saamisessa. Työpaikan sijaintiin liittyvät haasteet vaivasivat viidesosaa tutkittavista.

Avoimissa vastauksissa muutamat tutkittavat nostivat esiin se, että töitä on vaikea saada erityisesti Keski-Suomen alueella ja että valmistumisen jälkeen on koettu jäävän yksin työllistymishaasteiden keskelle. Kaksi vastaajaa koki kaivanneensa tukea verkostoitumisessa jo opintojen aikana. Ehdotuksen mukaan opintojen loppuvaiheessa voisi pohtia koko ryhmän kesken työllistymistä, verkostoitumista ja mahdollisia vaihtoehtoja mikäli jää työttömäksi.

6.3 Haasteet työelämässä

Tutkittavien työelämässä kohtaamista haasteista kolme yleisintä liittyivät ajankäyttöön, koulutuksellisiin puutteisiin ja omaan osaamiseen sekä henkiseen jaksamiseen. Näihin liittyviä haasteita raportoi yli puolet tutkittavista. Saadut tulokset ovat yhteneväisiä aiemman tiedon kanssa. Esimerkiksi Kinnunen, Feldt ja Mauno (2005, 7 - 8) ovat todenneet että kiire on monilla työpaikoilla arkipäivää ja sosiaali- ja terveystal-veluissa yli puolet työntekijöistä tuntee työnsä olevan henkisesti rasittavaa. Koulutukselliset puutteet ja oma osaaminen haasteena saattavat osittain selittyä sillä, että vastaajien mukaan toimintaterapeuttien työkentällä on jatkuva tarve täydennyskouluttautumiselle ja ammattitaidon päivittämiselle.

Vastaajista noin 40 % raportoi kohdanneensa haasteita asiakastyöhön, työn jatkumisen epävarmuuteen ja organisaatioon liittyen. Noin joka kolmas vastaaja oli kokenut haasteita oman työskentelytyylin löytämisessä, työyhteisössä ja itsensä kehittämisessä. Kuvio vastaajien kaikista työelämässä kokemista haasteista löytyy sivulta 34.

Avoimissa vastauksissa, jotka koskivat koulutuksen kehittämideoita ja lisäkouluttamissuunnitelmia, joka kymmenes vastaaja toi ilmi kokemuksiaan jopa päivittäisestä riittämättömyydestä, epävarmuudesta ja osaamisen merkittävästä puutteesta. Yksi vastaaja oli päättänyt hankkimaan työn ohella toisen tutkinnon, koska hän ei kokenut omaavansa ammatillisia valmiuksia ja työkaluja tarpeeksi, jolloin hänellä ei myöskään ollut varmuutta toimia omassa ammatissaan. Yleisesti ottaen vastauksissa näkyi tutkittavien kokemus lisäkoulutuksen jatkuvasta tarpeesta.

Kokemus osaamisesta on tärkeä työntekijän hyvinvoinnin kannalta, sillä tunne heikosta osaamisesta voi aiheuttaa ahdistusta (Helakorpi 2005, 181). Wresslen ja Samuelssonin mukaan (2014, 422 - 424) resurssien ja ajan puute ovat merkittävimpiä stressitekijöitä mutta myös ammatilliset epäilykset, jotka kohdistuvat omaan itseän, voivat olla yksi stressin aiheuttaja toimintaterapeuteilla. Osaaminen puolestaan mahdollistaa virtauskokemukset ja työn imun, joka on yhteydessä esimerkiksi myönteisiin työasenteisiin ja koettuun hyvinvointiin (Mäkikangas ym. 2005, 71).

Koulutuksessa voisi olla hyvä huomioida ja käydä läpi näitä työelämän haasteita ja pohtia, mihin haasteisiin työntekijällä itsellään on mahdollisuuksia vaikuttaa ja millä keinoilla se tapahtuu. Onko esimerkiksi mahdollista muuttaa tai kehittää työskentelytapoja tai ajankäyttöä? Onko kyse liian vähäisestä palautumisesta? Entä mitkä asiat tukevat työssä jaksamista ja millaisilla keinoilla itse kukin stressiä parhaiten hallitsee? Pieni stressi kuuluu elämään ja on jopa hyödyksi, mutta niin opiskelijalla kuin valmistuneella olisi hyvä olla keinoja tunnistaa ja katkaista pitempiaikainen stressi. Vakavimmillaan pitkäaikainen stressi voi johtaa jopa uupumukseen ja masennukseen (Mattila 2010).

6.4 Koulutuksen kehittäminen

Tarkasteltaessa tutkittavien toimintaterapiakoulutuksen kehittämisideoita, huomattiin ehdotuksia tulevan eniten toimintaterapian teoreettisen perustan osaamisen ja toimintaterapiaprosessin ja ammatillisen harkinnan osaamiseen liittyen. Toimintaterapian teorioiden opetukseen liittyvissä kehitysideoissa korostui ensisijaisesti toive ja tarve teorian vahvemmassa kytkemisestä käytäntöön. Toimintaterapian prosessia ja ammatillista harkintaa toivottiin opetettavan enemmän eri asiakasryhmiin kuuluvien tapausesimerkkien avulla. Lisäksi tutkittavat ehdottivat koulutukseen lisää opetusta arviointimenetelmistä ja enemmän käytännön vinkkejä, työkaluja ja ideoita terapian sisällöistä.

Osaamisalueiden ulkopuolisista kehitysideoista nousi esiin käytännönläheisyys, työelämälähtöisyys, suuntautuminen ja syventyminen, harjoittelut sekä koulutuksen yleiset piirteet. Käytännönläheisyyteen liittyvät kehitysehdotukset koskivat käytännön lisäämistä opetukseen opetettavasta aihe- ja osaamisalueesta riippumatta. Työelämälähtöisyyttä kaivattiin myös lisää: vastaajat toivoivat suurempaa yhteistyötä työelämän ja siellä olevien toimintaterapeuttien kanssa esimerkiksi erilaisten projektien ja vastavuoroisten vierailujen kautta.

Suuntautuminen ja syventyminen -luokkaan sijoittuivat ehdotukset, joissa toivottiin vastaajien kokemuksen perusteella vahvempaa erikoistumista tiettyyn asiakasryhmään koulutuksen aikana. Vastaajat uskoivat erikoistumisen lisäävän ammattitaitoa ja osaamista. Myös työnantajien ajateltiin arvostavan syvällisempää tietoa muutamasta aihepiiristä kuin "hieman jotain joka osa-alueelta". Tällä hetkellä heikot mahdollisuudet erikoistua voi aiheuttaa jopa ongelmia pätevydessä, esimerkiksi mielen-terveyspuolelle työllistyessä. Vastaajat toivoivat voivansa kehittää osaamistaan haluamaansa suuntaan ja mahdollisuutta valita enemmän oman mielenkiinnon mukaisia kursseja. Opintoissa toivottiin voivan myös perehtyä syvällisemmin kurssien aiheisiin.

Pohdittaessa suuntautumismahdollisuuksien laajentamista tulee kuitenkin huomioida, että kyselyyn vastanneista toimintaterapeuteista kolmasosa työskenteli kolmeen tai neljään eri ikäryhmään (lapset, nuoret, aikuiset, ikääntyneet) kuuluvien asiakkaiden kanssa. Liian vahva erikoistuminen yhteen osa-alueeseen kuitenkin aina kaventaa toisen alueen osaamista. Opiskelijoiden omaa valintaa ja syventymistä tiettyyn aihepiiriin pitäisi kuitenkin tukea jokaisella kurssilla mahdollisuuksien mukaan.

Harjoittelu -alaluokka sisälsi nimensä mukaisesti harjoitteluun liittyviä kehitysehdotuksia. Moni vastaaja koki oppineensa käytännön työn vasta harjoittelussa ja siksi harjoitteluja toivottiin lisää. Mikäli käytännönläheisyyttä saisi yhdistettyä enemmän jo koulussa tapahtuvaan opetukseen, kokemus suuremman harjoittelumäärän tarpeesta saattaisi olla toisenlainen.

Viides alaluokka, koulutuksen yleiset piirteet, sisälsi muun muassa opetusmenetelmien monipuolistamiseen liittyviä kehitysehdotuksia, sillä oppijoita on monenlaisia. Vastaajat toivoivat myös koulutukseen kuuluvien kurssien etenevän loogisesti. Nämä ehdotukset ovat perusteltuja oppimisen teorioiden valossa. Opetuksessa täytyy huomioida konstruktivisuus, eli se, että opiskelija liittyy uudet tiedot aiemmin opitun päälle (Rauste-Von Wright ym. 2003, 73). Myös sosiaalinen vuorovaikutus nähdään tärkeänä oppimisen kannalta. Erityisesti alkavassa monimuoto-opetuksessa tulee huomioida, että muiden kanssa vuorovaikutuksessa tapahtuva oppiminen on mahdollista.

Toisella avoimella kysymyksellä vastaajat saivat kertoa kokemistaan lisäkoulutustarpeista ja suunnitelmista. Vastauksista välittyi ensisijaisesti se, että lisäkouluttautuminen on tällä alalla välttämätöntä. Lähes kaikki vastaajat suunnittelivat lisäkouluttautumista ja monet olivat jo käyneet erilaisia täydennyskoulutuksia. Työpaikka ja asiakunta pitkälti määrittelevät sen, millaiselle lisäosaamiselle työssä on tarvetta. Monet vastaajat toivat esiin huolensa siitä, että työllistymisessä spesifit pätevyudet ja lisätodistukset ovat ratkaisevia. Kuitenkin tutkimusten mukaan työnantajat painottavat vastavalmistuneiden palkkaamisessa erityisesti innostusta sekä halua oppia uutta ja kykyä kysyä tarvittaessa apua (Gray ym. 2012, 446).

Mielestämme toimintaterapian opinnoissa pitäisi käydä läpi myös näitä asioita, että valmistumisen jälkeen lisäkouluttautumiselle tulee olemaan tarvetta eikä tutkinto tarjoa kaiken kattavaa osaamista. Elinikäisen oppimisen näkökulmasta oppiminen jatkuu läpi elämän niin töissä kuin vapaalla (Elinikäisen oppimisen neuvosto 2010). Aloittavien työntekijöiden kannattaa myös hyödyntää kokeneempien työntekijöiden välittämää tietotaitoa (Leskelä 2006, 166). Näiden asioiden käsittely antaisi valmistuille realistisen kuvan tulevaisuudesta, omasta osaamisestaan ja siitä miten sitä edelleen kehitetään työelämässä. Tärkeää on myös korostaa, että tulevaisuuden lisäkoulutuksissa ratkaisevaa on oman työn vaatimukset ja että töitä on mahdollista saada ilman valmiiksi suoritettuja täydennyskoulutuksia.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun tarjoamaan täydennyskoulutukseen liittyviä toiveita saimme 34 vastaajalta. Vastauksissa toivottiin esimerkiksi edullisempia hintoja. Raha oli ollut esteenä joidenkin vastaajien lisäkouluttautumishaaveille. Koulutuksen sisältöihin liittyvistä toiveista nousi esille kurssit arviointimenetelmistä. Myös kurssija erilaisiin asiakasryhmiin liittyen toivottiin. Useat vastaajat kokivat hyvänä kevyet, työn ohessa suoritettavat kurssit. Toiveet lisäkoulutuksen suhteen on toimitettu eteenpäin koulutuksen suunnittelijoiden käyttöön.

6.5 Yhteenveto

Tutkimuskysymyksien tulosten pohjalta muodostimme kaksi toisiaan tukevaa ehdotusta toimintaterapeuttien AMK-koulutukseen liittyen. Ensinnäkin toimintaterapeuttien koulutuksessa JAMK:ssa **tulisi panostaa** nykyistä enemmän valmistuneiden **hyvään työelämään siirtymiseen ja työelämävalmiuksiin jaksamisen näkökulmasta**. Ainakin kymmenen prosenttia kyselyyn vastanneista ilmaisi vahvoja riittämättömyyden, jatkuvan epävarmuuden ja osaamisen puutteellisuuden kokemuksia. Työelämävalmiuksiin panostaminen tukisi heidän lisäksi tasaisesti kaikkia valmistuvia. Vastanneista puolet koki henkisessä jaksamisessa haasteita ja kolmasosa raportoi haasteita oman työskentelytyylin löytämisessä.

Kehittämis ehdotusten mukaisesti koulutuksessa voisi käsitellä työelämässä jaksamista, ammatillisen epävarmuuden sietämistä ja voimavarojen vahvistamista. Opiskelijoiden tulisi myös miettiä, asettavatko he itselleen liian suuria paineita. Toisten opiskelijoiden, opettajien ja työelämän vierailijoiden kanssa olisi mahdollista yhdessä pohtia, mikä on riittävän hyvää toimintaterapiaa.

Ymmärrys siitä, että oppiminen jatkuu valmistumisen jälkeen koko eliniän, on tärkeää (Elinikäisen oppimisen neuvosto 2010). Työelämässä oppimisessa suurena apuna ovat muu työyhteisö ja vanhemmat työntekijät (Leskelä 2006, 164 - 167). Valmistuneita tulisi kannustaa kysymään mieltä vaivaavia asioita rohkeasti, sillä sitä myös työnantajat arvostavat (Gray ym. 2012, 446). Kyselyn vastausten perusteella jatkokouluttautuminen on olennainen osa toimintaterapeuttien työnkuvaa. Työntekijä ei ole täysin valmis koskaan, vaan aina voi kehittyä. Mielestämme valmistuvien olisi tärkeää kokea lisäkouluttautuminen positiivisena asiana eikä taakkana.

Helakorven mukaan (2005, 56 - 57) ammatillinen osaaminen ei muodostu ainoastaan vain ammatissa tarvittavista tiedoista ja taidoista vaan myös työntekijän persoonallisuuden eri puolista. Ammattikorkeakoulussa annetaan tietoja ja taitoja mutta opiskelijan persoonallisen kasvuprosessin tietoinen tukeminen ja edistäminen jäävät vähemmälle. Nykyinen työelämä on vaativaa ja toimintaterapian alan laajuus tuo omat haasteensa. Siksi opiskelijoiden realistista käsitystä työelämästä ja omasta osaami-

sesta sekä itseluottamusta tulisi mielestämme vahvistaa. Tämä voisi auttaa selviämään työelämän haasteista ja helpottaa työelämään siirtymistä.

Toiseksi työelämävalmiuksiin keskittyvän oman kokonaisuuden lisäksi **koulutuksessa tulisi aina huomioida käytännölläheisyys, työelämälähtöisyys sekä suuntautuminen**. Nämä aiheet nousivat esiin koulutuksen kehittämisideoissa. Opettajat voisivat miettiä jokaisen kurssin kohdalla, miten tässä opintojaksossa kyseiset periaatteet näkyvät ja millä keinoilla tai opetusmenetelmillä niitä voi edistää. Kurssien anti tulisi paremmin myös yhdistää toisten kurssien sisältöihin. Näin kurssien aiheet muodostaisivat kokonaisuuden, eikä vain erillisiä osa-alueita.

Vahvempi käytännölläheisyys opinnoissa lisäisi ymmärrystä tulevan työn sisällöstä ja luonteesta, mikä osaltaan valmistaa opiskelijoita työelämään siirtymisessä. Käyttöön keskittyminen oli suurin esiin noussut toive koulutuksen kehittämisideoissa. Käytännölläheisyys tukisi vastaajien kokemuksen mukaan toimintaterapian teorioiden sekä toimintaterapiaprosessin ja ammatillisen harkinnan osaamisen oppimista. Mikäli jo koulussa toteutettaviin opintoihin liitettäisiin enemmän käytäntöä, opiskelijat eivät ehkä kaipaisi suurempaa harjoittelujen määrää. Lisäksi opiskelijat pääsisivät harjoitteluissa nopeammin sitomaan uutta osaamista vanhaan, kun koulusta saatava pohja olisi kunnossa.

Suuremman työelämälähtöisyyden myötä vahvistuisi opiskelijoiden kuva sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristöistä ja palvelujärjestelmistä. Myös käsitys toimintaterapeuttien roolista erilaisilla sektoreilla tarkentuisi. Kyselyyn vastanneet kaipasivat lisää vierailuja ja työelämästä saapuvia vierailijoita. Työelämästä nousevat käytännön ongelmat oppitunneille olivat myös kysytyjä. Työelämässä olevien toimintaterapeuttien tietämystä voisi hyödyntää enemmän kurssien suunnittelussa. Mielestämme tämä kaikki lisäisi opiskelijoiden ymmärrystä alasta ja auttaisi hahmottamaan omaa itseä tulevana ammattilaisena.

Suuntautuminen itseä kiinnostavaan aihepiiriin on tärkeää opiskelumotivaation kannalta, sillä opiskelijan kiinnostus aiheeseen on yksi opiskelumotivaation osatekijä (Opiskelutulokseen vaikuttavat tekijät 2011). Suuntautumisen ja syventymisen myötä

kyselyyn vastanneet olisivat mielestään voineet saavuttaa parempaa osaamista. Tämä oletettavasti lisäisi ammatillista varmuutta. Syvempi tietämys yhdestä tai kahdesta aihepiiristä auttaisi opiskelijoita myös markkinoimaan omaa osaamistaan paremmin. Suuntautumista tulisi tukea mahdollisuuksien mukaan jokaisella kurssilla.

Opiskelujen kaikissa vaiheissa on tärkeä muistaa, että JAMK:n tavoitteena on tuottaa osaavaa työvoimaa käytännön työelämää varten (Jyväskylän ammattikorkeakoulun laatujärjestelmä). Uskoaksemme suuri osa osaamista on myös se, että työntekijä osaa huolehtia omasta hyvinvoinnistaan työelämässä. Tämä näkyy positiivisina vaikutuksina, kuten työn imuna ja virtauskokemuksina. Nämä positiiviset vaikutukset voivat laajentua koskemaan myös koko työyhteisöä (Helakorpi 2005, 181). Osaaminen on siis sekä yksilöiden että kokonaisten työyhteisöjen voimavara (Työ ja terveys Suomessa 2012, 114).

7 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli kyselyn avulla selvittää, kuinka JAMK:sta 1.1.2007 - 31.12.2014 välisenä aikana valmistuneet toimintaterapeutit kokevat oman osaamisensa työelämän vaatimukseen nähden. Lisäksi kartoitettiin toimintaterapeuttien työllistymistä, työssä koettuja haasteita sekä koulutuksen kehittämideoita.

Opinnäytetyön aihe oli laaja ja tutkimuskysymyksiä oli neljä. Pyrimme rakentamaan mahdollisimman selkeän ja vastaajaystävällisen kyselyn, missä koemme onnistuneemme. Kyselyssä ja tulosten analysoinnissa yhdistyvät määrällinen ja laadullinen tutkimusote, minkä koemme ansioksemme. Tutkimusotteiden yhdistäminen mielestämme syvensi ilmiön ymmärtämistä ja antoi kattavamman kuvan tutkittavasta aiheesta kuin vain toinen lähestymistapa yksinään. Suljettujen kysymysten avulla saatiin kerättyä paljon strukturoitua tietoa koetusta osaamisesta, työllistymisestä ja koetuista haasteista työelämässä. Avoimilla kysymyksillä tavoitettiin tutkittavien oma ääni

kehitysideoihin liittyen, mikä mahdollisti konkreettisten ehdotusten tarjoamisen JAMK:lle.

Jokaiseen tutkimuskysymykseen saatiin vastaus, joista tehtiin johtopäätöksiä. Lisäksi pohdimme tulosten merkittävyyttä, millä on vaikutusta tutkimustulosten käytökel-
poisuuteen (Karjalainen 2010, 16). Uskomme, että opinnäytetyöstämme on konk-
reettista hyötyä koulutuksen kehittämässä ja opetuksen suunnittelussa. Sisäl-
lönanalyysi pelkistettyine kehitysehdotuksineen sekä toiveet täydennyskoulutuksista
toimitettiin eteenpäin opettajien ja koulutuksen kehittäjien käyttöön varmistaen,
ettei tutkittavien henkilöllisyyttä tunnisteta.

Saatuja tuloksia voivat hyödyntää myös toimintaterapeuttiopiskelijat. Opinnäytetyös-
tämme löytyy paljon vinkkejä siitä, millaisia asioita voi jo opiskeluaikana huomioida.
Korkeakoulutasolla opiskellessa vastuu omasta oppimisesta kuuluu joka tapauksessa
yhä enemmän opiskelijoille, työelämän tuleville ammattilaisille.

Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Tutkimustulosten luotettavuuteen vaikuttavat monet eri tekijät kuten aineiston ke-
ruu, käytetyt mittarit ja aineiston käsittelyssä käytetyt menetelmät (Karjalainen 2010,
16). Jotta lukija saisi käsityksen tutkimusprosessin kulusta, sen vaiheet on pyritty ku-
vaamaan selkeästi. Tämän lisäksi tarkastelemme vielä erikseen tutkimuksen luotetta-
vuutta ja siihen vaikuttaneita tekijöitä.

Kyselyn rakentamisessa osaamisalueiden kuvausten tiivistäminen ja sopivan mitta-
asteikon muodostaminen vaativat tarkkuutta. Kyselyn validiteetin eli pätevyys-
kannalta oli tärkeää, että tutkittavat ymmärtäisivät kysymykset samalla tavalla (Hirs-
järvi ym. 2007). Koekysely teetettiin neljälle henkilölle ja saadun palautteen perus-
teella muokattiin kysymysten asetteluja. Tästä huolimatta tietyt kysymykset olisivat
voineet olla vielä selkeämpiä ja vaihtoehdot kattavampia. Emme esimerkiksi osan-
neet huomioida pohjakoulutusta kysyttäessä entistä opistotason koulutusta yhtenä
vaihtoehtona. Nämä olivat kuitenkin yksittäisiä kysymyksiä ja vastauksia, joilla ei lo-
pulta ollut tutkimusongelmien kannalta suurta merkitystä.

Itsearviointi osaamisen arvioinnissa asettaa rajoituksensa. Martikaisen (2012, 147) mukaan ihmiset arvioivat itsensä keskivertoa paremmaksi. Oman osaamisen arvioiminen kriittisesti voi olla haasteellista, minkä myötä osaaminen voidaan arvioida paremmaksi kuin mitä se todellisuudessa on. Vastaajat kokivat osaamisensa pääsääntöisesti riittäväksi työn vaatimuksiin nähden, vaikka monet raportoivat myös riittämättömyyden tunteita työelämässä. Osaamisalueita olisi voinut mitata muillakin tavoin. Kyselyssä ei hyödynnetty valmiita osaamisen mittareita, vaan rakensimme itse mitta-asteikot. Kyselyn reliabiliteettia eli toistettavuutta ajatellen tällä voi olla merkitystä.

Vastaamatta jättäneiden määrä tulee huomioida, koska sillä on vaikutusta tulosten yleistettävyyteen. Kyselyn vastausprosentti koko perusjoukkoon (N=233) nähden oli 41 % ja niistä tutkittavista, joiden yhteystiedot oli käytettävissä (n=201) vastausprosentti oli 48 %. Vastaamatta jättäneitä oli siis yli 50 %. Alun perin tarkoituksena oli käyttää SPSS-ohjelmaa eri muuttujien riippuvuuksien tarkastelussa. Koska kato oli huomattava ja vastausluokissa vastaajamäärät suhteellisen pieniä, riippuvuuksien tarkastelu ei olisi todennäköisesti antanut luotettavia tuloksia. Päädyimme esittämään kyselyn tulokset kuvailevasti frekvenssejä ja prosenttiosuuksia hyödyntäen. Tuloksien yleistettävyydessä tulee huomioida myös se, että tulokset ovat päteviä ainoastaan JAMK:sta vuosien 2007 ja 2014 välisenä aikana valmistuneisiin toimintaterapeutteihin.

Kadon syistä olisi mielenkiintoista tietää tarkemmin, sillä vastaamatta jättäneiden vastauksilla olisi voinut olla vaikutusta tuloksiin. Esimerkiksi saaduissa tuloksissa yksityisellä sektorilla työskenteleviä oli enemmän verrattuna julkisella sektorilla työskenteleviin. Mikäli vastaajia olisi ollut enemmän, tulokset voisivat olla erilaisia. Kyselyn vastaanottaja ei ole välttämättä kokenut kyselymme aihetta ajankohtaiseksi työttömyydestä tai alan vaihdosta johtuen, mikä voi olla yksi syy katoon.

Vastaajista 85 % oli valmistunut vuonna 2011 tai sen jälkeen. Käytettävissä olleet yhteystiedot eivät välttämättä olleet ajantasaiset ennen vuotta 2011 valmistuneiden osalta, minkä vuoksi näitä vastaajia ei ehkä tavoitettu. Myös kiire ja kaikenlaisten kyselyiden kasvanut määrä ovat voineet vaikuttaa vastaushalukkuuteen (Karjalainen

2010, 34). Ennen vuotta 2011 valmistuneet ovat myös voineet kokea, etteivät heidän koulutuksen kehittämisisideat ole enää tarpeellisia. Osa kyselyyn vastanneiden kehitysideoista onkin jo ehditty huomioida koulutuksen kehittämisessä. Esimerkiksi moniammatillisuus lisääntyi opinnoissa syksystä 2013 eteenpäin tiimioppimisen opetussuunnitelmien tullessa voimaan.

Jatkotutkimustarpeet

Tarkastellessa kyselyn tuloksia, meillä heräsi muutamia ajatuksia mahdollisista jatkotutkimuksista. Opiskelijoille voisi toteuttaa kyselyn oppimista edistävästä tekijöistä toimintaterapiaa opiskellessa. Olisi hyödyllistä saada tarkempaa tietoa siitä, ovatko jotkin opetusmenetelmät (kuten dialogitreenit tai tentit) parempia kuin toiset syventämään osaamista tietyllä osaamisalueella. Myös opiskelijoiden työelämävalmiuksien edistämiseen liittyvän ohjelman tai hankkeen toteutus ja sen toimivuuden arviointi, voisi olla jatkotutkimuksen tai toiminnallisen opinnäytetyön aihe.

Kyselyyn vastanneista noin kymmenen prosenttia ilmaisi avoimissa vastauksissa vahvoja riittämättömyyden, epäpätevyyyden ja kuormituksen tunteita. Jatkossa voisi tutkia tarkemmin, missä määrin toimintaterapeutit kokevat työelämässä haasteita ja kuinka usein. Mielenkiintoista olisi tietää, millaisissa tilanteissa riittämättömyys ja osaamattomuuden kokemus erityisesti ilmenee. Tässä kyselyssä kysyttiin tutkittavilta ainoastaan, että ovatko he kokeneet työelämässä haasteita ja haasteet sai valita valmiiksi laaditusta listasta.

JAMK:ssa on 20 aloituspaikkaa monimuoto-opetukselle syksyllä 2015. Tulevaisuudessa voisi tutkia, miten monimuotototeutuksen käyneet kokevat osaamisensa valmistumisen jälkeen, miten he ovat työllistyneet, millaisia haasteita he kokevat ja millaisia koulutuksen kehittämisisideoita heillä on, eli tutkia samoja teemoja kuin meidän opinnäytetyössämme. Tämän myötä voisi verrata eroaako monimuoto-opetuksen ja päiväopetuksen toteutusten käyneiden valmistuneiden kokemus osaamisestaan.

LÄHTEET

A 1129/2014. Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista. Viitattu 17.7.2015.
<http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, säädökset alkuperäisinä, 2014, 1129/2014.

Adam, K., Peters, S. & Chipchase, L. 2013. Knowledge, skills and professional behaviours required by occupational therapist and physiotherapist beginning practitioners in work-related practice: A systematic review. *Australian Occupational Therapy Journal*. 2013; 60, 76 - 84.

Elinikäisen oppimisen neuvosto. 2010. Elinikäinen oppiminen - mahdollisuus kasvuun ja työllisyyteen. Viitattu 16.7.2015. <http://www.minedu.fi>, koulutus ja varhaiskasvatus, aikuiskoulutus, elinikäisen oppimisen neuvosto, elinikäisen oppimisen ohjelmajulistus.

Gray, M., Clark, M., Penman, M., Smith, J., Bell, J., Thomas, Y. & Trevan-Hawke, J. 2012. New graduate occupational therapists feelings of preparedness for practice in Australia and Aotearoa/ New Zealand. *Australian Occupational Therapy Journal* 59, 445 - 455. Viitattu 15.7.2015.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Heiskanen, T., Liimatainen, L. & Ritsilä, J. 2012. Joensuun koulutuksesta valmistui 18 toimintaterapeuttia. *TOImintaterapeutti*. Suomen toimintaterapeuttiliitto ry:n jäsenlehti. 2012, 2, 21 - 22.

Helakorpi, S. 2005. Työn taidot - ajattelua, tekoja ja yhteistyötä. Hämeen ammattikorkeakoulu: Amatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 2/2005.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. os. uud. p. Helsinki: Tammi.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun laatujärjestelmä. N. d. Viitattu 17.7.2015.
<http://www.jamk.fi>, tietoa Jamkista, laatu, laadunhallinta Jamkissa.

Kaksonen, H., Karila, K. & Nummenmaa, A. R. 2006. Työssäoppiminen akateemisessa koulutuksessa - lastentarhanopettajan koulutuksen ongelmaperustainen oppimisympäristö. Teoksessa *Elinkautisesta työstä elinikäiseen oppimiseen*. Toim. J. Mäkinen, E. Olkinuora, R. Rinne ja A. Suikkanen. Keuruu: PS-kustannus. 221 - 236.

Karila, A. 2015. Valmistuneet toimintaterapeutit vuosien 2007 - 2014 välillä. Sähköpostiviesti 7.4.2015. Vastaanottaja S. Partti. Valmistuneiden toimintaterapeuttien määrä yhteensä vuosina 2007 - 2014.

Karjalainen, L. 2010. Tilastotieteen perusteet. Keuruu: Otava.

Kasvio, A. 2010. Suomalaisen työelämän muutokset työterveyden näkökulmasta. Teoksessa *Työstä terveyttä*. Toim. K - P. Martimo, M. Antti-Poika ja J. Uitti. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim. 26 - 35.

Kauppila, R.A. 2007. Ihmisen tapa oppia. Juva: PS-kustannus.

Kinnunen, U., Feldt, T. & Mauno, S. 2005. Alkusanat. Teoksessa Työ leipälajina. Työhyvinvoinnin psykologiset perusteet. Toim. U. Kinnunen, T. Feldt ja S. Mauno. Keuruu: PS-Kustannus.

Koulutuksen laadunhallinta. N.d. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 17.7.2015. www.jamk.fi, tietoa JAMKista, laatu, koulutuksen laadunhallinta.

L 932/2014. Ammattikorkeakoululaki. Viitattu 17.7.2015. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, säädökset alkuperäisinä, 2014, 932/2014

Laadullinen tutkimus. N.d. Jyväskylän yliopiston Koppa. Viitattu 17.7.2015. <https://koppa.jyu.fi>, avoimet, humanistinen tiedekunta, menetelmäpolkuja humanistille, menetelmäpolku, tutkimusstrategiat, laadullinen tutkimus

Lautamo, T. 2015. Opinnäytetyön ohjauskeskustelu 2.6.2015. Osallistujat H. Korpela ja S. Partti. Opinnäytetyön ohjaajan kanssa käyty keskustelu toimintaterapiasta Keski-Suomen yksityisellä sektorilla.

Leskelä, J. 2006. Mentorointi ja ammatillinen kasvu. Teoksessa Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Toim. A. Eteläpelto ja J. Onnismaa. Vantaa: Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. 164 - 190.

Martikainen, J. 2012. Älä usko kaikkea mitä ajattelet - miten, miksi ja milloin aivosi johtavat sinua harhaan? Helsinki: Talouspsykologia JKM Oy.

Mathiasson, G. 2013. Enothe - annual meeting 2013. Viitattu 18.4.2015. <http://www.enothe.eu/activities/meet/ac12/Appendix2.5.pdf>

Mattila, A. S. 2010. Stressi. Terveyskirjasto 18.8.2010. Lääkärikirja Duodecim. Viitattu 5.8.2015. www.terveyskirjasto.fi, lääkärikirja Duodecim, stressi.

Mäkikangas, A., Feldt, T. & Kinnunen, U. 2005. Positiivisen psykologian näkökulma työhön ja työhyvinvointiin. Teoksessa Työ leipälajina. Työhyvinvoinnin psykologiset perusteet. Toim. U. Kinnunen, T. Feldt ja S. Mauno. Keuruu: PS-kustannus, 56 - 73.

Mäkelä, L. 2015. Hei mä TOImin! JAMK 25-vuotta. Powerpoint-esitys. Hei mä TOImin! -päivät JAMK:ssa 4. - 5.5.2015. Viitattu 21.7.2015. <http://www.jamk.fi>, ajankohtaista, tapahtumat, tapahtumakalenteri, Hei mä TOImin!, Toimintaterapeuttiliitto.

Mäkinen, J., Kyhä, H. & Olkinuora, E. 2006. Nuoret aikuiset ja työn epävarmuus. Teoksessa Elinkautisesta työstä elinikäiseen oppimiseen. Toim. J. Mäkinen, E. Olkinuora, R. Rinne ja A. Suikkanen. Keuruu: PS-Kustannus. 139 - 154.

Mäkitalo, J. 2010. Työn muutos ja työhyvinvointi. Teoksessa Työstä terveyttä. Toim. K-P. Martimo, M. Antti-Poika ja J. Uitti. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim. 179 - 195.

Määrällinen tutkimus. N.d. Jyväskylän yliopiston Koppa. Viitattu 17.7.2015. <https://koppa.jyu.fi>, avoimet, humanistinen tiedekunta, menetelmäpolkuja humanistille, menetelmäpolku, tutkimusstrategiat, määrällinen tutkimus.

Opiskelutulokseen vaikuttavat tekijät. 2011. Aalto-yliopiston Into-portaali. Viitattu 10.8.2015. <https://into.aalto.fi>, Palvelut, Opinto- ja urapsykologit, Opiskelutaidot, Opiskelutaidot, Opiskelijana kehittyminen, Opiskelutulokseen vaikuttavat tekijät.

Rauste-Von Wright, M., Von Wright, J. & Soini, T. 2003. Oppiminen ja koulutus. Helsinki: WSOY.

Rouhelo, A. 2006. Akateemisten suorat ja polveilevat urapolut. Teoksessa Elinkautisesta työstä elinikäiseen oppimiseen. Toim. J. Mäkinen, E. Olkinuora, R. Rinne ja A. Suikkanen. Keuruu: PS-Kustannus. 121 - 138.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. 3.1.2. Hyvä tutkimuskäytäntö. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 17.7.2015. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>, KvaliMOTViin, Osio 3, eettiset kysymykset, hyvä tutkimuskäytäntö.

Sarén, R. 2015. Toimintaterapian tutkinto-ohjelman aloituspaikat. Sähköpostiviesti 14.7.2015. Vastaanottaja H. Korpela. Toimintaterapian tutkinto-ohjelman aloituspaikat syksyllä 2015 ja tulevina vuosina.

Silvennoinen, H. 2004. Oppiminen työelämässä. Teoksessa Elinikäinen oppiminen. Toim. H. Silvennoinen ja P. Tulkki. Tampere: Gaudeamus. 61 - 102.

Sosiaali- ja terveysministeriö. N.d. Sote-uudistus. Viitattu 15.7.2015. <http://stm.fi/sote-uudistus>

Söderström, A. 2015. Kysymys opinnäytetyötä varten liiton jäsenten työllistymisestä. Sähköpostiviesti 6.8.2015. Vastaanottaja S. Partti. Suomen toimintaterapeuttiliitto ry:n maksavien jäsenten työllistyminen.

Toimintaterapeutti. N.d. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 14.7.2015. www.jamk.fi, koulutus, sosiaali- ja terveysala, toimintaterapeutti (AMK).

Toimintaterapeutit Vähimmäispalkkasuositus 1.6.2014 - 31.3.2016. Akavan erityisalojen ja Toimintaterapeuttiliiton vähimmäispalkkasuositus yksityisellä sektorilla työskenteleville. Viitattu 22.7.2015. www.akavanerityisalat.fi, Jäsensivusto, Aineistoa, Palkkasuositukset, Toimintaterapeutit. Kirjautuminen jäsenalueelle liiton jäsenten henkilökohtaisella tunnuksella.

Toimintaterapian kompetenssit. N.d. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 17.7.2015. <http://studyguide.jamk.fi/fi/opinto-opas-amk/>, tutkinto-ohjelmat ja opintotarjonta, suomenkielisten tutkinto-ohjelmien opetussuunnitelmat, 2015 - 2016, toimintaterapeutti, saatavutettava osaaminen.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2012. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 9. uud. laitos. Helsinki: Tammi.

Tutustu JAMKiin. N.d. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 6.9.2015. www.jamk.fi, Tietoa JAMKista, Tutustu JAMKiin.

Työ ja terveys Suomessa 2012. Työterveyslaitoksen katsaus. Viitattu 18.4.2015. www.ttl.fi, verkkokirjat, Työ ja terveys Suomessa.

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi.

Verkasalo, Markku. 2015. Korrelatiiviset tutkimusmenetelmät II. Kyselytutkimus. Tutkijan/vastuunopettajan luento 26.2.2015 Psykonet-yliopistoverkoston Psykologisen tutkimuksen perusteet -kurssilla.

Vesterinen, M-L. 2011. Sosiaali- ja terveysalan tulevaisuuden visio, muutokset ja haasteet. Teoksessa Sote-ennakointi - sosiaali- ja terveysalan sekä varhaiskasvatuksen tulevaisuuden ennakointi. Toim. M - L. Vesterinen. Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymän julkaisuja. Raportteja ja tutkimuksia 3. Iisalmi: Painotalo Seiska Oy. 29 - 44.

Webropol 2.0 käyttöopas. 2012. Viitattu 17.7.2015.

<https://www.webpolsurveys.com/Manuals/Webropol.Yleismanuaali.FIN.pdf>

Webropol 2.0 raportointiopas. 2013. Viitattu 17.7.2015.

<https://www.webpolsurveys.com/Manuals/Webropol.Raportointimanuaali.FIN.pdf>

World Federation of Occupational Therapists. 2008. Entry level competencies for occupational therapists. Viitattu 17.7.2015

http://www.wfot.org/wfot2014/pdf/Entry_Level_Compencies_Draft.pdf

Wressle, E. & Samuelsson, K. 2014. High job demands and lack of time: A future challenge in occupational therapy. Scandinavian Journal of Occupational Therapy. 2014; 21: 421 - 428.

LIITTEET

Liite 1. Toimintaterapeuttiopiskelijoiden osaamisalueet JAMK:ssa

Musta reunus jakaa kompetenssit koulutusohjelman kompetensseihin ja koulutusalan yhteisiin kompetensseihin.

SOTTP: Toimintaterapian teoreettisen perustan osaaminen (Toimintaterapeutti osaa: * selittää toimintaterapian teoreettiset peruskäsitteet, erityisesti ihmisen toiminnallisen luonteen ja toiminnallisuuden. * selittää toimijuuden, terveyden ja hyvinvoinnin väliset suhteet. * yhdistää ja soveltaa toiminnan ja osallistumisen teorioihin tarkoituksenmukaista tietoa biologiasta, lääketieteestä, käyttäytymistieteistä, psykologiasta, sosiologiasta, teknologiasta ja toiminnan tieteestä. * analysoida sekä soveltaa teorioita ja tutkimustuloksia toiminnan teorioihin ja muuttuvan yhteiskunnan haasteisiin. * vakuuttaa toiset toimintaterapiasta ja inhimillisen toiminnan merkityksestä käyttäen järkevää ja perustelevaa argumentaatiota.)

SOTPR: Toimintaterapiaprosessin ja ammatillisen harkinnan osaaminen (Toimintaterapeutti osaa: * työskennellä yhteistyössä yksilöiden ja ryhmien kanssa tavalla, jossa toiminta on terveyttä edistävää, sairauksia ehkäisevää, kuntouttavaa, terapeutista ja ohjaavaa. * valita, muokata ja soveltaa tarkoituksenmukaisia teorioita, käytännön työtä ohjaavia malleja ja menetelmiä vastaamaan yksilön / yhteisön toimintaan ja terveyteen liittyviä tarpeita. * käyttää ammatillista ja eettistä harkintaa tehokkaasti toimintaterapian prosessissa. * käyttää toimintaa sekä toiminnan analyysiä ja synteesiä tarkoituksen mukaisesti ja vaikuttavasti. * mukauttaa ja soveltaa toimintaterapiaprosessia yhteistyössä yksilöiden/ yhteisöjen kanssa. * työskennellä esteettömän ja muokattavissa olevan ympäristön luomiseksi sekä toiminnallisen oikeudenmukaisuuden edistämiseksi. * työskennellä yhteistyössä yhteisöjen kanssa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi toimintaan osallistumisen kautta. * etsiä aktiivisesti, arvioida kriittisesti ja soveltaa erilaista tietoa ja näyttöä varmistaakseen, että käytännön työn perusta on ajantasaista ja asiakkaalle tarkoituksenmukaista. * arvioida kriittisesti toimintaterapian käytäntöä varmistaakseen, että sen keskiössä ovat toiminta ja toiminnallisuus.)

SOTVU: Toimintaterapeutin vuorovaikutussuhteen osaaminen (Toimintaterapeutti osaa: * työskennellä asiakaslähtöisten periaatteiden mukaisesti. * luoda terapeutin vuorovaikutussuhteen/kumppanuuden toimintaterapiaprosessin perustaksi. * luoda yhteistyösuhteen, konsultoida ja ohjata asiakkaita, huoltajia, työryhmän jäseniä sekä muita asianosaisia toiminnallisuuden ja osallistumisen mahdollistamiseksi. * toimia yhteistyössä asiakkaiden kanssa puolustaen heidän oikeuksiaan toteuttaa toiminnalliset tarpeensa. * arvostaa ja kunnioittaa yksilöllisiä eroja, kulttuurisia uskomuksia, tapoja ja niiden vaikutusta toimintoihin ja osallistumiseen.)

SOTVT: Vastuullisen toimintaterapiatyöskentelyn osaaminen (Toimintaterapeutti osaa: * laatia, päivittää ja hyödyntää toimintaterapiaprosessiin liittyviä dokumentteja. * noudattaa paikallisia/alueellisia/kansallisia/eurooppalaisia lakeja, menettelytapoja, ammatillisia standardeja ja toimeksiantajan määräyksiä. * toteuttaa elinikäistä oppimista kehittääkseen toimintaterapiaa. * toimia eettisesti, arvostaa asiakkaita ja toimia toimintaterapeuttien ammattieettisten ohjeiden mukaisesti. * toimia toimintaterapeutina luotettavasti ja itsensä halliten, tietoisena omista kyvyistään ja rajoituksistaan.)

SOTTK: Toimintaterapian tutkimus- ja kehittämistyön osaaminen (Toimintaterapeutti osaa: * tunnistaa toimintaan, toimintaterapiaan ja/tai toiminnan tieteeseen liittyviä tutkimustarpeita ja osaa laatia tarkoituksenmukaisia tutkimuskysymyksiä. * etsiä tietoa itsenäisesti, tarkastella sitä kriittisesti ja yhdistellä tieteellistä kirjallisuutta ja muuta aiheeseen liittyvää informaatiota. * huomioida eettiset näkökohdat valitessaan ja puolustaessaan inhimilliseen toimintaan liittyviä tarkoituksenmukaisia tutkimusasetelmia ja menetelmiä. * tulkita, analysoida, yhdistellä ja tarkastella kriittisesti tutkimustuloksia. * kehittää toimintaan ja toimintaterapian käytäntöön liittyvää tietoa. * välittää tietoa tutkimustuloksista tiedon tarvitsijoille.)

SOTJO: Toimintaterapiapalvelujen johtamisen ja edistämisen osaaminen (Toimintaterapeutti osaa: * määritellä ja priorisoida toimintaterapiapalveluja. * kehittää toimintaterapian toimintatapoja ymmärtäen ja soveltaen toimintaterapiapalvelujen hallinnon periaatteita, huomioiden kustannustehokkuuden sekä hallinnolliset resurssit ja keinot. * osallistua toimintaterapiapalveluiden laadun jatkuvaan arviointiin ja kehittämiseen, ottaa tarvittaessa asiakkaat mukaan tähän ja kertoa tuloksista muille asianosaisille / päätöksentekijöille. * omaksua ennakoivan ja innovatiivisen roolin toimintaterapian kehittämisessä ja edistämisessä. * ottaa huomioon toimintaterapiapalveluihin vaikuttavien seikkoja, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon, yhteiskunnan tai lainsäädännön kehittymisen kansainvälisellä, kansallisella ja paikallisella tasolla.)

SYHAS: Sosiaali- ja terveysalan asiakkuusosaaminen (* osaa toimia sosiaali- ja terveysalan arvojen ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti * tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja tunnistaa oman arvomaailmansa * osaa soveltaa asiakastyön teoreettisia työorientaatioita ja – menetelmiä asiakaslähtöisesti * osaa luoda tavoitteellisen asiakkaan osallisuutta ja voimavaroja tukevan ammatillisen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen * ymmärtää asiakkaan työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia moninaisia tekijöitä ja osaa arvioida niitä)

SYHYM: Sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristöosaaminen (* tuntee sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu- ja tietojärjestelmiä, niihin liittyvän lainsäädännön ja sosiaali- ja terveyspoliittiset ohjelmat ja linjaukset ja hyödyntää niitä työssään * toimii tavoitteellisesti asiantuntijana moniammatillisissa työryhmissä ja verkostoissa. * ymmärtää sosiaali- ja terveysalaan vaikuttavia muutostekijöitä * osaa erotella asiakasprosessien vaiheet ja tunnistaa niiden kehittämistarpeita * osaa kehittää ja tuottaa asiakkaiden tarpeista lähteviä, tuloksellisia, taloudellisia, vaikuttavia ja turvallisia

palveluita moniammatillisessa yhteistyössä. * osaa toimia näyttöön ja hyviin toimintakäytäntöihin perustuen)

SYHTE: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osaaminen (* tunnistaa hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavia tekijöitä ja ymmärtää niiden merkityksen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen eri tasoilla tavoitteena mm. terveyserojen kaventaminen ja syrjäytymisen ehkäisy * osaa edistää yksilön ja ryhmien hyvinvointia ja terveyttä vahvistaen asiakkaiden osallisuutta ja omaa vastuuta * osaa ohjata ja valmentaa yksilöä, ryhmiä ja yhteisöjä soveltamalla ohjauksen teorioita ja menetelmiä sekä erilaisia viestintäkanavia * osaa suunnitella ja toteuttaa hyvinvointiin ja terveyden edistämiseen liittyviä interventioita yksilö-, ryhmä- ja yhteisötasolla * osaa arvioida ja huomioida hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä tekijöitä päätöksenteossa ja toiminnassa * osaa hyödyntää moniasiantuntijaverkostoja)

YHTOP: Oppimisen taidot (* osaa arvioida ja kehittää osaamistaan ja omaa valmiuden jatkuvaan oppimiseen * osaa hankkia, käsitellä ja arvioida oman alansa tietoja, teorioita, käsitteitä, menetelmiä ja periaatteita kriittisesti * kykenee ottamaan vastuuta ryhmän oppimisesta ja opitun jakamisesta)

YHTTH: Tiedonhallintaosaaminen (* osaa toteuttaa tutkimus- ja kehittämishankkeita soveltaen alan tietoa, menetelmiä ja hankittuja käytännön taitoja * kykenee luovaan ongelmanratkaisuun ja työtapojen kehittämiseen * kykenee osallistumaan ja vaikuttamaan yhteiskunnallisesti osaamistaan hyödyntäen ja eettisiin arvoihin perustuen)

YHTYR: Yrittäjyysosaaminen (* omaa valmiudet yrittäjyyteen * osaa etsiä asiakaslähteisiä, kestäviä ja taloudellisesti kannattavia ratkaisuja * kykenee ottamaan vastuun omasta toiminnastaan ja sen seurauksista)

YHTTY: Työelämäosaaminen (* osaa toimia opiskelu- ja työyhteisön sekä muiden ryhmien jäsenenä ja edistää yhteisön hyvinvointia * kykenee ammatillisten toimien johtamiseen, päätöksentekoon ja itsenäiseen työskentelyyn asiantuntijatehtävissä * osaa noudattaa kestävä kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja ja toimia oman alansa ammattieettisten periaatteiden mukaisesti)

YHTKV: Kansainvälisyysosaaminen (* kykenee monikulttuuriseen yhteistyöhön * osaa toimia itsenäisesti työelämän viestintätilanteissa myös toisella kotimaisella ja vähintään yhdellä vieraalla kielellä * osaa ottaa työssään huomioon alansa kansainvälisyyskehityksen vaikutuksia ja mahdollisuuksia)

YHTVI: Viestintäosaaminen (* osaa viestiä hyvin suullisesti ja kirjallisesti äidinkielellään * osaa hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa oman alansa tehtävissä * kykenee huomioimaan erilaiset toimijat työskentelyssään ja toimimaan verkostoissa)

Liite 2. Kyselylomake

jamk.fi

KYSELY TOIMINTATERAPEUTEIKSI (AMK) VUOSINA 2007-2014 VALMISTUNEILLE

TAUSTATIEDOT

1. Sukupuoli? *

Nainen Mies

2. Ikä tällä hetkellä? *

alle 25 v. 25-30 v. 31-40 v. 41-50 v. yli 50 v.

3. Vuosi, jolloin valmistuit? *

2007

4. Pohjakoulutus ennen toimintaterapeutin (AMK) tutkintoa? *

(Valitse kaikki suorittamasi koulutukset)

Kansakoulu

Peruskoulu

Lukio

Ammattikoulututkinto, mikä?

Alempi ammattikorkeakoulututkinto, mikä?

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto, mikä?

Yliopiston kandidaatin tutkinto, mikä?

Yliopiston maisterin tutkinto, mikä?

Muita, mitä?

5. Työkokemus ennen toimintaterapeutin (AMK) opintoja?

(Vastauksesi käy kaikki tekemäsi palkkatyö, mukaan lukien kesätyöt)

Aikaisempi työkokemus sosiaali- ja terveysalalta?
*

(Merkitse työkokemus numerolla puolen vuoden tarkkuudella esim. 0 tai 1 tai 2,5 vuotta jne. Mikäli työkokemusta on kertynyt muutama kuukausi, pyöristä se 0,5 vuoteen.)

Aikaisempi työkokemus muualta kuin sosiaali- ja terveysalalta?
*

(Merkitse työkokemus numerolla puolen vuoden tarkkuudella esim. 0 tai 1 tai 2,5 vuotta jne. Mikäli työkokemusta on kertynyt muutama kuukausi, pyöristä se 0,5 vuoteen.)

TYÖLLISTYMINEN/TYÖLLISYYSTILANNE

6. Mikä oli tilanteesi valmistuttuasi? *

- Olin työssä
- Olin työttömänä
- Aloitin uuden koulutuksen/jatkoin opintoja
- Äitiys-/isyyslomalla, hoitovapaalla
- Muu, mikä?

7. Tämänhetkinen työtilanteesi? *

- Työssä
- Työtön
- Päätoimisena opiskelijana
- Äitiys-/isyyslomalla, hoitovapaalla
- Muu, mikä?

8. Oletko mielestäsi työllistynyt toimintaterapeutin (AMK) tutkinnon suorittuasi koulutustasi vastaavaan työhön? *

- Kyllä, perustele halutessasi
- Ei, perustele halutessasi

9. Mistä opiskeluun liittyneistä asioista sinulle on ollut hyötyä työllistymisessä?

(Mikäli et ole vielä työllistynyt, pohdi mistä asioista saattaa olla hyötyä)

	Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	Osittain samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Ammattitaitoa edistävät harjoittelut *	☐	☐	☐	☐
Muu opiskelun aikana hankittu työkokemus *	☐	☐	☐	☐
Opinnäytetyö *	☐	☐	☐	☐
Työelämään linkittyneet projektit *	☐	☐	☐	☐
Ulkomailla suoritetut opinnot/harjoittelut *	☐	☐	☐	☐
Muita, mitä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐

10. Maakunta, jossa työskentelet? *

(Mikäli olet tällä hetkellä työtön, valitse maakunta, jossa asut)

TYÖSUHTEEN LAATU

(Vastaa kysymyksiin 11-13, mikäli olet työsuhhteessa)

11. Työsuhteen laatu

- Vakituinen
- Määräaikainen
- Työllistettynä työllisyysvaroin
- Muu, mikä?

12. Työnantaja

- Julkinen sektori
- Yksityinen sektori
- Kolmas sektori
- Oma yritys
- Muu, mikä?

13. Tehtävänimike, jolla työskentelet tällä hetkellä?

TYÖTEHTÄVIEN SISÄLTÖ

(Vastaa kysymyksiin 14 ja 15, mikäli olet työsuhteessa. Kysymys 16 on kaikille yhteinen.)

14. Seuraavana on kuvaukset toimintaterapeuttien palkkauksen perusteista Akavan Erityisalojen ja Suomen Toimintaterapeuttiliiton vähimmäispalkkasuosituksen mukaisesti. Valitse lopussa se vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten työtehtäviäsi.

Asiantuntijatehtävät, jotka muodostuvat yhdestä tai useammasta toimintaterapian asiakastyön osa-alueesta:

- asiakkaiden toimintamahdollisuuksien arviointi
- toimintamahdollisuuksien edistäminen
- toimintakokonaisuuksia edistävä neuvonta ja ohjaus
- toimintaterapian muu asiakastyö

Vaativat asiantuntijatehtävät, jotka muodostuvat yhdestä tai useammasta seuraavasta osa-alueesta:

- suunnittelu-/kehittämistehtävät
- terapiatyössä käytettävän aineiston tuottaminen
- markkinointi ja tiedottaminen
- koulutustehtävät
- myyntitehtävät
- tehtävään voi kuulua myös toimintaterapian asiakastyötä eli asiantuntijatehtäviä

Erittäin vaativat asiantuntijatehtävät, jotka käsittävät kokonaisvastuun yhdestä tai useammasta seuraavasta osa-alueesta:

- yksikön yleis- ja henkilöstöhallinnolliset tehtävät
- yksikön toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen liittyvät tehtävät
- yksikön johtamiseen liittyvät tehtävät
- tehtävään voi kuulua myös asiantuntijatehtäviä ja vaativia asiantuntijatehtäviä

Työtehtäviäni kuvaa

- Asiantuntijatehtävät
- Vaativat asiantuntijatehtävät
- Erittäin vaativat asiantuntijatehtävät
- Muunlaiset tehtävät, millaiset?

15. Rastita seuraavista vaihtoehdoista ne, jotka kuvaavat asiakkaittesi ikäryhmää

- Lapset
- Nuoret
- Työikäiset
- Ikääntyneet

16. Millaisia haasteita olet kohdannut työelämässä? *

(Voit valita useita vaihtoehtoja)

Haasteet liittyvät

- Asiakastyöhön
- Työyhteisöön
- Organisaatioon
- Uusiin lainsäädännöllisiin muutoksiin
- Yrittäjyyteen
- Oman työtyylin löytämiseen
- Esimiestehtäviini
- Alaisten kanssa työskentelyyn
- Koulutuksellisiin puutteisiin/omaan osaamiseen
- Itsensä kehittämiseen
- Ajankäyttöön
- Henkiseen jaksamiseen
- Fyysiseen jaksamiseen
- Työpaikan sijaintiin
- Epävarmuuteen työn jatkumisesta
- Vaikeuksiin saada oman alani töitä
- En ole kohdannut suuria haasteita työelämässä
- Muihin asioihin, mihin?

KOULUTUS JA OSAAMINEN

Seuraavissa kysymyksissä tarkastellaan toimintaterapiakoulutuksen kautta hankittua osaamista erilaisten kompetenssien kautta. Kompetenssit tarkoittavat tavoitteellisia pätevyys-/osaamisalueita, joita työelämässä ajatellaan tarvittavan. Pyydämme sinua arvioimaan osaamisesi tasoa ja työelämän tarpeita jokaisen kompetenssin osalta, vaikka et olisikaan juuri tällä hetkellä työssä.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun toimintaterapian koulutusohjelman kompetenssit

17. Toimintaterapian teoreettisen perustan osaaminen *

Toimintaterapeutti osaa muun muassa:

- selittää toimintaterapian teoreettiset peruskäsitteet sekä toimijuuden, terveyden ja hyvinvoinnin väliset suhteet
- soveltaa muista tieteenaloista (esim. lääketieteestä, psykologiasta ja teknologiasta) saatavaa tarkoituksenmukaista tietoa toiminnan teorioihin

- vakuuttaa toiset toimintaterapiasta ja inhimillisen toiminnan merkityksestä käyttäen järkevää ja perustelevaa argumentaatiota

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Tämä osaaminen on työssäni tärkeää	☐	☐	☐	☐
Tämä osaaminen on työssäni vaativaa	☐	☐	☐	☐
Osaamiseni on riittävää työn vaatimuksiin nähden	☐	☐	☐	☐

18. Toimintaterapiaprosessin ammatillisen harkinnan osaaminen *

Toimintaterapeutti osaa muun muassa:

- käyttää toimintaa ja toiminnan analyysia ja synteisiä tarkoituksenmukaisesti ja vaikuttavasti niin yksilöiden kuin ryhmien kanssa
- mukauttaa ja soveltaa toimintaterapiaprosessia yhteistyössä yksilöiden/yhteisöjen kanssa vastaamaan heidän tarpeitaan
- arvioida kriittisesti, että toiminta ja toiminnallisuus ovat toimintaterapian käytännön keskiössä

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Tämä osaaminen on työssäni tärkeää	☐	☐	☐	☐
Tämä osaaminen on työssäni vaativaa	☐	☐	☐	☐
Osaamiseni on riittävää työn vaatimuksiin nähden	☐	☐	☐	☐

19. Toimintaterapeutin vuorovaikutussuhteen osaaminen *

Toimintaterapeutti osaa muun muassa:

- työskennellä asiakaslähtöisten periaatteiden mukaisesti
- luoda terapeutin vuorovaikutussuhteen toimintaterapiaprosessin perustaksi
- arvostaa ja kunnioittaa yksilöllisiä eroja, kulttuurisia uskomuksia, tapoja ja niiden vaikutusta toimintoihin ja osallistumiseen

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Tämä osaaminen on työssäni tärkeää	☐	☐	☐	☐
Tämä osaaminen on työssäni vaativaa	☐	☐	☐	☐
Osaamiseni on riittävää työn vaatimuksiin nähden	☐	☐	☐	☐

20. Vastuullisen toimintaterapiatyöskentelyn osaaminen *

Toimintaterapeutti osaa muun muassa:

- laatia, päivittää ja hyödyntää toimintaterapiaprosessiin liittyviä dokumentteja
- noudattaa lakeja, ammatillisia standardeja ja toimeksiantajan määräyksiä
- toimia toimintaterapeutina luotettavasti ammattieettisten ohjeiden mukaisesti sekä tiedostaa omat kykynsä ja rajoituksensa

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Tämä osaaminen on työssäni tärkeää	☐	☐	☐	☐
Tämä osaaminen on työssäni vaativaa	☐	☐	☐	☐
Osaamiseni on riittävää työn vaatimuksiin nähden	☐	☐	☐	☐

21. Toimintaterapian tutkimus- ja kehittämistyön osaaminen *

Toimintaterapeutti osaa muun muassa:

- etsiä tietoa itsenäisesti sekä tulkita, analysoida, yhdistellä ja tarkastella kriittisesti tutkimustuloksia
- välittää tietoa tutkimustuloksista tiedon tarvisijoille
- kehittää toimintaan ja toimintaterapian käytäntöön liittyvää tietoa

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Tämä osaaminen on työssäni tärkeää	☐	☐	☐	☐
Tämä osaaminen on työssäni vaativaa	☐	☐	☐	☐
Osaamiseni on riittävää työn vaatimuksiin nähden	☐	☐	☐	☐

22. Toimintaterapiapalvelujen johtamisen ja edistämisen osaaminen *

Toimintaterapeutti osaa muun muassa:

- kehittää toimintaterapian toimintatapoja huomioiden kustannustehokkuuden sekä hallinnolliset resurssit ja keinot
- osallistua toimintaterapiapalveluiden laadun jatkuvaan arviointiin ja kehittämiseen
- ottaa huomioon toimintaterapiapalveluihin vaikuttavien seikkojen, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon, yhteiskunnan tai lainsäädännön kehittymisen kansainvälisellä, kansallisella ja paikallisella tasolla

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Tämä osaaminen on työssäni tärkeää	☐	☐	☐	☐

Tämä osaaminen on työssäni vaativaa	☐	☐	☐	☐
Osaamiseni on riittävää työn vaatimuksiin nähden	☐	☐	☐	☐

Sosiaali- ja terveysalan yhteiset kompetenssit

23. Sosiaali- ja terveysalan asiakkuusosaaminen *

Ammattilainen osaa muun muassa:

- toimia sosiaali- ja terveysalan arvojen mukaisesti ja tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä
- soveltaa asiakastyön menetelmiä asiakaslähtöisesti
- ymmärtää asiakkaan työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia moninaisia tekijöitä

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Tämä osaaminen on työssäni tärkeää	☐	☐	☐	☐
Tämä osaaminen on työssäni vaativaa	☐	☐	☐	☐
Osaamiseni on riittävää työn vaatimuksiin nähden	☐	☐	☐	☐

24. Sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristöosaaminen *

Ammattilainen osaa muun muassa:

- toimia tavoitteellisesti asiantuntijana moniammatillisessa työryhmässä
- toimia näyttöön ja hyviin toimintakäytäntöihin perustuen
- tuntee sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu- ja tietojärjestelmiä ja hyödyntää niitä työssään

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Tämä osaaminen on työssäni tärkeää	☐	☐	☐	☐
Tämä osaaminen on työssäni vaativaa	☐	☐	☐	☐
Osaamiseni on riittävää työn vaatimuksiin nähden	☐	☐	☐	☐

25. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osaaminen *

Ammattilainen osaa muun muassa:

- tunnistaa hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavia tekijöitä ja ymmärtää niiden merkityksen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen eri tasoilla tavoitteena muun muassa terveyserojen kaventaminen ja syrjäytymisen ehkäisy
- suunnitella ja toteuttaa hyvinvointiin ja terveyden edistämiseen liittyviä interventio yksilö-, ryhmä- ja yhteisötasolla
- arvioida ja huomioida hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä tekijöitä päätöksenteossa ja toiminnassa

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Tämä osaaminen on työssäni tärkeää	☐	☐	☐	☐
Tämä osaaminen on työssäni vaativaa	☐	☐	☐	☐
Osaamiseni on riittävää työn vaatimuksiin nähden	☐	☐	☐	☐

Jyväskylän ammattikorkeakoulun kaikkien opiskelijoiden yhteiset kompetenssit

26. Oppimisen taidot *

Ammattilainen osaa muun muassa:

- arvioida ja kehittää osaamistaan ja omaa valmiuden jatkuvaan oppimiseen
- hankkia, käsitellä ja arvioida oman alansa tietoa kriittisesti
- kykenee ottamaan vastuuta ryhmän oppimisesta ja opitun jakamisesta

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Tämä osaaminen on työssäni tärkeää	☐	☐	☐	☐
Tämä osaaminen on työssäni vaativaa	☐	☐	☐	☐
Osaamiseni on riittävää työn vaatimuksiin nähden	☐	☐	☐	☐

27. Tiedonhallintaosaaminen *

Ammattilainen osaa muun muassa:

- toteuttaa tutkimus- ja kehittämishankkeita soveltaen alan tietoa, menetelmiä ja hankittuja käytännön taitoja
- kykenee luovaan ongelmanratkaisuun ja työtapojen kehittämiseen
- kykenee osallistumaan ja vaikuttamaan yhteiskunnallisesti osaamistaan hyödyntäen ja eettisiin arvioihin perustuen

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Tämä osaaminen on työssäni tärkeää	☐	☐	☐	☐

Tämä osaaminen on työssäni vaativaa	☐	☐	☐	☐
Osaamiseni on riittävää työn vaatimuksiin nähden	☐	☐	☐	☐

28. Yrittäjyysosaaminen *

Ammattilainen osaa muun muassa:

- etsiä kestäviä ja taloudellisesti kannattavia ratkaisuja
- kykenee ottamaan vastuun omasta toiminnastaan ja sen seurauksista
- omaa valmiudet yrittäjyyteen

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Tämä osaaminen on työssäni tärkeää	☐	☐	☐	☐
Tämä osaaminen on työssäni vaativaa	☐	☐	☐	☐
Osaamiseni on riittävää työn vaatimuksiin nähden	☐	☐	☐	☐

29. Työelämäosaaminen *

Ammattilainen osaa muun muassa:

- toimia opiskelu- ja työyhteisön sekä muiden ryhmien jäsenenä ja edistää yhteisön hyvinvointia
- kykenee ammatillisten toimien johtamiseen, päätöksentekoon ja itsenäiseen työskentelyyn asiantuntijatehtävissä
- noudattaa kestävä kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Tämä osaaminen on työssäni tärkeää	☐	☐	☐	☐
Tämä osaaminen on työssäni vaativaa	☐	☐	☐	☐
Osaamiseni on riittävää työn vaatimuksiin nähden	☐	☐	☐	☐

30. Kansainvälisyysosaaminen *

Ammattilainen osaa muun muassa:

- toimia itsenäisesti työelämän viestintätilanteissa myös toisella kotimaisella ja vähintään yhdellä vieraalla kielellä
- ottaa huomioon alansa kansainvälisyyskehityksen vaikutuksia ja mahdollisuuksia
- kykenee monikulttuuriseen yhteistyöhön

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Tämä osaaminen on työssäni tärkeää	☐	☐	☐	☐
Tämä osaaminen on työssäni vaativaa	☐	☐	☐	☐
Osaamiseni on riittävää työn vaatimuksiin nähden	☐	☐	☐	☐

31. Viestintäosaaminen *

Ammattilainen osaa muun muassa:

- viestiä hyvin suullisesti ja kirjallisesti äidinkiellään
- hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa oman alansa tehtävissä
- kykenee huomioimaan erilaiset toimijat työskentelyssään ja toimimaan verkostoissa

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Tämä osaaminen on työssäni tärkeää	☐	☐	☐	☐
Tämä osaaminen on työssäni vaativaa	☐	☐	☐	☐
Osaamiseni on riittävää työn vaatimuksiin nähden	☐	☐	☐	☐

KOULUTUKSEN KEHITTÄMISIDEAT

32. Millaisia kehitysideioita sinulla on toimintaterapian koulutukseen liittyen?

33. Oletko kokenut tarvetta lisäkouluttautumiselle tai suunnitteletko sitä?

(Esimerkiksi toimintaterapeuteille suunnattuja täydennyskoulutuksia tai ylempää ammattikorkeakoulutkintoa)

34. Onko sinulla toiveita Jyväskylän ammattikorkeakoulun tarjoamaan täydennyskoulutukseen liittyen?

Mikäli haluat osallistua 50 € arvoisen lahjakortin arvontaan, täytä yhteystietosi tähän.

Voittajalle ilmoitetaan henkilökohtaisesti 7.6.2015 mennessä.

Etunimi
Sukunimi
Matkapuhelin
Sähköposti
Osoite
Postinumero
Postitoimipaikka

Liite 3. Saatekirje

Arvoisa toimintaterapeutin (AMK) tutkinnon suorittanut,

olemme Jyväskylän ammattikorkeakoulusta toimintaterapian koulutusohjelmasta valmistuvia opiskelijoita ja teemme opinnäytetyötä kyselytutkimuksena aiheesta "Jyväskylän ammattikorkeakoulusta vuosina 2007 - 2014 valmistuneiden toimintaterapeuttien osaaminen, työllistyminen, työelämässä koetut haasteet ja koulutuksen kehittämisideat". Kyselyn avulla kartoitamme erityisesti koettua osaamista ja sitä, kuinka hyvin tämä osaaminen vastaa työelämän tarpeisiin. Lisäksi kyselyyn kuuluu työllistymisen ja työelämässä koettujen haasteiden kartoittamista sekä mahdollisten kehittämisideoiden keruu.

Teitä valmistuneita on yhteensä 233. Toivomme mahdollisimman monen vastaavan kyselyymme tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi. **Vastaamalla voit osallistua myös 50 € lahjakortin arvontaan.** Voittajalle ilmoitetaan henkilökohtaisesti 7.6.2015 mennessä.

Kyselyyn vastaaminen tapahtuu verkossa, ja www-osoitteen löydät alemmalla. Vastaamiseen menee enintään 20 minuuttia. Vastaukset käsitellään ja analysoidaan luottamuksellisesti eikä kenenkään henkilökohtaisia vastauksia ole tunnistettavissa julkaistavasta opinnäytetyöstämme. Tulosten käsittelyn jälkeen vastaukset poistetaan tietokannasta. Opinnäytetyömme julkaistaan syksyllä 2015 ja opinnäytetyö on sen jälkeen luettavissa Theseus - ammattikorkeakoulujen opinnäytetyö- ja julkaisuarkistosta.

Kyselyyn osallistumalla olet mukana toimintaterapian koulutusohjelman kehittämissyöissä sekä toimintaterapeuteilta vaadittavan osaamisen tunnistamisessa, mikä on erittäin tärkeää sosiaali- ja terveysalan tulevien muutosten keskellä. Tulevaisuudessa voit hyödyntää opinnäytetyömme tuloksia esimerkiksi työnhaussa.

Kiitos jo etukäteen vastauksistasi!

Mahdolliset yhteydenotot ja kyselyt opinnäytetyön tekijöille.

Ystävällisin terveisin

Jyväskylässä 12.5.2015

Heta Korpela, opiskelija	Susanna Partti, opiskelija	Tiina Lautamo, asiantuntija
g2110@student.jamk.fi	g8628@student.jamk.fi	Opinnäytetyön ohjaaja

Liite 4. Tutkimuslupa

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS 1 (5)

Hakijan tiedot	Nimi Heta Korpela Susanna Partti	Henkilötunnus	
	Katuosoite Heta: Susanna:	Postinumero	Postitoimipaikka Jyväskylä Jyväskylä
	Puhelin Heta: Susanna:	Sähköpostiosoite g2110@student.jamk.fi g8628@student.jamk.fi	
	Tutkimuslaitos, oppilaitos tai muu yhteisö Jyväskylän ammattikorkeakoulu	Hakijan tehtävä/virka-asema Opiskelija	
Tutkimuksen ohjaaja	Nimi Tiina Lautamo	Oppiarvo ja ammatti Yliopettaja	
	Toimipaikka ja osoite Piippukatu 2, 40100 Jyväskylä		
	Puhelin	Sähköpostiosoite tiina.lautamo@jamk.fi	
Tutkimuksen toimeksi-antaja	Toimeksiantaja Hyvinvointiyksikkö, JAMK, Mirja Immonen		
	Yhteystiedot mirja.immonen@jamk.fi, 0405748949		
Päiväys ja allekirjoitus	Paikka ja päivämäärä Jyväskylä 29/4/2015	Allekirjoitus <i>Heta Korpela</i> <i>Susanna Partti</i>	
Esittelijä täyttää	☒ Puollan tutkimusluvan myöntämistä	☐ En puolla tutkimusluvan myöntämistä	
	Perustelut		
Päiväys ja esittelijän allekirjoitus	Paikka ja päivämäärä <i>JK</i> 29.4.15	Allekirjoitus <i>Kristina Korpela</i>	
Päätävä täyttää	Tutkimusluvan myöntäminen		
	☒ Tutkimuslupa myönnetään ja pyydetty tiedot luovutetaan	☐ Tutkimuslupaa ei myönnetä eikä pyydettyjä tietoja luovuteta	
	Myöntämisen ehdot ☐ Hakijan tulee toimittaa valmis raportti tutkimuksen valmistuttua ja esitellä tutkimuksen tulokset suullisesti ☐ Hakija sitoutuu maksamaan tietojen luovuttamisesta syntyneet kustannukset ☐ Muut ehdot		
	Perustelut myöntämättä jättämiselle		
Päätäjän nimi			
Päiväys ja päätäjän allekirjoitus	Paikka ja päivämäärä <i>JUL</i> 4.5.2015	Allekirjoitus <i>Hanna-Maria Mäkelä</i>	
Tiedottaminen päätöksestä	☒ tutkimusluvan hakijalle	☒ tietohallinnon suunnittelijalle	<i>ULLA TAMMILA-SALONEN</i>
	☐ henkilöstöpäällikölle	☐ opiskelijapalveluiden päällikölle	☐ yksikönjohtajalle